

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 24. LIPNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 124

Intervju:
Sanja Volić

Zajedničkim ulaganjima do većeg profita

TEMA BROJA: NACIONALNA STRUKTURA STUDENATA I NASTAVNOG OSOBLJA U VOJVODINI

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Nesrazmjeri i potrebe

Prema Informaciji Tajništva za obrazovanje i kulturu AP Vojvodine evidentan je porast broja studenata iz hrvatske zajednice koji svoj visoki studij završavaju na nekoj od viših škola ili fakulteta novosadskog Sveučilišta. Ukupno ih je u Vojvodini u školskoj 2004./2005. godini 640, a u Subotici se od toga školuje čak 352-oje ili 55 posto studenata iz hrvatske zajednice.

Sve je veća zainteresiranost mladih i za upis na neka od sveučilišta u Hrvatskoj. Iako mnogi tamo završavaju fakultete i smjerove koji su prioritetni za svakodnevni život hrvatske zajednice koja živi u Vojvodini i konačno počinje ostvarivati nova manjinska prava, veći dio mladih se ne vraća. Počinje sezona priprema za nove razredbene ispite i opet će mnogi krenuti put Hrvatske, a dobar dio njih uskoro će se u rodni kraj vraćati tek za veće blagdane. Svojoj bi zajednici bili više nego korisni, no, istodobno tko im može zabraniti da trbuhom za kruhom za svoju budućnost pronađu i grade negdje drugdje. Nisu u tome ni prvi, a niti zadnji.

Studenti koji svoje obrazovanje stječu na vojvođanskim fakultetima nemaju mogućnost slušanja nastave na hrvatskom, pa tako nemaju ni prigodu učiti standardni hrvatski jezik. Oni koji ga u Hrvatskoj pak nauče, ne vraćaju se. I tu nastaje jaz koji hrvatske institucije nastoje premostiti dodatnom edukacijom onih koji sebe i svoj rad ulažu u prioritetne manjinske projekte.

Prema službenim podacima vidljivo je i kako su nacionalne manjine mnogo manje zastupljene u nastavi na fakultetima u odnosu na njihov udio u ukupnom broju stanovnika Vojvodine. To se odnosi na sve manjine, ali na Hrvate osobito. Primjera radi, u Subotici je, gdje visoku naobrazbu završava najveći udio mladih Hrvata, na poslovima nastave angažirano 227 nastavnika i suradnika, a (čak) trojica su iz te skupine Hrvati. Ako se i ne govori o nekoj kadrovskoj politici, zasigurno se može govoriti o neizjašnjavaњу, ili pak »pogodnijem« i manje »upadljivom« izjašnjavaњу svoje nacionalne pripadnosti. I ta vrsta slobode izbora je zakonom zagaranirana, ali... Zar nije čudno da u toj istoj Subotici, na Ekonomskom fakultetu od 96 nastavnika i suradnika nema niti jednog Hrvata? I tako, negativan trend u nacionalnoj strukturi stručnog kadra u Vojvodini, može uljepšati jedino pozitivni trend sve većeg broja studenata. Nesrazmjer je očigledan, a potrebe još vidljivije.

D. D.

Mala hrvatska zajednica, malo studenata
i još manje profesora

Nacionalna struktura studenata
i nastavnog osoblja u Vojvodini

Sve više Hrvata-studenata, sve manje Hrvata-profesora.....8-10

U Đurđinu

Nemojmo izgubiti korak.....12- 15

Etno-festival hrane i glazbe Vojvodine

Ljepota gastronomskih i glazbenih raznolikosti.....24,25

Emil Peić, svjetski nagrađivani inovator

Od inovatorstva se još uvijek ne može živjeti.....26,27

Susret dječjih župnih zborova

»Zlatna harfa« u Somboru.....42,43

Jedan jedini kralj nogometa

Maradona u Hrvatskoj.....50,51

ČETVRTAK, 16. 6.

Antin

Hrvatska policija vrši kriminalističku obradu podataka o događanjima krajem 1991. u selu Antin. To je za B92 izjavio županijski državni tužitelj Božidar Piljić. Selo Antin skrenulo je pozornost javnosti nakon tvrdnji Nataše Kandić iz Fonda za humanitarno pravo da su 1991. u tom selu ubijeni Marica Mi-

halj i Vicko Mikulić, kao i da je u cijeli slučaj umiješan zamjenik predsjednika Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić.

Glasnogovornik Policijske uprave Vukovarsko-srijemske Miroslav Janić nije mogao za B92 konkretno govoriti o slučaju sela Antin, kao ni o eventualnoj umiješanosti Tomislava Nikolića u tim događanjima.

Nikolić je ponovio da od 5. prosinca, kada je on otišao u Antin, u tom selu nije bilo ubijanja civila. On je dobio odgovor premijera Vojislava Koštunice u kome se kaže da ne postoji ni jedan dokument koji bi ga teretio za sudjelovanje u ratnim zločinima.

»Škorpionci«

»Još najmanje 10 pripadnika jedinice »Škorpionci« živi u Hrvatskoj, piše hrvatski »Jutarnji list«. Hrvatsko Državno tužiteljstvo i Tužiteljstvo za ratne zločine u Srbiji uspostavili su suradnju zbog nedavno uhićenog pripadnika »Škorpiona« Slobodana Davidovića, piše list i dodaje da je Vladimir Vukčević, tužitelj u Srbiji, glavnom državnom tužitelju Hrvatske Mladenu Bajiću dostavio dokumentaciju koju je MUP Srbije, tijekom ratnih godina, skupio o »Škorpionima«. Prema dokumentima iz Beograda, još najmanje desetak »škorpiona« u ovom trenutku živi na području Hrvatske, tvrdi list.

PETAK, 17. 6.

Crnogorci

Crnogorski premijer Milo Đukanović ocijenio je da je premijer Vojislav Koštunica, dostavljanjem popisa broja Crnogoraca u Srbiji dužnicima Europske unije, »potvrdio nešto za što se mislilo da je prošlost« u odnosu službenog Beograda prema Podgorici: »Mislio sam da je politička javnost Srbije iz sličnih poteza izvu-
kla nauk, da nije sklona činiti iste greške koje su činjene u prethodnih 15 godina, na primjeru Slovenije i Hrvatske, i da kreiraju novu praksu«, rekao je Đukanović za podgoričku Pobje-

du. Predaju popisa Briselu osudile su i vladajuće političke partije u Crnoj Gori.

Umjesto da je u Brisel pošao s popisom od preko 8.000 Bošnjaka pobijenih u Srebrenici i da se zastidi pred međunarodnom zajednicom i zatraži oprost, Vojislav Koštunica pravi nove popise po nacionalnoj osnovi, priopćila je vladajuća Socijaldemokratska partija.

»To što je premijer Srbije Vojislav Koštunica Briselu dostavio broj državljana Crne Gore koji žive u Srbiji predstavlja balkansko pravilo, a to, na žalost, podrazumijeva brojanje, ogovaranje i podmetanje nogu. To podsjeća na etničke podjele, podizanje iracionalnosti i jačanje tenzija«, rekao je predsjednik SiCG Svetozar Marović za Vijesti.

SUBOTA, 18. 6.

Sebi

Haški pritvorenik Slobodan Milošević iz ćelije u zatvoru koordinira organizaciju mitinga podrške samom sebi. Miting treba biti održan u Beogradu, 28. lipnja, saznaje Danas pozivajući se na dobro obaviješten izvor, a mjesto još nije utvrđeno. Spominju se Trg Republike i Ušće.

Glavni Miloševićev posrednik za organizaciju navodno je Milorad Vučelić, dok je dužnosnik Socijalističke partije Srbije Ivica Dačić izvan do- gađaja jer tako želi Milošević.

Izvor lista navodi kako Milošević ima Šešeljevu podršku, pa socijalisti vjerojatno mogu računati na podršku radikala.

NEDJELJA, 19. 6.

Obveza

Šef diplomacije Srbije i Crne Gore Vuk Drašković izjavio je za Betu kako se »nikako nije smjelo dogoditi« da se u Skupštini Srbije ne done- se deklaracija o Srebrenici, naglašavajući da je taj zločin dobio svjetsko ime i da će povodom njegove desetogodišnjice sve međunarodne orga- nizacije donositi rezolucije, deklaracije ili izjave:

»Hoće li parlamenti Bosne i Hercegovine, hoće li Sabor Hrvatske doni- jeti deklaracije o srebrenicama nad srpskim narodom u ovim ratovima, kojih je također bilo mnogo. Zločin u Srebrenici nije zločin Srbije i baš zato što je počinjen srpskom rukom, prvorazredna je naša nacionalna obveza da kažemo: ne, ti koji su to počinili nisu predstavljali Srbiju, nego su predstavljali jedan ter- roristički režim, kojem je srpski narod dao maksi- malni otpor i zahvaljujući tom velikom otporu većinske Srbije, zločini su mnogo manji nego što bi bili na svim stranama«.

Tarifa

Ratko Mladić se dogovorio o isplati pet milijuna dolara u zamjenu za predaju prije 11. srpnja 2005., piše Sunday times. Britanski list piše o de- taljima navodnih tajnih pregovora s Mladićem i navodi da je jedan od najtraženijih haških optuženika postigao sporazum o isplati pet milijuna dolara u zamjenu za predaju prije 10. godišnjice masovnog pogubljenja Bošnjaka iz Srebrenice. Izvori bliski osobama koje vode pregovore s Mladićem tvrde kako je ratni komandant Srba iz Bosne i Hercegovine taj novac tražio za svoju obitelj i tjelohranitelje.

PONEDJELJAK, 20. 6.

Izgledi

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić izjavio je u emisiji Hrvatskog radija S predsjednikom uz ka- vu, kako, prema njegovu mišljenju, postoje veli- ki izgledi da na jesen, u rujnu ili listopadu, ot- počnu pregovori o ulasku Hrvatske u EU.

Optimizam predsjednik temelji na pozitivnijem mišljenju glavne haške tužiteljice Carle del Pon- te o suradnji Hrvatske s Haškim sudom, a čemu, kaže, u velikoj mjeri pridonosi učinkovitiji rad svih službi koje tragaju za odbjelim generalom Antom Gotovinom i njegovim pomagačima.

Spomenica

Zahtjevi za Ravnogorsku spomenicu 1941. bit će podnošeni do 31. srp- nja 2007, propisala je Vlada Srbije. Skupština Srbije je u prosincu prošle godine usvojila izmjene Zakona o pravima boraca, kojima su iz- jednačena prava sudionika partizanskog i ravnogorskog pokreta kao su- dionika narodnooslobodilačkog rata. Vlada je potom usvojila uredbu kojom su precizirani uvjeti za ostvarivanje tih prava, među njima i do- bivanje Ravnogorske spomenice. Uz zahtjev za Ravnogorsku spomeni- cu, pripadnici Jugoslavenske vojske u otadžbini i Ravnogorskog pokre- ta trebaju priložiti izjave najmanje dva borca NOR-a o sudjelovanju podnosioca zahtjeva u NOR-u, a koja o tom sudjelovanju imaju nepo- sredno saznanje.

UTORAK, 21. 6.

Oslobodioci

Radikali su predložili Skupštini da donese deklaraciju o potrebi da se prekine »10 godina okupacije Republike Srpske Krajine«.

U njoj bi se ocijenilo, žele radikali, da se »srpsko nacionalno pitanje i ostanak Srba na teritoriju Republike Srpske Krajine i Hrvatske može ri- ješiti samo prekidom desetogodišnje okupacije RSK«. Progon Srba iz Hrvatske i uništavanje njihove imovine, radikali su u prijedlogu dekla- racije ocijenili kao genocid, a okupaciju kao »privremeno stanje«, pa se zahtijeva njen prekid i osiguravanje sigurnosti i slobodnog odlučivanja svih koji su živjeli na teritoriju RSK do 1995. godine.

Pomilovanja

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić izja- vio je, komentirajući svoju odluku kojom su uma- njene 20-godišnje zatvorske kazne Damjanu Vukmi- roviću i Slobodanu Bosancu, dvojici Srba osuđenih zbog ratnih zločina nad civilima u Domovinskom ratu. Vukmiroviću je kazna smanjena za tri, a Bo- sancu za dvije godine, a pomilovanjima se u oba slučaja protivilo Ministarstvo pravosuđa.

»Ono što je indikativno, što nas je vodilo da se odbiju takvi zahtjevi za pomilovanje jest što i jedan i drugi ne priznaju počinjenje djela za koja su osuđeni, a jedan od njih čak je i stegovno tretiran u zatvoru zbog po- našanja«, izjavila je ministrica pravosuđa Vesna Škare Ožbolt.

Čahure

Na Ovčari, gdje je u studenome 1991. godine pobijeno 200 ratnih za- robljenika iz vukovarske bolnice, pronađeno je više od 1700 čahura, a vještačenjem je utvrđeno da je pucano iz 18 vrsta pušaka, izjavio je u Specijalnom sudu za ratne zločine u Beogradu, u postupku optuženima za taj zločin, sudski vještak Dragan Krstić.

Utvrđeno je da je riječ o čahurama pušanih metaka, ispaljenih iz 18 vrsta tog oružja, te o čahurama koje se pune streljivom za kalašnjikov.

SRIJEDA, 22. 6.

Drugačiji

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine Bojan Pajtić izjavio je kako će pokrajinska vlada »i formalno« podržati inicijativu Nezavisnog društva novinara Vojvodine da se 11. srpnja proglasi za Dan žalosti u Srbiji i Crnoj Gori.

»Jedanaesti srpanj je svakako dan žalosti za nas i sigurno je da ćemo u formalnom smislu podržati tu inicijativu, jer je zločin u Srebrenici najmasovniji zločin u Europi poslije Drugog svjet- skog rata«, rekao je Pajtić. Ocijenio je kako je zločin u Srebrenici »ba- cio strašnu ljagu i sjenku« na sve one žrtve koje je srpski narod podnio u svojoj povijesti. »Zato je neobično važno demonstrirati solidarnost sa onima koji su stradali, a koji su bili krivi samo zbog toga što nisu bili Srbi«, kazao je Pajtić. Isto smatra i predsjednik Skupštine Vojvodine Bojan Kostreš, koji je najavio i da će vojvodanska skupština raspravlja- ti o vlastitoj deklaraciji o Srebrenici.

Transformacija

Predsjednik Centra za civilno-vojne odnose Miroslav Hadžić kaže da se Vojska tek treba transformirati. Hadžić je na tribini u Valjevu, u okviru javne rasprave o »Sigurnosnoj arhitekturi Europske unije, pogled iz Srbije i Crne Gore«, rekao da SiCG ne može izdržavati voj- sku od 77.000 ljudi.

»Vojska SiCG nije transformirana, nije čak ni brojčano smanjena kao što je to tvrdio bivši načelnik Generalštaba VSiCG Branko Krga jer se navodno smanjenje s 84.000 na 77.000 ljudi zapravo odnosilo na nepo- punjen ratni sastav u mirnodopskim uvjetima«, rekao je Hadžić.

STVARANJE DOJMA

Emitiranje filma o strijeljanju zatvorenika iz Srebrnice poslužilo je kao uvod u priču da se time priprema javno mnijenje za uhićenje Mladića. Drugi razlog jest izjava američkog državnog podsekretara Nicolasa Barnsa da su Mladiću dani odbrojani, treći je optimizam u izjavama Carle del Ponte nakon razgovora s dužnosnicima Srbije i Crne Gore. Sve to utjecalo je da se stvori takav ambijent da Mladić samo što nije uhićen i da je pitanje trenutka kad će se dragovoljno predati. Da ne ulazim u one vrste razloga koji govore o tome kako je ovo pokušaj da se SiCG dovede u poziciju u kojoj je i Hrvatska; tamo se dugo govorilo kako se pregovara o izručenju i predaji Ante Gotovine, a onda, kad od toga nije bilo ništa, stvoren je dojam kako Hrvatska zna gdje se on nalazi ali da nije učinila ništa da ga izruči. Realno, i nama prijeti takva opasnost nakon ovolikih spekulacija o tome da se priprema ili predaja ili uhićenje Mladića. **Rasim Ljajić**, ministar za ljudska i manjinska prava SiCG, Vreme, 16. lipnja

ALISA U ZEMLJI ČUDA

Da je Alisa znala za Srbiju, ne bi išla iza zrcala, u zemlju čuda. Toma Nikolić nije ubijao, radikali su za mir, Slobodan Milošević nije znao za zločine, oružane snage su profesionalno radile svoj posao. Kako je onda, ako je sve to točno, moguće da Srba nema na Kosovu i u Hrvatskoj, da je Srbija opljačkana i da ima više masovnih grobnica, nego vrtića? Netko tu laže, a tko laže, taj i krade, tko krade spreman je i ubiti, a tko ubija taj ide u zatvor da se pridruži svom stranačkom vođi. **Nenad Čanak**, predsjednik LSV, Beta, 16. lipnja

VLAST, NAJDRAŽA SLAST

Sve stranke su nam dobre, samo da smo na vlasti. Naši su birači shvatili da jedino ako smo na vlasti možemo utjecati na poboljšanje njihovog materijalnog statusa. **Vladimir Jordan**, predsjednik Hrvatske stranke umirovljenika, Novi list, 17. lipnja

KOSOVSKA PARALELA

Neminovni gubitak Kosova i Metohije odrazit će se na stanje etničkih odnosa u Vojvodini. Pribojavam se reaktivne erupcije srpskog etnonacionalizma, za koji se tijekom ožujka prošle godine vidjelo kako je spreman uništiti imovinu i fizičku sigurnost četverocifrenog broja ljudi. Najviše se pribojavam posljedica neminovne promjene državno-pravnog statusa Kosova po Vojvodinu, po etničke zajednice u Vojvodini i prije svega po lokalne zajednice na sjeveru pokrajine, gdje pripadnici etničkih manjina čine većinu u ukupnom stanovništvu. **Vladimir Ilić**, direktor Centra za razvoj civilnog društva, Beta, 14. lipnja

PATRIOTSKI ZADATAK

Mislim da trenutačno među našim građanima nema dovoljno energije za obaranje ove Vlade i da ne postoji potencijal da se ljudi izvedu na ulice. S druge strane, ne postoji niti mogućnost postizanja skupštinske većine za njeno rušenje, jer iza nje ne stoje samo stranke vladajuće koalicije, nego i SRS, koja je uvijek tu da priskoči u pomoć kad je to potrebno. Pokraj toga, uvjerena sam da Koštunicu ipak treba ostaviti da završi pitanje Haaga, te da, očekujem, uskoro izruči Ratka Mladića. Mislim da upravo on, kao najveći patriota, kako se oduvijek sam predstavljao, treba obaviti taj patriotski zadatak. **Vesna Pešić**, predsjednica frakcije Građanskog saveza Srbije »11. decembar«, Dnevnik, 18. lipnja

VRIJEDI SE POTRUDITI

Trebat će mi malo da se naviknem. **Zlatko Kramarić**, koji poslije 15 godina više nije gradonačelnik Osijeka, Glas Slavonije, 18. lipnja

ZEMLJOPIS

Ja se osobno smatram odgovornim za Zagreb. Tu smo snimili album uživo »Mramor, kamen i željezo«, na čak dva koncerta u Domu sportova, kad nas je slušalo 28.000 ljudi. Uostalom, u Zagrebu živim, a svjestan sam da će biti 70.000 gledatelja. Goran je uvijek imao tremu pred koncerte u Sarajevu i Beogradu, ali najviše u Zagrebu, za kojeg je uvijek govorio da je najzapadniji od sva ta tri grada... **Alen Islamović**, Večernji list, 18. lipnja

Dujizmi

- ✓ *Nije vrag došao po svoje već među svoje;*
- ✓ *Dok sam bio u pokretu, nisam bio na svom mjestu;*
- ✓ *Demokracija je uvedena, ali nedemokrate su ostale.*

Dujo Runje

Pogrešna taktika

Razvodnjavanje ratnih zločina

Hajde da stvari pogledamo iz drugog kuta, kako bi nam ovaj naš katarzično – licemjerni bio shvatljiviji. Ako bi Srbi očekivali da hrvatski Sabor donese rezoluciju o Jasenovcu, je li bi bili zadovoljni ako bi šef tamo neke »patriotsko – demokratske« opcije u Saboru rekao kako nema ništa protiv toga da se osude ustaški zločini u Jasenovcu, ali samo »u paketu« s, recimo, zločinima koje su tijekom Drugog svjetskog rata počinili četnici, partizani, balisti, i ostali. Sumnjamo da se kod Srba to ne bi protumačilo kao »razvodnjavanje« zločina. Ili da dodemo u malo bližu povijest, jer evo ove godine navršava se i deset godina od genocidnog zločina u Srebrenici, i deset godina od etničkog čišćenja u »Oluji«. Zar za pomirenje ne bi bilo blagotvorno da hrvatski Sabor smogne snage i donese neku vrstu rezolucije o »Oluji«, koja ne bi podrivala za Hrvate oslobodilački karakter te operacije, ali ne bi njime ni maskirala i racionalizirala ratne zločine i etničko čišćenje, kao »kolateralne« posljedice oslobađanja. E sad, kad bi neke od najutjecajnijih hrvatskih partija iznijele »principijelni« stav kako se zločini u »Oluji« mogu osuditi, ali samo, »u paketu« sa svim zločinima na prostorima bivše SFRJ, opet sumnjamo da bi Srbi bili zadovoljni. Posebno kad Srbi uopće ne traže od Hrvata da osuđuju zločine koje oni nisu počinili nad Srbima, od Bratunca do Kosova.

Također, Hrvati odlično znaju što se sve događalo u Vukovaru s njihovim narodom, ali bi to voljeli čuti od Srba, ali pod uvjetom da im to Srbi ne kažu »u paketu« s »Olujom«, Bratuncem, Tuzlom, Sarajevom, Kosovom... S druge strane, ako netko »povuče nogu« i smogne snage priznati svoje zločinačke svinjarije, onom drugom bi možda bilo lakše. S tim što bi ovaj prvi spasio dušu, ali pomogao i ostalima da to isto učine. **NIVELIRANJE ZLOČINA:** Jednom prilikom *Milovan Dilas* je rekao da su posljednji balkanski ratovi bili repriza onog iz 1941.-1945., ali ovoga puta bez partizana. Oni (partizani) jesu tada bili jedina nadnacionalna – integrativna – snaga, koju danas na izvjestan način kompenzira NATO pakt ili ono što se eufemistički naziva »međunarodna zajednica«. Iako *Tito* nije kleknuo u Jasenovcu, što mu kao otežavajuću okolnost uzimaju srpski nacionalisti, teško je osporiti kako se poslije tog rata nije znalo što se događalo u tom konclagoru. Kao, što su i drugi narodi znali što im se gdje i kad događalo. Ali, shodno dogmatsko – opsesivnoj temi »bratstva i jedinstva« komunisti su napravili jednu drugu grešku – a to je niveliranje zločina: Svi su jednako klali i ubijali, a odnos prema zločinu je poprimio formu direktive i bio je partijski oktroiran. Međutim, ispod ideološke glazure i životne uravnolovke tinjao je »arhetip«, a »ispravljanje povijesnih neravdi« raspršilo je dogmatsko niveliranje. Iako instrumentima sile više kompenzira »partizane« (pacifikuje prostor), nego što »multikulturalnim društvom« kompenzira »bratstvo i jedinstvo« (jer povratak prognanih i suživot, nisu baš toliko ambiciozni ciljevi), međunarodna zajednica očigledno nema namjeru nivelirati ratne zločine, već im prilazi »u kontekstu« koji istodobno i određuje haške »kvote«. Plus surova pragmatična okolnost kako Srba ima tamo najviše i iz prostog razloga što su uglavnom izgubili posljednje ratove u koji ma nisu bili saveznici onih koji se danas ovdje najviše pitaju. Ali, srpski parlamentarci su uradili prije neki dan upravo ono za što su neki od njihovih idejnih pobratima optuživali komuniste: Nivelirali su zločine, ti-

*Srpski
parlamentarci
su uradili prije
neki dan upravo
ono za što su
neki od njihovih
idejnih
pobratima*

Piše:
Zoran Panović

*optuživali
komuniste:
Nivelirali su
zločine, time ih
razvodnili
i propustili
povijesnu
»vilibrantovsku
šansu«*

me ih razvodnili i propustili povijesnu »vilibrantovsku šansu«. Pri tom su, naravno, pojedini od njih demonstrirali i solidnu dozu cinizma imanentnog njihovoj »šokiranosti« ekskluzivnim video-snimcima zločina.

IZOSTALA VILBRANTOVSKA ULOGA: Jednom prilikom *Henryja Kissingera* neki novinar je pitao je li istina da je on paranoik, kako se inače pričalo? Ovaj mu je odgovorio kako možda i jeste paranoik, ali kako to ne znači da ga ne prate. Dakle, možda *Nataša Kandić* nekoga i iritira svojim nastupima, ali to što ona nekoga iritira, ne znači da se i zločini o kojima govori nisu dogodili. Ili bar velika većina tih zločina. Točnije, da su službene srpske vlasti i kulturna elita (»umne glave«), ranije govorili o tamnoj strani bliske prošlosti, možda glas *Nataše Kandić* i ne bi bio toliko »ekstremna«. Paradoksalno, ali srpski parlamentarci su od komunistu preuzeli pogrešnu taktiku (nivelaciju), a propustili onu »vilibrantovsku«. Eto, povijest je nekom čudnom logikom bila omogućila svim tim bizarnim, montipajtonovskim, likovima i alavim kulovima, među onih 250, da bar jedan dan budu nitko drugi do *Willi Brandt*. U SiCG bar smo imali inflaciju onih koji su to htjeli, ali im se nije dalo. A, dalo se za 250 »pravednika« koji su propustili to biti. Ali, to nije baš tako jednostavno, jer vilibrantovsku ulogu ne određuju osobne ambicije i državnička kurtoazija već povijesna logika i kontekst koji biraju i ličnost i lokaciju za »ispriku«. A, ta lokacija, pokazalo se, nije čak ni Skupština Republike Srpske, već upravo Srbije koja se bar nusuvala »povijesnih« rezolucija, ali one su do sada već zaboravljene. Za ovu se jednostavno osjetilo kako je mogla imati drugačiju sudbinu.

Taj »kontekst« je prije neki dan, gostujući na Hrvatskoj televiziji, primijetio i *Bogoljub Karić*. On nije spomenuo bilateralno »izražavanje žalosti« *Mesića* i *Marovića*, prilikom Mesićeve posjeta Beogradu 10. rujna 2003., za ono što su »bilateralno« jedni drugima uradili Hrvati i Srbocnogorci, možda zato što se to od ove dvojice državnika i očekivalo, a možda i zato što to nije bilo »ono glavno«, jer se i pored Mesićeve i Marovićeva blagoudnog poteza, osjetilo kako iza toga nema većinske svijesti o suočavanju sa zločinom kod naroda koje predstavljaju. Kao što ni iza Vijeća ministara nema osjećaja zajedničke države, pa njihova osuda zločina u Srebrenici nema težinu rezolucije koju je mogla donijeti srpska Skupština jer je ona u punom smislu »reprezentativna«. Ali, na Karića je zato poseban dojam ostavio *Sanaderov* potez kad je otišao na pravoslavni Božić u srpsku crkvu i prozborio: »Hristos se rodi!«. To je ta »specifična težina«. Skupština Srbije je imala takvu »specifičnu« šansu. Umjesto konsenzusa došla je blamaža. Skupština je bila lokacija, a film o »šorpionima« moment, ako već nije bio onda kad je parlamentarna spikerica bila *Nataša Mičić*, iako se i tada maltene sve znalo. Istina, još nije sazrelo vrijeme da *Carla del Ponte* dobije svoju ulicu u Beogradu, ali posljednje ispitivanje javnog mnijenja agencije Marten bord pokazuje kopernikanski preokret – da je većina građana za suradnju sa Haškim tribunalom.

Svaki zločin traži svoj kontekst (osudu onoga u čije ime je počinjen). Bez nivelacije (razvodnjavanja), jer kad danas kažemo »ostaci zaklanog naroda«, na koga to točno mislimo: na prekodrinske Srbe ili Bošnjake?

Autor je komentator, tekst je objavljen u beogradskom listu Danas, 18. lipnja

Nacionalna struktura studenata i nastavnog osoblja u Vojvodini u školskoj 2004./2005. godini

Sve više Hrvata – studenata, sve manje Hrvata – profesora

*Broj studenata na vojvođanskim fakultetima iz hrvatske zajednice povećan je u odnosu na prošlu godinu za 0,39 posto, a broj studenata na višim školama povećao se za 0,43 posto * Nacionalne manjine mnogo su manje zastupljene u nastavi na fakultetima u odnosu na njihov udio u ukupnom broju stanovnika Vojvodine* Na višim školama i fakultetima u Subotici angažirano je na poslovima nastave 227 nastavnika i suradnika, a od toga su samo 3 Hrvata*

Piše: Dujo Runje

Ovog mjeseca, točnije 14. lipnja 2005. godine, Odbor za međunarodne odnose Skupštine AP Vojvodine razmatrao je Informaciju o upisu studenata u višim školama, čiji je osnivač AP Vojvodina, i na fakultetima Sveučilišta u Novom Sadu u školskoj 2004./2005. godini. Informaciju je već razmatralo i prihvatilo Izvršno vijeće AP Vojvodine tijekom veljače 2005. godine, a pripremiло ju je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu. Imajući u vidu da ovogodišnja Informacija ima obilje materijala, te kako su ove godine više škole i fakulteti dostavili više podataka, za hrvatsku zajednicu pregled ovih podataka može biti više nego koristan.

VIŠE ŠKOLE – OSNIVAČ POKRAJINA VOJVODINA: U AP Vojvodini više obrazovanje ostvaruje se u devet viših škola, i to u: Višoj tehničkoj školi u Novom Sadu, Višoj tehničkoj školi u Subotici, Višoj tehničkoj školi u Zrenjaninu, Višoj poslovnoj školi u Novom Sadu, Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Novom Sadu, Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Kikindi, Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Srijemskoj Mitrovici, Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Subotici i Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Vršcu.

Ukupan broj studenata na višim školama u Vojvodini iznosi 7.501. U odnosu na ukupan broj studenata, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu: 884 ili 11,25 posto su studenti Mađari; 92 ili 1,23 posto su studenti Slovaci; 100 ili 1,33 posto su studenti Rumunji; 43 ili 0,57 posto su studenti Rusini; 130 ili 1,74 posto su studenti Hrvati i 41 ili 0,55 posto su studenti Bunjevci.

Iz ovih podataka je razvidno, ako se usporede s prethodnom godinom, da je broj Hrvata najviše povećan i to za 0,43 posto,

U Subotci studira čak 55 posto studenata iz hrvatske zajednice u Vojvodini

jer je prošle godine bilo 1,31 posto Hrvata na višim školama u Vojvodini. Treba istaći, za razliku od lani, da je ovaj put dana nacionalna struktura svih upisanih studenata na višim školama čiji je osnivač Autonomna Pokrajina Vojvodina. Naime, prošle godine nije se podudarao broj upisanih studenata i broj studenata za koje je dana nacionalna struktura. No, i pokraj ovog povećanja, mora se konstatirati da broj studenata nacionalnih manjina zaostaje za brojem udjela nacionalnih manjina u strukturi stanovništva Vojvodine. Prema podacima iz popisa iz 2002. godine, koje je objavio Republički zavod za statistiku u Srbiji, u Vojvodini je bilo 2.031.992 stanovnika. U odnosu na ukupan broj stanovnika Vojvodine, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu:

MAĐARI	290.207	14,28 %
SLOVACI	56.637	2,79 %
HRVATI	56.543	2,78 %
RUMUNJI	30.419	1,50 %
BUNJEVCI	19.766	0,97 %
RUSINI	15.626	0,77 %
UKRAJINCI	4.635	0,23 %

Iz tablice je vidljivo da niti jedna navedena nacionalna manjina nema udio u broju studenata adekvatno svom broju u ukupnom broju stanovnika Vojvodine.

Novina, u odnosu na prošlogodišnje informacije, jest nacionalna struktura nastavnog osoblja na višim školama Vojvodine.

Nacionalna struktura studenata u Vojvodini

Ukupan broj studenata na višim školama u Vojvodini iznosi 7.501. U odnosu na ukupan broj studenata, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu:

884 ili 11,25 posto su studenti Mađari;

92 ili 1,23 posto su studenti Slovaci;

100 ili 1,33 posto su studenti Rumunji;

43 ili 0,57 posto su studenti Rusini;

130 ili 1,74 posto su studenti Hrvati i

41 ili 0,55 posto su studenti Bunjevci.

Ukupan broj studenata na fakultetima Sveučilišta u Novom Sadu iznosi 38.169. U odnosu na ukupan broj studenata, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu:

2.298 ili 6,02 posto su studenti Mađari;

330 ili 0,86 posto su studenti Slovaci;

131 ili 0,34 posto su studenti Rumunji;

239 ili 0,63 posto su studenti Rusini;

510 ili 1,34 posto su studenti Hrvati i

113 ili 0,30 posto su studenti Bunjevci.

Izuzetak je Viša škola za obrazovanje odgojitelja u Novom Sadu koja nije dostavila nacionalnu strukturu nastavnog osoblja škole. Na osam viših škola u Vojvodini uposleno je 237-ero radnika na poslovima nastave. U odnosu na ukupan broj uposlenih na poslovima nastave, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu: 50 ili 21,09 posto su profesori i suradnici Mađari; 0 ili 0,00 posto su profesori i suradnici Slovaci; 9 ili 1,33 posto su profesori i suradnici Rumunji; 0 ili 0,00 posto su profesori i suradnici Rusini; 2 ili 0,84 posto su profesori i suradnici Hrvati i 3 ili 1,26 posto su profesori i suradnici Bunjevci.

Dva profesora, odnosno suradnika Hrvata su uposleni na Višoj tehničkoj školi u Subotici. Na ostalim višim školama nema profesora i suradnika Hrvata. Treba istaći da je na nekim školama nastava organizirana na jezicima nacionalnih manjina i to: Viša tehnička škola u Subotici – nastava se odvija i na mađarskom jeziku; Viša škola za obrazovanje odgojitelja u Novom Sadu – nastava se odvija i na mađarskom jeziku; Viša škola za obrazovanje odgojitelja u Subotici – nastava se odvija i na mađarskom jeziku i Viša škola za obrazovanje odgojitelja u Vršcu – nastava se odvija i na rumunjskom jeziku.

VISOKO OBRAZOVANJE U AP VOJVODINA: Visoko obrazovanje u AP Vojvodini ostvaruje se, trenutačno, na 13 fakulteta u sastavu Sveučilišta u Novom Sadu. Zakonom o utvrđivanju određenih ovlasti Autonomne Pokrajine, Autonomna Pokrajina ima pravo osnivati fakultete. Nažalost, iako je AP Vojvodina osnovala fakultete i to: Učiteljski fakultet u Suboti-

ci, Učiteljski fakultet u Vršcu, Pedagoški fakultet u Srijemskoj Mitrovici i Fakultet za europsku ekonomiju i biznis u Novom Sadu, a sve na osnovi Statuta AP Vojvodine i spomenutog Zakona, republički organi nisu odobrili otvaranje podračuna u okviru

Ovo je ujedno lakmus papir za testiranje uopće autonomije Vojvodine. Bez ostvarenja prava, koja su regulirana Zakonom o utvrđivanju određenih ovlasti, autonomija ostaje mrtvo slovo.

Ukupan broj studenata na fakultetima Sveučilišta u Novom Sadu iznosi 38.169. U odnosu na ukupan broj studenata, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu: 2.298 ili 6,02 posto su studenti Mađari; 330 ili 0,86 posto su studenti Slovaci; 131 ili 0,34 posto su studenti Rumunji; 239 ili 0,63 posto su studenti Rusini; 510 ili 1,34 posto su studenti Hrvati i 113 ili 0,30 posto su studenti Bunjevci.

Također, iz ovih podataka je razvidno, ako se usporede s prethodnom godinom, da je broj Hrvata najviše povećan i to za 0,39 posto, jer je prošle godine bilo 0,95 posto od ukupnog broja studenata na fakultetima u Vojvodini. Zanimljivo da Mađari, Slovaci i Rusini bilježe blagi pad u odnosu na prošlu školsku godinu. Nažalost, za sve studente nije dana nacionalna struktura, jer su neki fakulteti dali nacionalnu strukturu samo za one studente koji po prvi put upi-

Na Ekonomskom fakultetu u Subotici nema niti jednog profesora iz hrvatske zajednice

konsolidiranog računa Trezora za novoosnovane fakultete u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Tako su sada to fakulteti samo na »papiru«. Svi oni su osnovani tijekom 2004. godine. To je ujedno i kršenje Zakona o utvrđivanju ovlasti Autonomne Pokrajine i sofisticirano izigravanje propisa koje je donijela sama Republika Srbija.

suju prvu godinu. Tako da ispada da za 668 studenata nije dana nacionalna struktura što iznosi 1,75 posto od ukupnog broja studenata. Iz toga se može reći da je stvarno bar nešto veći broj studenata koji su pripadnici nacionalnih manjina. Kako bi Informacija bila potpuno točna, ovakve stvari se ne bi smjele više ponavljati.

Većina fakulteta je dostavila nacionalnu strukturu nastavnog osoblja. Izuzetak su: Akademija likovnih umjetnosti, Pravni fakultet, Tehnološki fakultet, Filozofski fakultet i Fakultet fizičke kulture koji nisu dostavili nacionalnu strukturu nastavnog osoblja. Na devet fakulteta u Vojvodini uposlano je 1.750-ero radnika na poslovima nastave. U odnosu na ukupan broj uposlenih na poslovima nastave, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu: 129 ili 7,37 posto su Mađari; 44 ili 2,51 posto su Slovaci; 4 ili 0,22 posto su Rumunji; 11 ili 0,62 posto su Rusini; 27 ili 1,54 posto su Hrvati i 9 ili 0,51 posto su Bunjevci.

Veliki nerazmjeri u Subotici

Na višim školama i fakultetima u Subotici školuju se 352 studenta hrvatske nacionalnosti što iznosi 4,67 posto u odnosu na ukupan broj studenata u Subotici. Ako se uzme u obzir ukupan broj studenata Hrvata na višim školama i fakultetima Vojvodine koji iznosi 640, onda se može reći da ih od toga broja 55 posto studira u Subotici. Na višim školama i fakultetima u Subotici angažirano je na poslovima nastave 227 nastavnika i suradnika, a od toga su samo 3 Hrvata ili 1,32 posto od ukupnog broja nastavnika i suradnika. Zanimljivo je da od 96 nastavnika i suradnika, koliko je angažirano na Ekonomskom fakultetu u Subotici, nema niti jedan Hrvat.

I ovdje je vidljivo da su nacionalne manjine mnogo manje zastupljene u nastavi na fakultetima u odnosu na njihov udio u ukupnom broju stanovnika Vojvodine.

Treba istaći da je na nekim fakultetima nastava organizirana na jezicima nacionalnih manjina, odnosno za neke predmete i to: Akademija umjetnosti u Novom Sadu na mađarskom jeziku, Ekonomski fakultet u Subotici na mađarskom jeziku, Filozofski fakultet u Novom Sadu na mađarskom, slovačkom, rumunjskom i rusinskom jeziku, Građevinski fakultet u Subotici na mađarskom jeziku, Učiteljski fakultet u Somboru na mađarskom i slovačkom jeziku (nastavni odjeli u Subotici i Bačkom Petrovcu).

OSVRT NA STANJE U SUBOTICI: U Subotici postoje dva fakulteta i to Građevinski i Ekonomski, te dvije više škole, i to Viša škola za obrazovanje odgojitelja i Viša tehnička škola. Ukupan broj studenata u Subotici iznosi 7.533 ili 16,53

posto od ukupnog broja studenata u Vojvodini. Na višim školama i fakultetima u Subotici školuje se 352-oje studenata hrvatske nacionalnosti što iznosi 4,67 posto u

gažirano na Ekonomskom fakultetu, nema niti jedan Hrvat. Ista situacija je i s Višom školom za obrazovanje odgojitelja gdje je angažirano 25 nastavnika i suradnika. Sa-

S brojem nastavnika i suradnika Hrvata na višim školama i fakultetima u Vojvodini niti možemo, niti trebamo biti zadovoljni

odnosu na ukupan broj studenata u Subotici. Ako se uzme u obzir ukupan broj studenata Hrvata na višim školama i fakultetima Vojvodine koji iznosi 640, onda se može reći da ih od toga broja 55 posto studira u Subotici. To je i razumljivo ako se ima u vidu činjenica da od 56.543 Hrvata u Vojvodinu u Subotici živi 16.688 odnosno 29,51 posto od ukupnog broja Hrvata u Vojvodini.

mo po sebi se nameće pitanje je li tu u pitanju »kadrovska politika« ili puka slučajnost. Ovim pitanjem trebali bi se pozabaviti najviši dužnosnici hrvatske zajednice u Vojvodini jer nema sumnje da ono ima dalekosežne posljedice.

Imajući u vidu da u Vojvodini na višim školama i fakultetima studira ukupno 45.610 studenata, a od toga je 640 Hrvata ili 1,40 posto, može se reći da poslije

Nacionalna struktura stručnog kadra u Vojvodini

Na devet fakulteta u Vojvodini uposlano 1.750 radnika na poslovima nastave. U odnosu na ukupan broj uposlenih na poslovima nastave, nacionalne manjine su zastupljene u sljedećem odnosu:

129 ili 7,37 posto su Mađari;

44 ili 2,51 posto su Slovaci;

4 ili 0,22 posto su Rumunji;

11 ili 0,62 posto su Rusini;

27 ili 1,54 posto su Hrvati i

9 ili 0,51 posto su Bunjevci

Na višim školama i fakultetima u Subotici angažirano je na poslovima nastave 227 nastavnika i suradnika, a od toga su samo 3 Hrvata ili 1,32 posto od ukupnog broja nastavnika i suradnika. Zanimljivo je da od 96 nastavnika i suradnika, koliko je an-

mađarske nacionalne manjine imamo najveći broj studenata u Vojvodini. To je ono što nas može radovati jer postoji pozitivan trend, ali s brojem nastavnika i suradnika Hrvata na višim školama i na fakultetima niti možemo, niti trebamo biti zadovoljni. ■

Prema ocjeni predsjednika Izvršnog vijeća AP Vojvodine

Sveučilište zadovoljilo standarde Bolonjske deklaracije

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine **Bojan Pajtić** izjavio je 21. lipnja kako je Sveučilištu u Novom Sadu jedina visokoškolska ustanova u SiCG koja je zadovoljila sve standarde Bolonjske deklaracije.

Na prijemu za studente iz susjednih zemalja, Pajtić je kazao kako je Novosadsko sveučilište dobilo visoku ocjenu u međunarodnim okvirima za proces harmonizacije sustava obrazovanja sa standardima Bolonjske deklaracije.

On je naveo kako je Izvršno vijeće Vojvodine pokrenulo projekt kojim će se za 330 najboljih mladih istraživača s Novosadskog sveučilišta osigurati radna mjesta i

perspektiva, kako bi, nakon završenog fakulteta, ostali živjeti i raditi u Vojvodini i Srbiji.

Pajtić je kazao kako je pokrajinska vlada pokrenula i povratak 70 mladih stručnjaka, koji su ranije otišli iz Srbije na Zapad i dodao kako će tim mladim stručnjacima također biti osigurana radna mjesta i uvjeti za nesmetani rad i napredovanje.

»Želimo da znanja koja su stekli u inozemstvu primijene u našoj zemlji. Imali smo veliki odliv mozgova, a to je katastrofa za svaku zemlju. Želimo stati na put procesa odliva mozgova, jer kada izgubite talentiranog čovjeka, to je nenadoknadiv gubitak«, poručio je Pajtić. ■

Za fakultete Sveučilišta u Novom Sadu

Protokol o nastavi na jezicima manjina

Vojvođanski tajnik za obrazovanje i kulturu **Zoltán Bunyik** i rektor Sveučilišta u Novom Sadu **Radmila Nedučin** potpisali su 14. lipnja protokol o suradnji u vezi s provođenjem programa izvođenja nastave na jezicima nacionalnih manjina.

Pripadnicima nacionalnih manjina koji studiraju na fakultetima novosadskog Sveučilišta bit će na osnovi tog dokumen-

ta omogućeno od jeseni neke opće predmete slušati i polagati na svom materinjem jeziku.

Ti predmeti su psihologija za one koji pohađaju nastavu na Filozofskom fakultetu i Prirodno-matematičkom fakultetu i sociologija za studente Pravnog fakulteta, Poljoprivrednog fakulteta i Fakulteta fizičke kulture, kao i pedagogija na mađarskom jeziku.

Bunyik je istaknuo kako je potpisani dokument značajan jer je to još jedan korak u prilagođavanju vojvođanskog visokog obrazovanja Bolonjskom procesu.

Nastava će u prvo vrijeme biti izvođena samo na mađarskom jeziku, a Bunyik je rekao kako je Protokol otvoren za sve pripadnike nacionalnih manjina i kako će Tajništvo izdvojiti neophodna sredstva za financiranje tih studijskih grupa. ■

U Novom Sadu

Na Sveučilištu mjesta za 8.821 bruoša

Na Sveučilište u Novom Sadu (UNS) upisat će se ukupno 8.821 studenta, od toga 4.261 student će se školovati na teret republičkog proračuna, dok će 4.560 biti samofinancirajući, priopćili su 21. lipnja predstavnici UNS.

Najviše bruoša upisat će Fakultet tehničkih nauka, ukupno 950, dok će se najmanje studenata – 103, upisati na Učiteljski fakultet u Somboru.

Prijemi dokumenata na većini fakulteta u sastavu UNS traju od 20. do 27. lipnja, dok će se razredbeni ispiti održavati između 23. lipnja i 4. srpnja.

Rang liste primljenih studenata bit će istaknute između 1. i 8. srpnja, a upis na većinu fakulteta je od 11. do 15. srpnja.

Najvišu školarinu, u iznosu od 120.000 dinara, plaćat će samo-financirajući studenti na pojedinim odjeljenjima Medicinskog fakulteta, dok je najniži iznos školarine na Prirodno-matematičkom fakultetu – 38.600 dinara. ■

Predstavnici Romskog nacionalnog vijeća u Tajništvu za informacije APV

Neophodno kadrovsko i tehničko unapređivanje redakcija

Pokrajinski tajnik za informacije **Milorad Đurić** razgovarao je 21. lipnja s predstavnicima Romskog nacionalnog vijeća o problemima i poboljšanju kvalitete informiranja na romskom jeziku.

Kako je priopćio pokrajinski tajnik za informacije, na sastanku je ocijenjeno kako bi »kadrovsko i tehničko unapređivanje redakcija i glasila na jeziku romske etničke zajednice pridonijelo lakšem uključivanju Roma u sve oblasti društvenog života«.

Na sastanku je, kako se dodaje, bilo riječi i o problemima vezanim za realizaciju osnivačkih prava nad časopisom »Them« koja su, kao i u slučaju drugih glasila na jezicima etničkih zajednica u pokrajini, odlukom Skupštine Vojvodine prenijeta na nacionalna vijeća. ■

Đurđin, selo kraj Subotice

Nemojmo izgubiti korak

Zbog toga što ne možemo svladati neke stare navike i udružiti se, izgubit ćemo korak s drugima jer se drugi poljoprivrednici udružuju, dok mi tražimo 'dlaku u jajetu' pa da sve bude idealno

Mi krivimo državu što nije kupila pšenicu a ja smatram da smo sami krivi zašto proizvodimo nešto što nismo u stanju sačuvati i ostvariti rentabilnu cijenu. Nitko nam nije kriv nego mi sami

*Bilo je više razbojništava u Đurđinu u proteklih nekoliko godina i Mjesna zajednica je tražila i dobila neki izvještaj od MUP-a prema kojem je 70 posto slučajeva riješeno. Ali za mene je riješen slučaj tek kad se objavi da je taj i taj to i to uradio i toliko je dobio zatvora**

Piše: Jasminka Dulić

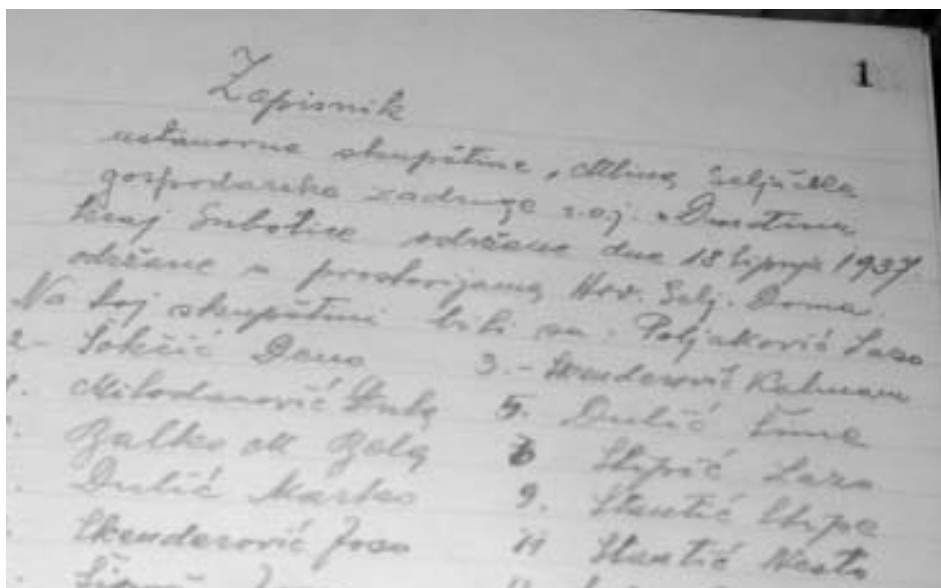
Panoramom i centrom Đurđina dominiraju visoki silosi nekadašnje zadruge »Nova brazda«, sada privatnog poduzeća. Međutim, »za poljoprivrednike Đurđina, silosi, kao i drugi resursi koje ima ovo poduzeće, su od male koristi«, kaže vi-

ječnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Skupštini općine Subotica *Luka Dulić*.

»Ugovaramo proizvodnju u Bajmoku, Žedniku ili, pak, Subotici i tamo nosimo svoje proizvode, iako imamo tu silose. Ka-

da je rušen stari mlin, koji je izgradila Seljačka gospodarska zadruga iz Đurđina 1937. godine, obećano nam je da ćemo moći koristiti novi, moderni mlin Nove brazde, ali od toga ništa nije bilo. Postoje tu i druge stvari kao što je na primjer vaga, koja je jako bitna za nas, a njeno korištenje je za nas vrlo ograničeno«.

PREDNOSTI UDRUŽIVANJA: »Jedno je rješenje«, kaže Dulić, »udruživanje poljodjelaca kako bi sami gradili ili kupili ono što im nedostaje, ali i ovdje ima poteškoća jer se ljudi teško odlučuju na udruživanje i zajednička ulaganja«. Zašto je to danas tako, teško da se može pripisati nepoduzetnosti ili nesposobnosti Đurđinčana koji se od davnina bave ratarstvom i stočarstvom i znali su svojedobno zajedničkim snagama, kroz akcionarsko društvo, izgraditi mlin i opremiti ga, za to vrijeme, modernim strojevima. »Svjestan sam velikih prednosti udruživanja poljodjelaca i stvaranja 'strojnih prstenova'. Kad se mehanizacija kupuje zajedno, napravi se ugovor kojim se precizira svaki detalj oko korišćenja ovih sezonskih mašina« kaže Dulić i dodaje kako je postojala takva ideja i u Đurđinu »da se kupi jedan veliki traktor zajedno, ali to je propalo, jer je jedan od potencijalnih članova pitao kod koga će stajati taj traktor. Zbog to-

Zapisnik sa osnivanja seljačke gospodarske zadruge 1937.

U suton: Đurđinska glavna ulica

ga što ne možemo svladati neke stare navike i udružiti se, izgubit ćemo korak s drugima, jer se drugi poljoprivrednici udružuju, dok mi tražimo 'dlaku u jajetu' pa da sve bude idealno. I po cijenu neke sitne nepravde ili sitne nepravilnosti bi se trebalo udruživati«, zaključuje Dulić, »jer ćemo zbog te neke naše tvrdoglavosti izgubiti konkurentsku prednost i onda se postavlja pitanje – tko će nam biti kriv, kad mi ne budemo imali novaca za školovanje naše djece, kad će naši sinovi ići nositi džakove kod onih koji se udružuju i brže napreduju zajedno«.

POLJODJELSTVO JE BIZNIS: Dok se stare navike ne prebrode Đurđinčani samostalno, svaki za sebe, razvijaju svoja gazdinstva i obrađuju i po 400 jutara zemlje, opremaju ih strojevima i silosima. Takav je primjer i gazdinstvo Dulićevih, koji su ostavili posao u Subotici i vlastitim snagama formirali napredno gazdinstvo. Vlastitim snagama su izgradili i modernu kuću s pasivnim solarnim sustavom za grijanje, a jesenas i mini-sušaru za ratarske proizvode i dva manja silosa za čuvanje proizvoda.

»Odlučio sam se za intenzivniju proizvodnju standardnih ratarskih kultura pšenice, kukuruza, suncokreta iz razloga što je naša roba najjeftinija u fazi skidanja s njive, što znači da je bitno imati mjesto gdje se roba može ostaviti i dovoljno ekonomske moći da nisi nuždan kad dođe žetva odmah prodati, kako bi vratio dugove, praktično s prikolice. Samo u jednom ciklusu, da se uspije 'zaštopati' trošenje, isplaćuje se ulaganje u sušaru i silose, a kasnije, kad se prodaje na primjer sušeni kukuruz, može se zaraditi na razlici u cijeni. Sada je veoma važno dodatno ulagati u betonsko dvorište i ostalo kako bih mogao raditi i uslužno sušenje, jer su se već puno njih iz Banata interesirali radi sušenja soje. Budućnost je u tome jer seljak neće moći opstati sa starim razmišljanjem« kaže Dulić i dodaje: »Mi krivimo državu što nije

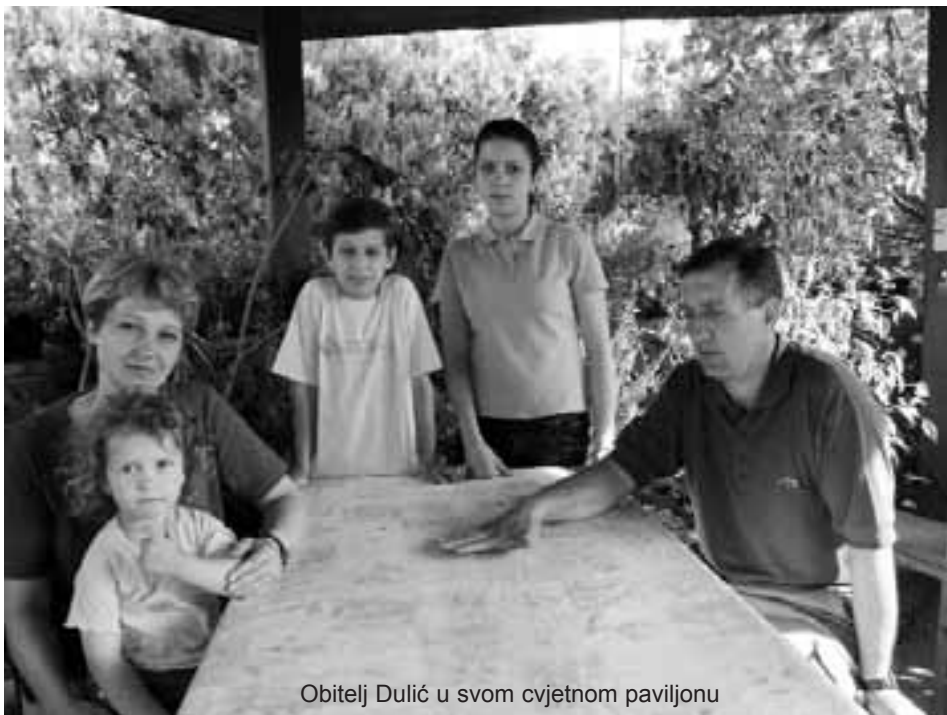
kupila pšenicu, a ja smatram da smo sami krivi. Zašto proizvodimo nešto što nismo u stanju sačuvati i ostvariti rentabilnu cijenu? Nitko nam nije kriv nego mi sami. Poljodjelstvo je biznis kao i svaki drugi, gdje važi zakon ponude i potražnje, zakon konkurencije, zakonitosti financiranja i kreditiranja, sve je to isto, i ne treba nama država dati da mi živimo. Mene je čudilo što seljaci protestiraju što država nije platila žito. Pa nemoj dati to žito. Zato je dobro da se prave skladišta i da je roba kod mene, a da bi mogao čuvati kukuruz, mora se osušiti – i zato je potrebna sušara. Moj pravac proizvodnje je – ići na veće površine, ali i finalizirati proizvod, jer kad se kukuruz s njive proda – to je prvi stupanj prodaje, kad ga osušiš i prodaš malo skuplje – to

je drugi, sljedeći je mešaona a zatim razvijanje stočarstva, i sa svakim višim stupnjem finalizacije je cijena viša. Tko pak ima male površine, taj se mora baviti povrtarstvom, industrijskim biljem. Ima prostora da se radi i živi i mi smo na neki način u prednosti, jer nam je posao, odnosno radnom mjesto osigurano«, kaže Dulić, i dodaje kako je ono što nedostaje u selu – prije svega jedna benzinska crpka kako ljudi ne bi morali odlaziti u Bajmok ili druga mjesta po benzin.

STRAHOVI: Pokraj poljodjelstva, od prije nekoliko mjeseci, je Luka Dulić i vijećnik u SO Subotica. »Sad tek vidim što se može a što ne može uraditi. Puno se manje može uraditi nego što sam ja očekivao ali to je opet problem glasovanja, jer da ima nas deset vijećnika, bilo bi sasvim drugačije i svaki naš prijedlog bi imao drugačiju težinu. Nije pri tome problem da nas nema potencijalnih članova hrvatske zajednice, koji bi mogli dati potporu tome da se naši interesi ostvaruju bolje u jednom multietničkom gradu kao što je Subotica. Ja smatram da su mnogi pripadnici hrvatske zajednice na neki način izmanipulirani i kandidati su različitih stranaka i sasvim je očividno da na svim izborima različite stranke uvijek kandidiraju Hrvate, u mjestima s većinskim hrvatskim življem, kako bi se privukli glasovi Hrvata a onda, kada se dobiju glasovi, od interesa hrvatske zajednice više nema ništa. S druge strane postoji određeni strahovi kod ljudi, jer je generacijama politika bila takva i čitatelji 'Hrvatske riječi' neće sada čuti ništa novo. Posljedica takve dugogodišnje politike je da su se ljudi povukli svatko u svoju obitelj, ne žele se društveno, a kamoli politički, angažirati, pa čak ni naš tjednik čitati! Meni je žao što se 'Hrvatska riječ' u

Imamo silos u selu a svoje proizvode nosimo u druga mjesta: Luka Dulić

Obitelj Dulić u svom cvjetnom paviljonu

Nova sušara i silos u ekonomskom dvorištu

Đurđinu slabo čita i mislim da se mora na neki način proširiti krug čitatelja u hrvatskoj zajednici, jedinom listu koji piše o događanjima u hrvatskoj zajednici i institucijama, kako bi se ljudi potakli da nešto učine za sebe, jer su pasivni i apolitični i veliki je strah među ljudima».

Zapitan – čega se to ljudi boje, Dulić kaže: »Strah da moje dijete neće biti odvojeno, strah da se bavim politikom, osobito u nacionalnoj stranci, da mi to može škoditi u životu. DSHV je, iako politička stranka, prije svega jedna interesna zajednica koja se zalaže za interese Hrvata na ovim prostorima i u tom smislu je drugačija od ostalih. Osobno ni ja ne bih pomišljao da se bavim politikom da je ostvarena pozitivna diskriminacija, međutim, potrebno je i dalje raditi na tome da se ostvaruju naša prava, koja nisu do sada ostvarena. A lako je dati doprinos. Dosta je samo izići na izbore i to je već neki doprinos, a da ne pričamo o školovanju djece na hrvatskom jeziku čime se svakako garantira opstanak Hrvata na ovim prostorima. Svatko može dati svoj doprinos, ali na žalost, mnogo je u hrvatskoj zajednici takvih koji daju kontradoprinos».

NERIJEŠENI SLUČAJEVI: Dulić smatra da je jedan od prioriteta u selu rješavanje problema divljih deponija smeća, kojih ima jako puno u Đurđinu, i, što je mnogo veći problem, to su razbojništva, koja se u Đurđinu učestalo događaju i postaju na neki način »normalna«. Međutim, on kaže: »Za nas i naše obitelji to nije normalno. Osjećamo se sada kao kada su nas jurili da nam uruče poziv za rezervu, strah se uvukao u ljude, jer kad odemo u nabavku, na njivu, na vašar, po cijeli dan strepimo hoće li se što dogoditi. Tako su prije desetak dana obili jednu kuću na ulazu u selo i pokupili sve zlato. Policija je došla, napravila zapisnik i kraj. Bilo je više razbojništava u Đurđinu u proteklih nekoliko godina i Mjesna zajednica je tražila i dobila neki izvještaj od MUP-a, prema kojem je 70 posto slučajeva riješeno. Ali za mene je riješen slučaj tek kad se objavi da je taj i taj to i uradio i toliko je dobio zatvora. To bi značilo i neku opomenu budućim lopovima, s jedne strane, a s druge strane, dokle god se ne objave konkretni rezultati, kako se događaju te pljačke, tako rastu glasine. Sumnja se na razne ljude, raste nepovjerenje među ljudima, a svemu je razlog što se nije objavilo tko je to radio. U narodu se stvara strah i različite 'teorije', pa se misli da je sve to povezano, da je to sve gore i gore. Jedno je sigurno, a to je da naše žene strepe kad mi odemo na njivu, i to ne može razumjeti onaj tko ne živi u tome. U Skupštini namjeravam postaviti i vijećničko pitanje o ovome problemu s namjerom da upozorim da je narušena sigurnost građana, a to nije šala. Ne mislim, pri tome da pljačke imaju ikakve veze s nacionalnom pripadnošću, ali se postavlja pitanje – ima li veze s time da se ovi slučajevi ne rješavaju.»

POZITIVNI PRIMJER: No, nije sve tako crno, ima i pozitivnih primjera aktiv-

nosti i dragovoljnog angažiranja na korist hrvatske zajednice. Među takvim, pozitivnim, primjerima je i angažiranje supružnika Ivana i Amalije Stipić. U dva prethodna mandata je Ivan Stipić bio vijećnik u Skupštini Općine Subotica a također i u čelništvu Mjesne zajednice Đurđin, dok je njegova supruga Amalija predsjednica Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Đurđin«. Amalija kaže, kako je društvo osnovano prije tri godine, i dodaje: »U tome smo imali potporu mjesne zajednice kao i Općine od koje smo dobili poslovni prostor u zakup, gdje se odvijaju različite aktivnosti društva. Prostor je relativno dobro opremljen termo pećima, najmještajem i s tri računara a sašivene su i nošnje za što je potporu dalo veleposlanstvo Republike Hrvatske. Folklor se organizira u tri sekcije, vodi ga Jasna Kujundžić. Ovdje nam je škola izišla u susret te se za niže uzraste folklor odvija u školi, a za mladež se uvečer folklor organizira u našem prostoru. Planovi su da se računarska sekcija ojača, željeli bi napraviti knjižnicu, opremiti je knjigama, razvijati dalje folklornu sekciju i sudjelovati na različitim manifestacijama. Postoji i dramska sekcija koju vodi Vera Dulić i priprema djecu za različita takmičenja i sudjelovanje u različitim događanjima, a tu su i naši đurđinski tamburaši. Svi naši članovi sudjeluju u Dužijanci i odazivamo se na sve manifestacije gdje nas pozovu te očekujemo da će se naše društvo i dalje razvijati« kaže Amalija.

Odlazeći iz Đurđina i sa salaša Stipićevih, koji je građen davne 1881. godine, krivudavim cestama ka Subotici, ostaje osjećanje da ovaj lijep krajolik i ljudi u njemu ne žive još uvijek punim plućima, još je uvijek puno strahova i samoizoliranosti, ali i novih početaka i vrijednog svakodnevnog rada na plodnoj ravnici.

Ulaz u podrum i ljestve za tavan na Stipićevom salašu iz 1881. godine

Panorama Đurđina

Mr. sc. Sanja Vulić, Zavod za lingvistička istraživanja HAZU

Ikavica – zajednička baština Hrvata

Mislim da i Srbi jako dobro znaju da u Srbiji ikavice nema i to su smiješne konstrukcije o kojima zapravo ne treba uopće raspravljati ozbiljno Niti srpski ozbiljni dijalektolozi takvu tezu ne bi mogli postaviti, jer znaju da nije utemeljena* Dijalekti i standardni jezik zajedno sačinjavaju jezik jednoga naroda, međusobno se dopunjavaju nipošto se međusobno ne isključuju* Dijalekt treba njegovati u kućama, on može eventualno biti razgovorni jezik ili idiom dijalektne književnosti, ali ima trenutaka kada niti u književnosti ne može dijalekt biti nezamenljiv, kada nam je potreban književni jezik* Mislim da svaki obrazovani čovjek mora znati književni jezik svoga matičnoga naroda, da može normalno na tom jeziku i pismu napisati barem nekakvo pismo ili prema potrebi se izražavati, a da to ne ispadne potpuno diletantski*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Mr. sc. Sanja Vulić posljednjih godina je boravila više puta u Vojvodini i sudjelovala u radu znanstvenih skupova u Subotici posvećenih ikavskom govoru bačkih Hrvata, što nije čudno, budući da joj je znanstveni interes vezan uz dijalekte i govore hrvatskoga jezika. Njen nedavni posjet Subotici iskoristili smo za razgovor na temu aktualnih jezičnih pitanja u Vojvodini.

HR: Više puta ste dosada dolazili u Suboticu, sudjelovali na znanstvenim skupovima i objavljivali tekstove u našem tjedniku »Hrvatska riječ«. Kako je došlo do toga i što Vas je povezo sa Suboticom. Jeste li možda podrijetlom iz ovih krajeva?

Nisam podrijetlom iz ovih krajeva, ali sam iz Dalmacije i u bunjevačkom govoru prepoznajem puno toga iz svoga djetinjstva i iz govora svoje pokojne bake. U tom smislu nalazim zajedničku baštinu, što je jedan od mojih interesa koji su me povezali s Vojvodinom. Drugi interes je u tome što me općenito zanima život Hrvata u staroj dijaspori, dakle autohtone hrvatske zajednice izvan Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Zanima me kako čuvaju svoj jezik i svoje običaje. Dosta provodim vremena i na terenu i istražujući. No, možda se ne bih toliko počela baviti bunjevačkim Hrvatima da slučaj nije htio da na znanstvenom skupu »Riječki filološki dani« upoznam Tomislava Žigmanova. On mi je onda darovao svoje knjige i tako sam počela i dolaziti u Suboticu i onda je išlo lančano. Počela sam čitati i druge autore, više se baviti tim jezikom i tako je to krenulo.

HR: Često su u povijesti bile a i trenutno je aktualna rasprava o tome postoji li bunjevački jezik, pa je tako jedan srpski povjesničar nedavno ustvrdio, da je bunjevačka ikavica dijalekt

srpskog jezika. Da li ovakva tvrdnja ima znanstvenoga uporišta?

To je, naravno, potpuno besmislena i čisto ispolitizirana teza koja nema nikakve znanstvene osnove i, kao što sam rekla, ja osobno sam ikavac po govoru. Uostalom, veliki dio hrvatskoga naroda upravo su ikavci, a zna se da Srba ikavaca nema, osim malo u jednom selu u okolici Livna, gdje su zapravo u hrvatskome okružju po-primili ovaj govor. Isto kao i muslimani koji su ikavci. Zna se da su ranije bili katolici, dakle, hrvatskoga podrijetla. Naravno, nitko im danas ne niječe njihovu novu nacionalnost, ali je činjenica da im je ikavski govor ostao od predaka. I mislim da i Srbi jako dobro znaju da u Srbiji ikavice nema, i to su smiješne konstrukcije o kojima zapravo ne treba uopće raspravljati ozbiljno.

HR: Jeste li nekada čuli da neki autor, jezikoslovac, uopće govori o tome?

Ozbiljan jezikoslovac to nikada neće reći – samo diletant. Niti srpski ozbiljni dijalektolozi takvu tezu ne bi mogli postaviti, jer znaju da nije utemeljena.

HR: Biste li nam mogli reći nešto više o Vašem radu?

Radite u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti?

Radim u jednom malom zavodu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u Zavodu za lingvistička istraživanja na projektu istraživanja hrvatskih dijalekata. Moj se rad, između ostaloga, sastoji od boravka na terenu i u Hrvatskoj i u dijaspori, uglavnom među štokavcima i čakavcima. Istražujem te govore i pišem rasprave. Isto tako vrlo rado čitam i dijalektne pisce i pišem o njihovu jeziku. Na Hrvatskim studijama, na odsjecima novinarstva i filologije, vodim jezično-stilske vježbe studentima prve godine, a imam još niz drugih profesionalnih obveza. Vrlo sam angažirana na sabranim djelima *Milana Begovića* kao jezični redaktor.

HR: Na čemu trenutno radite?

Trenutno mi je najveća preokupacija od krupnijih radova, pokraj sabranih djela *Begovićevih*, jedan veliki rad o tvorbi riječi u čakavskim govorima gradišćanskih Hrvata. Uz to nedavno sam sudjelovala u Bugarskoj, u Sofiji, na jednom skupu o bugarsko-hrvatskim vezama, gdje sam imala referat.

HR: To je dakako interesantna i malo poznata tema. Postoje li doista značajne bugarsko-hrvatske veze?

Postoje u povijesti, jer su Bugari u zapadnoj Bugarskoj bili velikim dijelom katolici i pripadali su provinciji Bosni Srebrenoj.

katolika iza čega su oni raspršeni. Zanimljivo je i to da je jedna od najpoznatijih hrvatskih obitelji *Pejačević* upravo bugarskog podrijetla. *Franjo Ksaver Pejačević*, koji je poslije također pisao teološke kontroverze, potomak je jednog od vođa ustanika bugarskih katolika, koji je morao pre-

Vodili su ih bosanski franjevci, koji su u zapadnoj Bugarskoj u njihovih nekoliko mjesta u XVII. i XVIII. stoljeću organizirali škole za bugarsku djecu na hrvatskom jeziku. Mnogi bugarski dječaci, koji su se školovali na hrvatskom jeziku, kasnije su išli i u Rim i postali su katolički misionari. Jedan od njih je *Krsto Peškić*, koji je autor prve teološke kontroverze uopće u hrvatskoj književnosti uopće. Svoje je djelo napisao na hrvatskom jeziku i na bosančici i objavio u Mlecima. Međutim, Turci su potpuno bili uništili tu zajednicu bugarskih

bjeći u Hrvatsku nakon što su Turci napravili veliki pogrom nad njima. Tako su i bugarski katolici odigrali stanovitu ulogu u razvoju hrvatske kulture.

HR: Postoji li suradnja i s kolegama iz Srbije?

Osobno dosada nisam surađivala. Na velikim međunarodnim simpozijima, na kojima sam ja sudjelovala, nisam došla još u neposredan kontakt s kolegama iz Srbije. Posljednji međunarodni skup na kojem sam bila, onaj u Bugarskoj, bio je is-

ključivo posvećen bugarsko-hrvatskim vezama tako da, osim Hrvata i Bugara i onih koji se time bave, drugoga nikoga tu nije bilo.

HR: Što se tiče sporova oko srpskog i hrvatskog jezika, da li je ta tema još uvijek prisutna među jezikoslovcima?

Prisutna je u onolikoj mjeri ukoliko netko nametne temu da je to jedan jezik, odnosno isti jezik. Onda se, naravno, razvija diskusija i javljaju se otpori, a ukoliko se ne pokreće ta rasprava, onda se može i u miru surađivati.

HR: Kako vidite sudbinu hrvatskoga jezika u Vojvodini, pošto se dugi niz godina hrvatski standardni jezik nije učio u školi, a dijalekt je opstajao u obiteljima i na selu. Kakve su mogućnosti, prema Vašem mišljenju, da se hrvatski književni jezik ponovno vrati u upotrebu, budući da se svojedobno koristio, ali je sada skoro potpuno potisnut kao da nikada nije ni postojao na ovim prostorima?

Vjerujem da ima stanovitoga razloga za optimizam, ako se budu školovali određeni kadrovi koji će raditi ovdje. Treba, znači,

poslati nekoliko mladih da studiraju i da završe hrvatski jezik ili barem da se doškoluju za hrvatski jezik, i s hrvatskim odjelima to će moći pomalo ići, vjerojatno iz godine u godinu sve bolje. Ne treba očekivati rezultate od danas do sutra, ali mislim da ima razloga za optimizam. Ako postoje hrvatske škole u autohtonim hrvatskim zajednicama u Mađarskoj, pa i u Austriji, nema razloga zašto ih ne bi bilo i u Vojvodini.

HR: Nedavno ste izjavili za naš tjednik kako je bolje da djeca uče na srpskom književnom jeziku nego na bunjevačkom govoru?

Iz jednostavnog razloga što dijalekt i standardni jezik zajedno sačinjavaju jezik jednoga naroda, međusobno se dopunjavaju, nipošto se međusobno ne isključuju. Dijalekt treba njegovati u kućama, kao što i ja sa svojom kćeri ne razgovaram doma književnim jezikom nego govorimo na dijalektu, ali zna se za što dijalekt služi. On može eventualno biti razgovorni jezik ili idiom dijalekatne književnosti, ali, kao što smo vidjeli kod nedavno objavljene zbirke *Tomislava Žigmanova* »Bez svlaka mraka«, ima trenutaka kada niti u književnosti ne može dija-

lekt biti nezamenljiv, kada nam je potreban književni jezik. Mislim da svaki obrazovani čovjek mora znati književni jezik svog matičnog naroda da može normalno na tom jeziku i pismu napisati barem nekakvo pismo ili prema potrebi se izražavati, a da to ne ispadne potpuno diletantski.

HR: Je li prepreka opstanku hrvatskog književnoga jezika u Vojvodini to što su hrvatski i srpski jezik relativno slični u smislu da su međusobno razumljivi?

Apsolutno da je sličnost jezika uvijek prepreka. Istražujući uopće sudbinu manjina, vidjela sam da su Hrvati uvijek najgori prošli u slavenskom okruženju, a najbolji su uvjeti za očuvanje jezika, koliko god to izgleda apsurdno, bili u Mađarskoj – iz jednostavnoga razloga što je mađarski jezik toliko različit, da nitko nije mogao uvjeriti Hrvata da su mađarski i hrvatski jedan jezik. Isto tako i u njemačkom okruženju je bilo dobro, dok je, na primjer, nekoć na teritoriju današnje zapadne Slovačke bilo 60 hrvatskih sela, a danas ih ima jedva četiri. Nije nezanemarivo ni to da su dva od četiri sela do 1918. bila u Mađarskoj. Da nisu bila u Mađarskoj možda bi do danas bila i asimilirana. Isto

tako selo Prekrižje, koje je tek 1945. pripalo Sloveniji, danas je potpuno slovensko selo upravo zbog te sličnosti jezika, jer hrvatski jest s jedne strane vrlo sličan srpskom, ali je isto tako s druge strane i vrlo sličan slovenskom. Mi u Zagrebu svi bez problema čitamo i pratimo slovensku televiziju bez ikakve jezične barijere. Evo, moja kćerka nikad u životu nije učila slovenski, a kad gleda slovenski program, niti ne registrira da bi to bio neki drugi jezik, toliko je to zapravo nama vrlo razumljivo.

HR: **Interesantno je ovdje na pomenuti da se u Vojvodini sve više gubi čak i taj dijalektalni govor, ikavica se očuvala još samo na selu i salašima, dok se u Dalmaciji ikavica očuvala i prisutna je kao govorni jezik?**

Mi doista na ulici, kod kuće i privatno razgovaramo ikavski. Ja doma sa svojom kćerkom govorim isključivo ikavski, a vidim da u Subotici gotovo nitko više ne govori ikavicom.

HR: **Koji je najbliži govor ikavici koja se govori u Vojvodini?**

Vrlo sličnih govora ima u lici, u kojoj je ostao i dio Bunjevaca, te u Dalmatinskoj zagori i posebno u onom dijelu koji graniči sa zapadnom Hercegovinom i u samoj zapadnoj Hercegovini. Ne biste vjerovali do kakvih detalja ide ta srodnost. Recimo, u jednoj pjesničkoj zbirci iz ovoga kraja iz Vojvodine u »Avaškim godinama« *Milovana Mikovića* bila je riječ kisel'na i onda, veli meni gospodin *Naco Zelić*: »Pa kako ste Vi znali da je u kisel'na baš akcent na prvom slogu, a niste izgovorili kiselina s akcentom na drugom slogu?« Jasno da sam znala, kad se tako i u mome djetinjstvu govorilo. Zato sam znala.

HR: **Malo ljudi zna u Vojvodini za toliko sličnosti, češće se smatra, pa čak i propagira, da je bunjevački govor nešto sasvim posebno koji, navodno, postoji samo kod Bunjevaca.**

Da, ali to pokazuje zapravo koliko je pokušaj standardiziranja ikavice apsurdan. Dakle, u kraju gdje su ljudi već zaboravili govoriti ikavicom sad bi se odjednom uodio ikavski kao književni jezik. Znači da bi sad jezik koji više ljudi ne znaju ni doma govoriti odjednom trebao postati jedan književni jezik. Jedan govor, koji je zapravo govor kućni. A nama, koji potpuno još govorimo doma ikavski, ne pada na pamet da uzimamo ikavicu za književni jezik.

Znanstveni interes - hrvatski govori i dijalekti

Sanja Vulić je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završila studij kroatistike i poslijediplomski studij smjera lingvistike s magistrarskim radom *Struktura čakavskih dijalekatnih rječnika*. Na Filozofskom fakultetu u Rijeci dovršava disertaciju *Tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima*. Zaposlena je u Zavodu za lingvistička istraživanja HAZU u Zagrebu. Surađuje na zavodskom projektu *Istraživanje hrvatskih dijalekata*. Do sada je objavila 67 znanstvenih radova, 145 preglednih i stručnih radova i 265 radova pretežito popularno-znanstvenoga sadržaja u različitim časopisima, serijskim publikacijama, zbornicima i knjigama u zemlji i inozemstvu, te dvije knjige: *Govor Hrvatskoga Groba u Slovačkoj* (Zagreb 1999.), u suradnji s B. Petrović, i *Hrvatski tisak u dijaspori* (Zagreb 2000.). Članica je Odbora za dijalektologiju HAZU, tajnica Odbora za leksikografiju HAZU, članica Matice hrvatske i Panonskoga instituta iz austrijske pokrajine Gradišće i Društva hrvatsko-slovačkoga prijateljstva u Zagrebu. Članica je predsjedništva Hrvatsko-gradišćanskohrvatskoga društva. Surađuje sa Znanstvenim institutom Gradišćanskih Hrvatov u Željeznu u Austriji, s Hrvatsko-mađarskim društvom u Zagrebu i Udrugom za potporu bačkim Hrvatima – Zagreb.

Priopćenje DSHV-a

Neistine i govor mržnje

Na meti učestalih napada radikala:
Ivana Dulić

»Demokratski savez Hrvata u Vojvodini oštro osuđuje neistinite tvrdnje izrečene spram političkog organiziranja vojvođanskih Hrvata izrečene od strane visoke dužnosnice Srpske radikalne stranke, koja je izjavila da je otac republičke ministrice poljoprivrede *Ivane Dulić-Marković* osnovao ogranak HDZ u Subotici.

U ovoj kratkoj tvrdnji iznesene su dvije neistine:

– u Subotici nije nikada osnovana podružnica HDZ-a, već je 1990. na temelju važećih propisa osnovana politička stranka Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, koja do danas djeluje sukladno zakonima ove zemlje, a bila je ili jeste parlamentarna stranka na više razina: u nekoliko vojvođanskih općina, na pokrajinskoj razini a imala je zastupnika i u prvom višestranačkom republičkom parlamentu.

u osnivanju DSHV-a nije sudjelovao ministričin otac.

No, držimo mnogo opasnijim govor mržnje spram hrvatskoga stanovništva u zemlji, jer je kvalifikativ hrvatski uzet kao apriori neprijateljska kvalifikacija, ne samo u sudjelovanju u političkom životu, već i s obzirom na podrijetlo osobe koja se želi diskreditirati polazeći od činjenice njezina podrijetla.

DSHV poziva mjerodavna pravosudna i druga državna tijela da poduzmu pravne i političke korake spram nositelja govora mržnje i kleveta, jer bi u suprotnom značilo da se vraćamo u anticivilizacijske tokove kakvi su vladali 1990-ih godina, a kojima se danas sudi u Den Haagu – stoji u priopćenju DSHV-a što ga je potpisao predsjednik *Petar Kuntić*.

Najavljena međunarodna konferencija na temu obrazovanja

O obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina

Veleposlanik OESC-a *Maurizio Massari* održao je 21. lipnja u Beogradu sastanak s predsjednicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u SiCG povodom prijedloga o održavanju regionalne konferencije o obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina. Na sastanku je bio nazočan i predsjednik HNV-a *Josip Z. Pekanović*, a tijekom sastanka je bilo riječi o aktualnoj problematici u sferi obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina. Spomenuti su problemi u vezi obuke nastavnog kadra i nabavke udžbenika, a predsjednik mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa* predstavio je zahtjev za osnivanjem Učiteljskog fakulteta u Subotici i prezentirao pismenu predstavku tog zahtjeva koju su potpisali više predstavnika nacionalnih manjina. Na koncu sastanka zaključeno je da se u mjesecu studenom održi međunarodna konferencija na temu o obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina.

Z. S.

U Republici Hrvatskoj

Obilježavanje Dana antifašističke borbe i Dana državnosti

U povodu Dana antifašističke borbe predsjednik Republike *Stjepan Mesić*, predsjednik Hrvatskog sabora i predsjednik Odbora za obilježavanje 60. obljetnice pobjede antifašističke koalicije *Vladimir Šeks* s predstavnicima SABA-e i članovima Odbora te izaslanstvo Vlade položili su vijence i zapalili svijeće kod Grobnice Narodnih heroja na zagrebačkome groblju Mirogoj.

U Hrvatskoj se 22. lipnja obilježio Dan antifašističke borbe i 64. obljetnica osnutka prve antifašističke postrojbe u tadašnjoj okupiranoj Europi – Prvog sisačkog partizanskog odreda.

Hrvatska 25. lipnja slavi Dan državnosti, prisjećajući se 25. lipnja 1991., kada je Hrvatski sabor donio Deklaraciju o proglašenju suverenosti i samostalnosti Hrvatske te Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti.

Deklaracija je donesena na temelju svibanjskog referenduma, na kojemu se većina hrvatskih građana očitovala za državnu neovisnost.

Prema podacima Danskog savjeta za izbjeglice

Povećano zanimanje za povratak izbjeglica u Hrvatsku

Predstavnik Danskog savjeta za izbjeglice *Nenad Grković* izjavio je 17. lipnja kako se u Hrvatsku, preko te nevladine organizacije, vratilo oko 800 izbjeglica iz Srbije.

On je na konferenciji za novinare u Izvršnom vijeću Vojvodine rekao kako je u ovoj godini primjetno povećanje zanimanja za povratak u Hrvatsku.

»Na listi čekanja za povratak u Hrvatsku je oko 1.200 ljudi. To su ljudi koji su izrazili želju da se vrate, a od toga oko 600

ljudi je zatražilo da im se povratak omogući u što kraćem roku. Čini mi se da to pokazuje kako je sazrelo vrijeme za one koji se žele vratiti da to i učine«, rekao je Grković.

Direktor Centra za mir iz Vukovara *Ljubomir Mikić* rekao je da jedan od najvećih neriješenih problema predstavljaju stanarska prava koje su hrvatske vlasti oduzele Srbima tijekom rata u Hrvatskoj.

On je dodao kako je Hrvatska, na osnovi Aneksa G Sporazuma o sukcesiji bivše

SFRJ, obvezna predratnim nositeljima stanarskih prava osigurati ili povratak stanova ili kompenzaciju.

Mikić je pozvao izbjeglice da podnesu zahtjeve za stambeno zbrinjavanje do 30. lipnja.

Predstavnica Izvršnog vijeća Vojvodine *Katica Bengin* kritizirala je odnos vlasti u Srbiji prema izbjeglicama i naglasila kako su o izbjeglicama vodili računa jedino za potrebe predizbornih kampanja, a kako su ih sada sasvim zaboravili i marginalizirali.

Aleksandar David, autor odabranih prijedloga nacionalnih simbola hrvatske zajednice u SiCG

Svojim znanjem pomoći aktivnosti zajednice

»Bio sam doista presretan kada sam pročitao, da je moj prijedlog za zastavu i grb dobio najveću potporu vijećnika. Zapravo moje nestrpljenje je počelo rasti još tjedan dana uoči zasjedanja HNV-a i donošenja konačne odluke«, kaže Aleksandar David

Na nedavno raspisanom natječaju za izradu prijedloga nacionalnih simbola hrvatske zajednice u SiCG javilo se više predlagača, a na 8. sjednici HNV-a održanoj 11. lipnja usvojeno je rješenje *Aleksandra Davida*, što je bio povod za razgovor s njime.

Aleksandar David već 10 godina radi u prosvjeti, a trenutačno je uposlen u Osnovnoj školi »Miroslav Antić« na Paliću kao nastavnik informatike. Također pohađa poslijediplomski studij na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu, smjer metodika nastave informatike jer, kako ističe, želja mu je da se nadalje stručno usavršava kako bi se posvetio znanstvenom radu. Između ostaloga, želja mu je ubuduće i aktivno sudjelovati u svim aktivnostima na dobrobit hrvatske zajednice te svojim znanjem, a sukladno profesiji, davati svoj doprinos njezinom kvalitetnijem funkcioniranju.

Na natječaj se javio jer je osjećao potrebu dati svoj doprinos hrvatskoj zajednici na ovom prostoru. »Raspisani natječaj bio je prava prigoda da se iskažem, mada je kreativnost u ovoj situaciji krajnje limitirana. Budući da nisam niti likovni umjetnik niti dizajner, bio sam pomalo sumnjičav u svoje sposobnosti. Na koncu, rekao sam sebi: 'Pokušaj, nemaš što izgubiti!'«, izjavio je David.

Govoreći o radu na izradi prijedloga za natječaj, David je istaknuo: »Postavljeni su strogo određeni uvjeti i kriteriji, kako je to i u svakom natječaju. Međutim, ovdje se radi o vrlo osjetljivoj stvari s kojom se čovjek ne može mnogo poigravati, te je u takvoj situaciji teško prikazati svu svoju kreativnost. Jasno mi je odmah bilo da ne treba izmišljati vodu. Imao sam dakle sve dijelove 'mozaika' i trebalo ih je samo posložiti, bez dodavanja novih. To je bilo moje načelo. I uspio sam«.

Nakon saznanja, da je njegov prijedlog usvojen za zvanični simbol hrvatske zajednice u SiCG, David nije skrivao svoje zadovoljstvo: »Bio sam doista presretan kada sam pročitao, da je moj prijedlog za zastavu i grb dobio najveću potporu vijećnika. Zapravo

Životopis

Aleksandar David je rođen 15. ožujka 1969. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Nakon završene srednje škole upisao se na Pedagošku akademiju. Ubrzo po završetku Više pedagoške akademije u Subotici zaposlio se u školi. Godinu dana kasnije nastavio je svoje školovanje na Učiteljskom fakultetu u Somboru, gdje je 1999. godine stekao zvanje profesora razredne nastave. Jedno vrijeme boravi i radi u Zagrebu, gdje je nostrificirao svoju diplomu te položio hrvatski jezik na Učiteljskoj akademiji. Interesantan podatak je i da je Aleksandra Davida oduvijek zanimala oblast informatike, te je tako svoje daljnje školovanje nastavio u tom smjeru.

moje nestrpljenje je počelo rasti još tjedan dana uoči zasjedanja HNV-a i donošenja konačne odluke. Tada sam u vašem listu vidio i nekoliko ponuđenih varijanti i konstatirao da moj idejni prijedlog niti malo ne zaostaje za drugima, dapače«.

Posao kojim se bavi smatra na neki način dizajnerskim. »Radim u odgoju i naobrazbi, a svi dobro znamo da svaki odgajatelj i učitelj ostavi neki trag u mladom naraštaju. Profesionalnim dizajnerstvom se nikada nisam bavio. Međutim, postoje neki elementi dizajna u mom radu, ako se uzme u obzir da sam bio tehnički urednik Godišnjaka u izdanju Skupštine Općine Subotica, Fonda-cije 'Put k znanju' koji sam i preveo na hrvatski jezik. Također, moja zadaća je i ažuriranje web stranice škole u kojoj sam uposlen«, napomenuo je David.

Davor Bašić Palković

Tumačenje priopćenja hrvatskih udruga iz Srijema, »Traži se smjena Vladimira Bošnjaka«

Evo i dokaza

Predstavnici svih hrvatskih udruga iz Srijema ne žele da ih u hrvatskim institucijama u SiCG koje vole i poštuju predstavlja Vladimir Bošnjak

Nakon dva članka iz prethodnog broja »Hrvatske riječi« koji govore o smjeni g. Vladimira Bošnjaka s mjesta dopredsjednika za Srijem, pišem ovaj članak u ime potpisnika Priopćenja – hrvatskih institucija u Srijemu. Žalosno je kad se naš narod »povlači po novinama« radi ružnih stvari i nesporeduma, ali po savjesti, radi istine i prave slike o Srijemu, moram odgovoriti.

Članak koji donosi izvještaj o Priopćenju HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena i Priopćenju svih srijemskih udruga, namjerno ili slučajno, nažalost iznosi samo djelomičnu istinu i stvara krivi dojam o onome što se htjelo tim priopćenjima. Citirajući samo određene dijelove priopćenja dobija se dojam da hrvatske udruge u Srijemu imaju odbojan, ili čak neprijateljski stav prema Hrvatskom nacionalnom vijeću i hrvatskoj diplomaciji što nije točno, već je upravo suprotno. Srijemskim Hrvatima i hrvatskim udrugama su ove institucije važnije nego sve druge institucije u SiCG jer je Srijem puno više propatio nego što su to grafiti po zidovima, i jer se srijemske udruge moraju i mogu oslanjati jedino na hrvatske institucije.

Povod za priopćenja koja se tumače je bio i ostaje jedino g. Vladimir Bošnjak i

njegovo neprimjereno, koristoljubivo i bahato ponašanje spram hrvatskih udruga u Srijemu koje bi on kao dopredsjednik za Srijem trebao predstavljati, a to ne čini, nego predstavlja samo sebe i svoju promociju i koristi. Istina je da je gospodin Bošnjak »aktivan na terenu«, ali samo ondje gdje će on imati koristi i ondje gdje će on određivati, da ne kažemo, zapovijedati što i kako će biti, bez konzultacija i slušanja volje i želje naroda. U svemu ovome, gospodin Bošnjak se koristi neistinama da bi postigao svoje ciljeve, a ocrnio sve one koji ne igraju kako on svira. Ovdje neću navoditi sve njegove izmišljotine kojima je ocrnjivao svoje društvo koje ga je delegiralo kao elektora u HNV.

Želim se osvrnuti na zakazane posjete predstavnika HNV-a i hrvatske diplomacije srijemskim udrugama. Iz oba članka (i onog koji je napisao N. V. i Bošnjakovog odgovora) proizlazi da su srijemske udruge bile protiv ovog posjeta što opet nije istina. Srijemske su udruge samo digle glas protiv načina na koji su zakazani susreti, nikako protiv ovako dobre i korisne ideje da se sretnemo sa svojim hrvatskim institucijama u SiCG, a u priopćenju koje su dale hrvatske udruge izričito stoji: »Naglašavamo da naša suradnja s hrvatskom diplomacijom nije upitna, i da

ćemo dogovorene susrete održati« što tvorac članka nije citirao.

Organizator ovih susreta je bio, opet, g. Bošnjak koji očito laže u svom odgovoru kada kaže da su »termini susreta predloženi, a onda i potvrđeni u izravnim dogovorima«. Da pojasnim: »izravni dogovori« su se odvijali preko e-maila a glasili su točno ovako:

(3. 6. 2005.) »O točnom terminu posjeta vašoj udruzi, bit ćete obaviješteni najmanje dva dana prije, tako da si možete organizirati ostale obveze«;

(6. 6.) »Obavještavam vas da će u ČETVRTAK, 16. lipnja 2005. godine oko 17,00 sati, u okviru radnog obilaska Srijema, u posjet HKC »Srijem« Srijemska Mitrovica doći slijedeći dužnosnici...«;

(7. 6.) »Podsjećam dužnosnike vaše udruge da ste preliminaru obavijest o posjetu visokih dužnosnika Veleposlanstva RH i HNV-a dobili 3. lipnja, a točne termine posjeta već 6. lipnja, sa naznakom da primitak iste trebate potvrditi. Budući da niste odgovorili, podsjećam vas na tu obvezu, jer je u pitanju planiranje termina posjeta mnogim mjestima u Srijemu, pa vas lijepo molim da to učinite **odmah**, na e-mail, telefon ili fax kako je naznačeno u Obavijesti.

Potvrđivanjem primitka Obavijesti osi-

Oglas

Izdajem
apartman
na najljepšem mjestu
na otoku HVARU.

Informacije na tel:
024/38-063
064/1142257

guravate za sebe najveću priliku do sada, da u izravnom kontaktu s dužnosnicima institucija od najvećeg značaja za Hrvate u SiCG, ne samo potvrdite identitet udruge, nego i dobijete vrlo važne informacije od velikoga značaja za vaš budući rad.

Potičem vas da još danas potvrdite primitak Obavijesti, kako bi ušli u plan posjeta hrvatskim mjestima u Srijemu.» (Sve je kopirano iz e-mailova, podebljana slova su također doslovna kopija!)

Ovo je primjer »izravnih dogovora« s mitrovačkim HKC »Srijem«, čiji sam predsjednik. »Izravni dogovor« g. Bošnjaka sa HKPD »Stjepan Radić« iz njegovog sela je izgledao tako što je g. Bošnjak obavijest sa terminom i temama posjeta ostavio kod tajnikovog susjeda!!! Da ne idemo dalje...

Zar nije logično da se o temama susreta pita i udruga koja sigurno zna što su njezini problemi i pitanja? Ne znam kako u nekim drugim udrugama, ali znam da u srijemskim udrugama svi dužnosnici rade na dobrovoljnoj osnovi i žrtvuju svoje vrijeme, a često i svoj novac, za svoj narod. Je li u redu da se s njima tako bahato postupi? Da ne govorimo da postoji i običan tehnički problem da se termin susreta po-

tvrdi u tako kratkom roku, jer na taj susret ne treba doći samo jedna osoba nego cijele uprave, a ljudi rade, imaju obveza...

Na kraju, opet neistina. Ovi susreti jesu otkazani, ali ne radi ovog priopćenja, jer, kako sam već naveo, u priopćenju izričito stoji da se susreti neće otkazivati jer za ponašanje g. Bošnjaka nisu krivi svi oni drugi kojima je on zakazao (dužnosnici HNV-a i hrvatske diplomacije), nego radi toga što u tom tjednu za koji su susreti zakazani g. Lončar nije u zemlji (pitam se je li g. Bošnjak pitao našeg konzula kada on može doći).

Ovakva organizacija susreta i ovakvo ponašanje g. Bošnjaka bili su, nažalost, kap u punoj čaši. Ovdje nema prostora, niti je potrebno navoditi druge primjere. Mislim da je dovoljan dokaz to što su sve srijemske udruge zajedno i jednoglasno (potpis predsjednika iz Zemuna je izostao jer nije mogao biti prisutan u Rumi!) osudile ponašanje g. Bošnjaka i odlučile da ih on ne može kao dopredsjednik za Srijem predstavljati u HNV-u. Ova inicijativa za smjenu je trebala biti i na dnevnom redu 8. sjednice HNV-a, ali radi proceduralnih razloga nije mogla ući u dnevni red te je g. Bošnjak i dalje dopredsjednik za Srijem.

Zapitao bih se samo koga on sada predstavlja. Srijemske Hrvate? Ili sebe? Zar jedna moralna osoba, kada vidi da su sve udruge koje bi on trebao predstavljati kao dopredsjednik osudile njegovo ponašanje i ne žele ga za svog predstavnika (pa čak i da potpuno nisu u pravu), ne bi trebala sama se zahvaliti na dopredsjedničkom mjestu i to mjesto predati nekoj drugoj osobi koja će imati podršku? Kako će on obavljati svoju dužnost kada udruge s kojima bi trebao komunicirati ne žele surađivati s njim?

Žao mi je što se sve ovo dogodilo. Žao mi je što sam morao loše pisati o jednom čovjeku. Jedna osoba ne može biti iznad naroda i jedan čovjek ne smije biti kamen spoticanja našeg hrvatskog naroda. Srijemske udruge i Katolička Crkva jedine u Srijemu okupljaju Hrvate i čuvaju nacionalni identitet, uvijek su bile jedinstvene i nikada u sukobu, a nikada neće biti protiv HNV-a ili hrvatske diplomacije kako se to moglo zaključiti iz prošlog broja »Hrvatske riječi«. Izdata priopćenja usmjerena su samo na pojedinca, koji će, nadam se, ako imalo brine za svoj narod, poslušati glas naroda i sam podnijeti ostavku.

Krunoslav Đaković,
predsjednik HKC »Srijem«

Priopćenje HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena

Srijemski Hrvati za smjenu Bošnjaka

Hrvatima u Slankamenu je potrebna suradnja s hrvatskim institucijama i hrvatskom diplomacijom jer su Hrvati Slankamena mnogo propatili u proteklom razdoblju

Nakon članka iz prethodnog broja »Hrvatske riječi« pod nazivom »Nedostaju samo dokazi« gdje Vladimir Bošnjak, ne mogu reći gospodin jer on to nije, ponovno iznosi neistine, zbog čega je između ostalog i došlo do sukoba između njega i ostalih članova UO HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena. Želim napisati sljedeće:

Prije svega želim se osvrnuti na »Zakazane posjete« predstavnika HNV-a i hrvatske diplomacije srijemskim udrugama. Bošnjak bi trebao znati da svaki, pa i ovaj dokument treba biti potpisan. Umjesto toga on daje nepotpisanu obavijest njegovom susjedu da ju odnese predsjedniku »Stjepana Radića«. U obavijesti piše: Obavještavam vas da će u »srijedu, 15. lipnja 2005. godine oko 13 sati u okviru radnog obilaska Srijema u posjet HKPD »Stjepan Radić« doći sljedeći dužnosnici:«

Hrvatima u Slankamenu je potrebna suradnja s hrvatskim institucijama i hrvat-

skom diplomacijom jer su Hrvati Slankamena mnogo propatili u proteklom razdoblju. Upravni odbor HKPD »Stjepan Radić« protestira zbog načina zakazivanja ovog susreta i smatra kako se prvo treba zajednički dogovoriti o datumu održavanja ovakvih susreta, što je i potpisano zajedničkim priopćenjem svih hrvatskih udruga u Srijemu. Dakle, nije istina da potpisnici priopćenja ne vide valjani razlog ovakve vrste radnog posjeta.

Druga laž je da uz njegovo ime stoji »tajnik« na site-u »Stjepana Radića« i da je za to odgovorna isključivo ta udruga. Funkcija »tajnik« stoji na službenom site-u HNV-a.

Sljedeća laž izrečena od strane Bošnjaka je da je Društvo napustilo više desetaka članova. Istina je napisana u službenom priopćenju, dakle on, njegova obitelj i par njegovih kućnih prijatelja.

Također je laž da su svi ostali navodi iz priopćenja HKPD »Stjepan Radić« neistiniti. Smatram da nisu za pisanje u novina-

ma, a slažem se i da su lako provjerljivi. Bošnjak navodi: »Znaju dobro slankamenski Hrvati ovdje i u Hrvatskoj što sam sve učinio za njih.« Slankamenci u Zagrebu su srećom lažno informirani od Bošnjaka da je Hrvatski dom u Slankamenu prodan. O tome može posvjedočiti nekoliko Slankamenaca koji su sada stanovnici Zagreba.

Mnogo je laži izrečenih od strane Bošnjaka u vezi rada Društva i smatram ako i malo ima dostojanstva trebao bi sam podnijeti ostavku a ne da cijeli Srijem zahtijeva njegovu smjenu a on se oglašuje o zahtjeve Srijema što je još jedan dokaz kako su njemu važni samo osobni interesi.

Sama činjenica da su se sve srijemske udruge s predznakom »H« sastale i zatražile smjenu Bošnjaka s mjesta dopredsjednika za Srijem govori dovoljno – stoji u priopćenju tajnika Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Stjepan Radić« Ivana Gregurića iz Novog Slankamena.

Etno-festival hrane i glazbe Vojvodine

Ljepota gastronomskih i glazbenih raznolikosti

*Na festivalu je sudjelovalo više od 2700 sudionika, od toga 1000 u pripremi gastronomske ponude i preko 1700 u kulturno – zabavnom dijelu programa, koji je trajao deset sati**
Posjetitelji su mogli okusiti preko 300 tradicionalnih gastronomskih specijaliteta

Piše: Dragana Popov

Po četvrti je put Novi Sad u subotu, 18. lipnja, bio domaćin manifestacije pod nazivom »Etno-festival hrane i glazbe Vojvodine«, koji je ove godine održan na obali Dunava, na poznatom kupalištu, Štrand. Kao i ranijih godina, tako i ove, festival je organiziran u okviru programa »Revitalizacija društva putem

suradnji koja će biti usmjerena prema realiziranju drugih programa koji se tiču podrške ekonomskim inicijativama i promociji vrijednosti Vojvodine.

SVI NA JEDNOM MJESTU: Na festivalu je sudjelovalo više od 2700 sudionika, od toga 1000 u pripremi gastronomske ponude i preko 1700 u kulturno – zabavnom

dimljenih specijaliteta, sirevi, slani i slatki kolači, pite, štrudle, pogače, rezanci s makom...

Ponuda pića također nije zaostajala za ponudom hrane pa je izbor rakija i vina bio zadivljujući jer su bila ponuđena pića od svih mogućih vrsta voća – krušaka, dunja, kajsija, jabuka, trešanja, višanja, duda, te šljiva i medovače. Oni, koji su se opredijeli za nešto lakšu kuhinju ili vegetarijansku, nisu ostali gladni jer su na bajšanskom štandu predstavljeni specijaliteti zdrave hrane. Osim toga što se kuhinja »dijelila« po nacionalnoj osnovi mnogi su je predstavljali po oblastima i mjestima, od Apatina, Novog Sada, Beške, Pančeva, Velikog Gradišta, Golupca pa sve do Kladova i Majdanpeka.

Pokraj hrane, pića i kulturno-zabavnog programa na festivalu je pokazana i velika ponuda etno-suvenira i turistička ponuda iz 30 mjesta i 30 općina Vojvodine i istočne Srbije. »Ove godine smo postigli ono što smo svih prethodnih uvodili u festival. Riječ je o turističkoj ponudi, jer nam je cilj ljudima iz Vojvodine pomoći u jačanju svijesti o vrijednosti kako nacionalnih kuhinja, kulturnog naslijeđa i običaja tako i postojanju i mogućnostima turističke ponude, kojom Vojvodina obiluje, samo je Vojvodani nisu još dovoljno jasno participirali« kazala je Snežana Stojanović. Tradicionalno su se i ove godine predstavile već poznate etno manifestacije Vojvodine kao što su Kobasicijada iz Turije, Slaninijada iz Kačareva, Čobanijada iz Melenaca, Apatinske riblje večeri, Kulenijada iz Bačkog Petrovca i ostale.

RAZNI MIRISI I UKUSI: Osim posjetitelja, koji su se vrzmali oko štandova, šarenila boja i ljepote narodnih nošnji sudionika u kulturno-zabavnom programu koji su se, čekajući nastup šetali, razgledali i kušali specijalitete, dunavskom plažom

demokratskog djelovanja« (CRDA) kojeg financira američki narod u suradnji s Agencijom SAD za međunarodni razvoj (USAID). CRDA program u odabranim općinama Vojvodine i istočne Srbije realizira Američka fondacija za razvoj (ADF). Kako je za »Hrvatsku riječ« rekla jedna od organizatorica festivala Snežana Stojanović, organiziranje ovogodišnjeg Festivala podržala je i Skupština AP Vojvodine putem Kancelarije za promociju Vojvodine koja je s ADF/CRDA potpisala sporazum o

dijelu programa, koji je trajao deset sati. Predstavljeni su Mađari, Hrvati, Srbi, Bugari, Nijemci, Slovaci, Makedonci, Rusini, Ukrajinci, Vlasi, Rumunji, Crnogorci, Romi i Židovi.

Posjetitelji su mogli okusiti preko 300 tradicionalnih gastronomskih specijaliteta. Pripremljeno je preko 40 vrsta kotlića od svih vrsta mesa (svinjetina, govedina, ovčetina, piletina, riba, srnetina, divlja svinja i kao kuriozitet od puževa, nojevog mesa i žabljih bataka), zatim različite vrste

širio se miris hrane i dim od vatrica koje su ložene na mnogim mjestima, jer se hrana spremala na licu mjesta.

»Sviđa mi se i zadovoljna sam festivalom, i posjetom i organizacijom, te se nadam da ćemo i sljedeće godine doći. Skuhale smo oko 80 litara pilećeg paprikaša s krumpirom i valjušcima što je specijalitet Tavankuta i sve što smo skuhale, prodale smo. Trebalo nam je oko sat vremena za njegovo spremanje, a pola sata da ga prodamo po cijeni od 100 dinara za porciju«, kaže umirovljenica iz Tavankuta *Marcela Dević*. Osim paprikaša pripremili su kolače, štrudle s makom i pogaču s makom, orasima, rogačom, višnjama.

Žene iz Idoša su na licu mjesta pekle krafne i kuhale riblju čorbu. *Miškirin Anđelka*, članica Udruge žena, kaže da su tu hranu pripremale i prošle i ove godine, a tako će i sljedeće, jer im krafne i riblja čorba idu od ruke. I one su zadovoljne svime što se događa na festivalu.

Specifičnost je ukrajinske narodne kuhinje, kako kaže *Olja Fa*, da se zasniva na krumpiru i na tu temu priča: »Ukrajinci svaki dan jedu krumpir, a u nedjelju ga umotaju u tijesto«, sa smijehom govori i dodaje da su nacionalni specijalitet spremili i ovdje, a to je krumpir pomiješan sa sirom koji se umota u tijesto i skuha u vodi, a zove se peroheji ili varaneke od riječi kuhati – vareniti. Osim peroheja, specijalno za festival pripremili su pitu od rendanog krumpira, s bijelim i crnim lukom i jajima, tzv. tartuh, kojeg su posebno pekli u paorskoj peći, te je kako kaže Fa, mnogo ukusnija. »Mi sudjelujemo na festivalu od

početka i veoma smo zadovoljni. Ljudi nas već poznaju i traže naša jela. Ove godine nismo ništa od slatkiša pripremili, jer da bi se pripremilo preko 2000 piroga i preko 40 kilograma tartuha angažirano je oko 40 ljudi«, kaže *Olja Fa*. Posjetitelji su trebali izdvojiti 60 dinara za porciju od 4 komada, 3 tartuha i jedan pirog ili varenike.

Udruga žena iz Debelog Luga, općina Majdanpek, posjetitelj je upozнала s tradicionalnom manifestacijom tog kraja, Cvetima – veselju posvećenom cvijeću.

Besplatno su dijelile: hranu, sireve, meso iz salamure, rakiju, prirodni med, soko ve, pečurke, bukovače, vrganje, pripremljene na razne načine.

Predsjednik Mjesne zajednice Hajdukovu *István Hasko* bio je glavni kuhar ovčjeg kotlića s kupusom, za čiju porciju se trebalo izdvojiti stotinjak dinara, već je treći put sudjelovao na festivalu. Prvi put na festivalu su sudjelovali kao nacionalna zajednica Makedonci koji su ponudili svoja tradicionalna jela koja se zasnivaju na grahu i kupusu kaže *Ljubica Dojčinovska* iz Kačareva. Osim slanijih jela pripremili su i slatke specijalitete – pite i kolačiće poput vanilica s orasima i kestenom, koga, kako kaže Dojčinovska, u Makedoniji ima u velikim količinama i dobre kvalitete. »Iako se puno radi, mi smo zadovoljni i sretni što postoji ovakav festival i što sudjelujemo na

njemu«, u predahu kaže Dojčinovska i s ponosom dodaje da je na festivalu prvi put sa svojim nacionalnim igrama sudjelovao KUD iz Jabuke, jedini makedonski KUD na teritoriju SiCG.

Sličnog su stava i predstavnici njemačke nacionalne zajednice iz udruge Donau iz Novog Sada, koja postoji već 13 godina, koji su predstavili njemačka tradicionalna jela, štrudlu s makom i orasima i kuglov, a čija su djeca imala priliku odigrati dva njemačka nacionalna plesa u kulturno – zabavnom dijelu programa festivala, i to prvi put poslije Drugog svjetskog rata. »Mi nismo htjele kuhati, već smo donijele kolače, te naše narodne nošnje od prije 300 godina pa sve do danas«, kaže *Bogdanka Momčilović* iz udruge Donau.

Specijalitet spoja rusinske, mađarske i srpske nacionalne kuhinje, kotlić od svinjetine i govedine te štrudla s makom i specifični rusinski kolači perosi i herovci mogli su se probati na štandu KUD-a »Žatva« iz Kucure. *Makaji Marija*, do mačica štanda, nam nije htjela odati tajnu kako se spremaju ti rusinski specijaliteti.

Punog trbuha i zasićenih očiju, te po koja porcija hrane za ponijeti, kako se večera ne bi morala spremati, pa zveket boca dobrog vina i rakije, teglice žutog, prirodnog meda, možda poneki suvenir i tisuće zadovoljnih posjetitelja napustili su novosadsko kupalište Štrand. ■

KPZH »Šokadija« na Etno-festivalu

Šesteročlana ekipa KPZH »Šokadija« iz Sonte sudjelovala je na četvrtom Etno-festivalu hrane i glazbe Vojvodine. Općinu Apatin su predstavljale KPZH »Šokadija« iz Sonte i Nacionalna kuća »Šaran« iz Apatina. Sukladno nazivu, ekipa iz Apatina je posjetiteljima prezentirala kuhanje i po popularnim cijenama kušanje nadaleko poznatoga apatinskog ribljega paprikaša, te cijelu lepezu proizvoda Apatinske pivovare. Na štandu »Šokadije« bile su izložene starinske rukotvorine i narodne nošnje, a posjetiteljima su ponuđeni i kolači, pravljani po receptima starih baka. Predsjednik KPZH »Šokadija« *Dejan Bukovac* o ovogodišnjem sudjelovanju na festivalu kaže: »Ponudili smo posjetiteljima lijep ugođaj za sva osjetila, a ostvarili smo i brojne kontakte s predstavnicima KUD-ova velikoga broja nacionalnih manjina i etničkih grupa. Nagoviješteno nam je da ćemo biti pozvani i iduće godine, a naše je da iskoristimo ovo iskustvo i pripreмимо se što bolje, jer imamo što ponuditi«.

I. A.

Emil Peić, svjetski nagrađivani inovator

Od inovatorstva se još uvijek ne može živjeti

Put od određene ideje do njezine realizacije u praksi traje od nekoliko mjeseci do nekoliko godina, ali se onda pojavljuje problem njenog plasmana

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Subotičanin *Emil Peić* (1964.), zahvaljujući svojim radovima, već odavno je poznat u međunarodnim inovatorskim vodama, a njegov smisao za industrijski patent višestruko je nagrađivan brojnim medaljama i priznanjima. Svoj razvojni put u svijet automatike započeo je u rodnom gradu završivši osnovnu i srednju školu, nakon koje se zaputio u Novi Sad u kojemu je na Fakultetu tehničkih znanosti, elektrotehnički smjer mjerne tehnike i automatike, završio studije i stekao zvanje diplomiranog inženjera elektrotehnike. Prvo zaposlenje imao je u srednjoj školi »MEŠC« u Subotici, u kojoj je radio na mjestu predmetnog nastavnika sljedeće tri godine, da bi potom prešao na Višu tehničku školu, također u Subotici, gdje se u prosvjeti zadržao narednih sedam godina. Uz pedagoški rad, usporedio je radio brojne stručne poslove, oličene u raznovrsnim aplikacijama i tehničkim rješenjima, za potrebe gospodarstva. Trenutačno je zaposlen u »Freshu«, glasovitoj kompaniji koja se bavi preradom voća i proizvodnjom prirodnih sokova, na mjestu rukovoditelja projekata.

► **Kada se prvi puta kod Vas javlja želja za inovatorstvom?**

Još odmalena sam pokazivao određene afinitete prema tehničkoj znanosti, ali su se prva realnija i materijalnija rješenja javila negdje u srednjoj školi. Moj prvi rad je bio posebni kalkulator, modificiran od standardnog »Hewlett Packarda«, a njegova namjena je bila kao pomoć u ugostiteljstvu za lakše obavljanje cjelokupnog poslovanja, počevši od nabavke i sortiranja robe pa sve do konačne prodaje. Uzmemo li kako je to sve bilo prije dvadeset i više godina, onda je ta inovacija u to vrijeme predstavljala značajnu novost obzirom na tadašnje stanje raspoložive tehnike. Danas, s uznapređovalom mobilnom telefonijom i računalskom tehnikom, taj patent bi se značajno mogao doraditi.

► **S tim radom ste, na neki način, prvi puta zakoračili u svijet računara. Koji ste program rabili u toj »dalekoj računalskoj« prošlosti?**

Osnova programa je bila napisana na »Ba-

Nagrađivan brojnim medaljama i priznanjima: Emil Peić

sicu«, a korištena je za programiranje tog malog kalkulatora. Inače cijela ta ideja i razrada samog patenta bila je obavljenja u tadašnjem renomiranom znanstvenom časopisu »Galaksija«.

► **Na fakultetu ste, usporedio sa stjecanjem teorijskih znanja, nastavili s praktičnim radom.**

Interesantno je da sam upravo na fakultetu radio neke radove na temu optimizacije tetrapak tehnologije, a da to u vrijeme nisam niti mogao imati pojma da ću jednog dana biti zaposlen u kompaniji koja svoje proizvode pakira upravo u ovoj ambalaži. U to vrijeme aktualni su bili radovi na di-

zajnu ambalaže i pakiranja zdrave hrane koja se sve progresivnije probijala na tržištu. Na primjer, jedan od projekata je bio dvodjelno pakiranje, u čijoj se jednoj pregradi nalaze cerealije, a u drugoj neki mlečni napitak.

► **Je li nešto od tih izuma i patenata zaživjelo u praksi današnjice?**

Nešto jeste, a sada vidim da je moj aplikator za izradu plastičnih kašikica, koji sam još 1995. godine poslao »Tetra packu« sada u uporabi kod nekih jogurtnih proizvođača.

► **Kakva je mogućnost zaštite autorskih i patentnih prava?**

Nažalost vrlo mala, jer čim s informacija objavi i publikuje ona je zahvaljujući razvijenosti interneta i opće povezanosti, jednostavno dostupna svima. Propisan je stupanj modifikacije uz koji se patent može samostalno registrirati, tako da netko uz male korekcije lagano može preuzeti nečiju cjelokupnu ideju. Jedina moguća zaštita je razvoj i proizvod gotovog modela koji bi se poslije mogao ponuditi nekoj zainteresiranoj tvrtki na otkup.

► **Vaš inovatorski razvojni put više puta je bio prezentiran i nagrađivan na domaćim i inozemnim sajmovima tehnike. Gdje ste sve izlagali svoje radove?**

Jedan od značajnijih nastupa je bila Olimpijada inovatora koja je organizirana 1998. godine u Budimpešti. Na ovom međunarodno natjecanje izumitelja prijavljeno je više ideja, radova i projekata, a putem interneta bilo je omogućeno glasovanje za određeni prezentirani model. Tko je dobio najviše glasova, na koncu je bio nagrađen medaljom. Tada sam bio nagrađen s dvije »Genius« medalje za koktel aplikator koji omogućuje da se u proizvodnoj kombinaciji miješa određena struktura sastojaka, dok je druga ideja bila vezana za jedan turbo žilet, točnije posebno sječivo zasnovano na »Mebiusovoj« traci koje ima jako dugačku osnovnu ivicu i može samostalno da se oštiri tijekom rada.

► **Koliko je radova sudjelovalo u borbi za »genius« priznanja?**

U natjecateljskoj konkurenciji je bilo određeno deset osnovnih kategorija, a u svakoj je bilo najmanje stotinak ideja i radova, koji su na adekvatan način ocijenjene i kasnije vrednovane za odličja.

► **Jesu li te nagrađene ideje doživjele svoju promociju u praksi?**

U svezi s »turbo žiletom« sam imao određene pregovore s kompanijom »Gillette« i s drugim tvrtkama koje su neposredno angažirane u sličnoj branši, konkretno s »Tetra packom« koji je čak i dio ideja stavio na stranu, ali do neke konkretnije realizacije još uvijek nije došlo.

► **Može li se financijski egzistirati samo od prodaje ideja i патената?**

U našoj trenutačnoj poziciji to je još uvijek nemoguće, istina neki su dobili određena novčana sredstva za svoje ideje, ali je još uvijek u prvom planu određena stručna satisfakcija i priznanje u najvišim znanstvenim krugovima. Svatko je još uvijek primoran da bude zaposlen u određenoj tvrtki, jer nitko ne bi imao hrabrosti da zapusti elementarnu egzistenciju i posvijeti se isključivo inovatorsko-znanstvenom radu.

► **Koliko pomaže stručna literatura u znanstveno-tehničkom usavršavanju i razvijanju inovatorskog angažmana?**

Pomaže dosta, obzirom na rasprostranjenost informacija koje kontinuirano kolaju internetom, ali se samo kroz neposredno angažiranje i rad na određenima upoznaje s

manjim detaljima koji bi poslije mogli biti upotrebljeni u razradi neke nove ideje.

► **Kontaktirate li neke svoje kolege putem elektronske pošte u svezi mogućeg konzultiranja glede postojećih ideja?**

Jamačno, ali je i tu mali problem upravo glede potencijalne zaštite određene ideje, U kontaktima se mora biti vrlo oprezan, a najčešće je puna komunikacija isključivo s ljudima iz iste branše, posebno onima u koje se može imati puno povjerenje.

► **Pojasnite našim čitateljima jedan mali razvojni put od nastanka ideje do njezine provedbe u stvarnosti.**

Postoji više načina da neka ideja zaživi u stvarnosti, konkretno može se na već postojećem radu ili patentu sagledati da postoji određena »rupa« i da bi se ona mogla poboljšati i unaprijediti novim rješenjem, ili se pak može nadopuniti nekim nedostajućim elementom. Drugi put je da već postoji neka ideja, ali se u hodu nametne

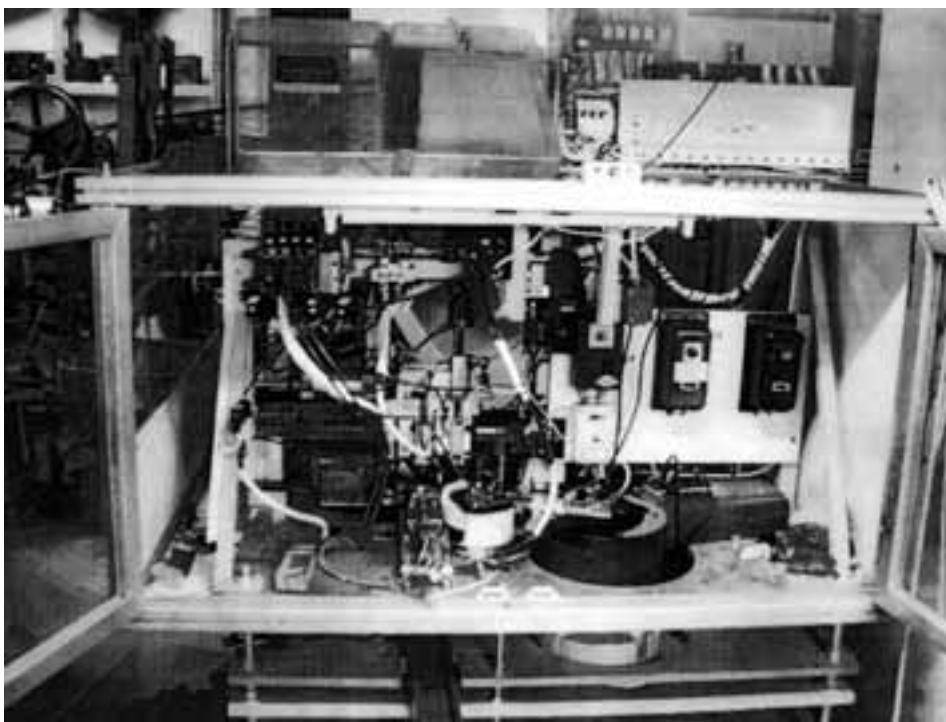
jedna takva ideja zaživjela?

Sve zavisi od složenosti ideja i njezine realizacije, od nekoliko mjeseci do nekoliko godina. Konkretno kod ovog aplikatora bilo nam je potrebno nekih godinu dana da bi se uspjele posložiti sve komponente, ali bilo je potrebno prije napraviti određene alate da bi se uopće moglo pristupiti finalizaciji cijelog projekta.

► **Što vas trenutačno zaokuplja u vašem znanstveno-inovatorskom radu?**

Trenutačno sam zaokupljen radom na temu alternativnih izvora energije, ali bi se o tome moglo znatno više govoriti na jesen kada se planira i promocija prototipa modela. Potrebno je još tri-četiri mjeseca rada na usavršavanju započete zamisli, a onda bih bio u mogućnosti da pojasnim i znatno više detalja u svezi ove ideje.

► **Kojeg biste znanstvenika istaknuli kao neku svoju stručnu inspiraciju ili uzora na polju inovatorstva?**

Od inovacije do proizvoda dug je put

nova ideja koja bi još efektivnije i učinkovite poboljšala samu izvedbu prvobitno zamišljene inovacije. Na primjeru već spomenutog aplikatora, on je idejno osmišljen na lični zahtjev proizvođača, koji su čak dali i određene tehničke nacрте i izrazili želju da se cijeli postupak oplemeni nekim kvalitetnijim tehničkim rješenjem. Obzirom da se ovakvi projekti rade timski, prvo smo sagledali osnovu problema i što bi se trebalo uraditi, onda smo sagledali i definirali način na koji bi mogli uskladiti operacije koji bi taj aplikator trebao obavljati, onda smo izradili jedan prototip koristeći rabljene dijelove već postojećih strojeva.

► **Koji je prosječni vremenski rok da bi**

Na prvom mjestu je jamačno *Nikola Tesla*, kojeg cijeli svijet vrednuje kao najvećeg inovatora i znanstvenika na polju tehničkih izuma, čije su brojne ideje i patenti još uvijek nerealizirani.

► **Na koncu jedno, posve karakteristično pitanje za našu svakodnevnicu i uvjete pod kojima živimo i radimo. Jeste li ikada pomišljali ili pomišljate na odlazak vani i jamačno bolje financijsko vrednovanje vaših profesionalnih kvaliteta?**

Ukoliko bi došlo do realizacije upravo ovog projekta postojale bi velike šanse za izlazak vani, glede situacije u mojoj obitelji moralo bi se nekoliko stvari poklopiti da bi smo se odlučili za selidbu. ■

V I J E S T I

Misa za domovinu

U kapeli Franjevačke crkve sv. Mihovila u Subotici u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske 21. lipnja služena je svečana sveta misa. Misno je slavlje predvodio pomoćni biskup Đakovačko-srijemske biskupije *Đuro Gašparović*. Misnom su slavlju prisustvovali djelatnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici na čelu s generalnim konzulom *mr. Davorom*

Vidišem, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, nekoliko hrvatskih institucija, te brojno svećenstvo.

Seminar o prekograničnoj suradnji

Seminar o poticanju razvoja prekogranične gospodarske suradnje Srbije i Crne Gore i Mađarske održan je 17. lipnja u Subotici.

Na seminaru su sudjelovali predstavnici Baje, Moroholama, Kaniže i grada domaćina, koji su potpisali Sporazum o suradnji i formiranju prekogranične mreže za regionalni gospodarski razvoj.

Predsjednik općine Subotica *Géza Kucsera* je na svečanom otvaranju rekao kako je Europska unija pružila ruku za regionalni gospodarski razvoj i istaknuo kako se od zemalja regije sve više zahtijeva da budu aktivni partneri u projektima.

Ravnatelj Regionalnog centra za razvoj *dr. Branislav Malagurski* je najavio kako će naselja uz neposrednu blizinu granice formirati asocijaciju kako bi se kroz partnerstvo gradova primijenili suvremene metode suradnje.

»Cilj nam je formirati asocijaciju kako bismo postigli dogovor o akcijskom planu i načinu kako ćemo uspješnije i efikasnije potaknuti razmjenu roba i usluga u regiji«, rekao je Malagurski.

Komemoracija kod Sinagoge

U povodu obljetnice deportacije Židova 16. lipnja je ispred subotičke Sinagoge održana komemoracija. Predsjednik Židovske općine Subotica *Robert Szabados* je istaknuo kako su prije šezdeset i jedne godine gotovo svi subotički Židovi deportirani put logora smrti. On je istaknuo i da nam događaji i povijest prečesto daju povoda da se prisjećamo žrtava, kao i da su Židovi progonjeni samo zbog različitosti po vjeri i tradiciji. Predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera* je rekao kako svi građani Subotice odaju počast žrtvama holokausta i židovskom narodu koji je u pravom smislu riječi preživio sve nedaće zbog manjinskog položaja. On je istaknuo i da je usprkos svim teškoćama, ovaj narod opstao i da sada spomenici svjedoče o nekadašnjoj jačini i veličini ove zajed-

nice. Vijence na spomenik ispred subotičke Sinagoge položila su izaslanstva generalnih konzulata Mađarske i Hrvatske, Skupštine općine, Sjeverno-bačkog okruga, Židovskih općina Subotice i Novog Sada, te SUBNOR-a Subotice.

»Je li manjine samo igraju i pjevaju?«

U organizaciji Nezavisnog društva novinara Vojvodine organizirana 24. lipnja tribina »Slika o manjinama – Je li manjine samo igraju i pjevaju?«. Na tribini, koja će se održati u dvorani 213 na Tvorenom sveučilištu u Subotici s početkom u 19 sati, govorit će potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Tamas Korhecz*, književnik *Laszlo Vegel*, filozof *Alpar Losonc* i novinarska *Zsuzsanna Szerencses*.

Ovo je peta tribina u seriji javnih tribina pod skupnim nazivom »Mediji i antimediji« koje se održavaju tijekom svibnja i lipnja u gradovima Vojvodine u organizaciji NDNV-a. Program je podržao Fond za otvoreno društvo – Srbija.

Na Paliću otvorena 160. kupališna sezona

Prošle je subote na Paliću prigodnim programom koji je priredilo Javno poduzeće »Palić-Ludaš«, otvorena 160. kupališna sezona. Ravnatelj Javnog poduzeća »Palić – Ludaš« *Dragutin Miljković* istaknuo je da je obljetnica protekla u odavanju počasti onima koji su u prošlosti razvijali Palić i predstavljanju programa za daljnji razvitak Palića koji podrazumijeva kongresni, lječilišni i sportski turizam na Paliću. On je kazao da su Subotičani imali viziju o razvoju turizma i da zato imaju tradiciju kojom se malo tko može pohvaliti. Miljković je podsjetio na to da je Palić imao bici-

klističku stazu treći u Europi, odmah poslije Londona i Lajpciga, da je jedan od najstarijih europskih teniskih klubova osnovan na obalama jezera, gdje je odigran i prvi teniski meč u zatvorenom prostoru u Europi. Miljković je najavio da će ove godine biti više događaja nego prethodnih, da je voda u jezeru i na bazenima bakteriološki potpuno ispravna, te pozivao građane da tijekom sezone u što većem broju posjete obale Paličkog jezera

Međunarodni festival dječjeg folklora

Novu kulturnu manifestaciju koja bi trebala prerasti u tradicionalnu najavio je 20. lipnja *Stevan Tonković-Pipuš*, a riječ je o Međunarodnom festivalu dječjeg folklora koji bi se u Subotici prvi put trebao održati od 9. do 11. rujna ove godine. Očekuje se oko 350 sudionika u dobi od 10 do 15 godina. Planiran je nastup pet KUD-ova iz SiCG, te pet iz inozemstva. Akcent će biti na multinaционаlном programu, edukaciji i kratkim tečajevima narodnih plesova.

Prošloga petka u Subotici

Otvoren Muslimanski kulturni centar

U Subotici je 17. lipnja svečano otvoren Muslimanski kulturni centar, prvi objekt takve vrste u Vojvodini, a kako kaže njegov predsjednik *Ibrahim Rustemović Huduti*, vjerojatno i prvi u Srbiji. Ideja i odluka o osnivanju centra stare su već godinu dana, ali je njegovo svečano otvaranje iz objektivnih razloga odloženo sve do sada. Inicijativa za formiranje kulturnog centra Muslimana koji žive u ovom dijelu Vojvodine pokrenuta je u islamskoj zajednici u Subotici, kao najmultietničijem gradu u zemlji, te se stoga očekuje da njegovi članovi budu i pripadnici drugih nacija koje ovdje žive, napominje Rustemović.

»Cilj i koncept našeg kulturnog centra usmjereni su prije svega na promidžbu i predstavljanje naše kulture, koja je u velikoj mjeri nepoznata u drugim sredinama. Prije svega, želimo pokušati svi zajedno skinuti svojevrstni tabu koji postoji o nama – tko smo mi, što je to džamija, što je to islam, jesu li to dobri ili loši ljudi... Prije nekoliko godina boravili su ovdje ljudi iz Sandžaka koji su predstavili svoje običaje, i tada se ispostavilo da ovdje postoji puno zanimanja za to«, navodi Rustemović. Dio muslimanske kulture, koja istodobno pripada i europskoj, svakako je i kulturno nasljeđe turske imperije koja je ostavila svoj traga, a Muslimanski kulturni centar će i takve teme inicirati. Također, namjera onih koji vode Centar je da se predstave slikari, pjesnici, i drugi muslimanski umjetnici iz drugih sredina. »Mi želimo predstaviti osobitost svoje kulture, koja po religijskom konceptu ima veze i s mnogim arapskim zemljama, i želimo biti spona

između ove sredine i tih zemalja. Već smo s nekima razgovarali, između ostalog s Malezijom i dogovoreno je da naši mladi ljudi odlaze u te zemlje, obilaze sveučilišne i kulturne centre, a mi želimo da u tim razmjenama sudjeluju i mladi iz drugih zajednica, da jednostavno budemo most u povezivanju s tim zemljama«, kaže Rustemović. A zašto baš Subotica u kojoj će početi živjeti ideja o takvom kulturnom

sukobima, kojih, treba reći, ima u gotovo svim sredinama. Ja bih rekao da Subotica može biti primjer mnogima po toj multikulturalnosti i multietničnosti«, kaže Rustemović.

Ovo otvaranje su svojim prisustvom uveličali predstavnici veleposlanstava Srbije, Palestine, Irana, te mađarskog i hrvatskog konzulata. Nazočni su bili i predstavnici ostalih vjerskih zajednica i kulturno

centru: »Ja živim u ovom gradu između ostalog i zato što je to jedan autentičan multietnički grad. Iako se mnogi gradovi hvale multietničnošću, ali na ovakav način i ovoliko izmiješani živalj ne postoji nigdje u Srbiji niti u cijeloj regiji. Zato želimo da kroz naš kulturni centar to promoviramo na najbolji način, te afirmiramo tu vrijednost zajedničkog života. O tome se dosta stidljivo govori, a na žalost mnogo više o

umjetničkih društava. Ovo otvaranje je podržao i predsjednik islamske zajednice, sandžački Muftija (najstariji po rangu Muslimanski svećenik) *Muamer Zukorlić*, koji je održao kraći prigodni govor.

Otvorenju Muslimanskog kulturnog centra prisustvovali su predstavnici većine političkih stranaka, te predsjednik Općine *Géza Kucsera*.

H.U.

Skupština Udruge za povrat oduzete imovine

Osuđeno donošenje zakona

Udruga za povrat oduzete imovine za Suboticu i okolicu održala je 19. lipnja Skupštinu na kojoj je tumačen Zakon o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine kao i obrazac prijave oduzete imovine tzv. obrazac POI.

Na skupštini je osuđeno donošenje Zakona o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine, koji je usvojen 8. lipnja. Odlaganje vremena za povrat imovine je sa-

mo kupovanje vremena u kojem se omogućava rasprodaja te imovine. Srbija je posljednja zemlja u Europi koja će donijeti Zakon o restituciji, ali i jedina koja je donijela Zakon o evidentiranju oduzete imovine – rečeno je na skupštini Udruge za vraćanje imovine, kojoj su nazočni bili i predstavnici mreže za restituciju iz Novog Sada. Subotička Udruga za povrat oduzete imovine organizirala se za podjelu

obrasca koji je izdala Republička direkcija za imovinu i pružanje stručne pomoći pri njegovu ispunjavanju.

Rok za dostavljanje obrazaca je kraj lipnja sljedeće godine. Svi zainteresirani građani moći će se obratiti u ured broj 12 na drugom katu Otvorenog sveučilišta od sljedećeg petka, gdje će svakodnevno biti organizirano dežurstvo

Maraton kroz monoštorske šume

Poseban doživljaj

Osnovna tema: podizanje ekološke svijesti mladih

BAČKI MONOŠTOR – Šetnjom kroz Zaštićeni rezervat prirode Gornje Podunavlje u subotu 18. juna Udruženje građana »Propeleler« iz Bačkog Monoštora pokrenulo je inicijativu stvaranja tradicije rekreativnih šetnji prelepim šumama Bačkog Monoštora.

Sudionici su bili uglavnom mladi iz nevladinih organizacija iz Monoštora, Stapara, Stanišića, Bezdana, Ridice i Sombora, pokraj gostiju iz inozemstva, koji su bili oduševljeni prirodom Gornjeg Podunavlja. Za nešto više od 3 sata pređeno je oko 15 kilometara kroz šumu, uz pauzu i osvježanje na petom kilometru u vikend na selju »Dondo«. Duž čitave staze sudionici su mogli vidjeti jelene, srne, divlje svinje i mnoge druge sitnije životinje, što predstavlja poseban doživljaj koji monoštorske šume nude. Start i cilj rekreativnog maratona bili su ispred renoviranog Doma kulture, gde je za sudionike organizator osigurao osvježanje i hranu. Uz druženje, upoznavanje i planiranje buduće suradnje osnovna tema razgo-

15 kilometara kroz šumu se hodilo

vora bilo je podizanje ekološke i kulturne svijesti mladih u selima somborske općine.

Namjera organizatora bila je upoznavanje javnosti s rekreativnim kapacitetima Monoštorskog rita i povezivanje s organizacijama iz somborske općine, kako bi sljedećih godina maraton bio organiziran za više sudionika i s više različitih programa, a u realizaciju maratona bile uključene sve udruge i institucije u selu.

Organizaciju »Monoštorskog maratona 2005« finansijski je pomogla Općina Sombor – Kulturni centar »Laza Kostić«. U »Propeleleru« ističu da je potpora sufinansiranja programa ove vrste veoma značajna, ali i da je buduće konkurse potrebno detaljnije i kvalitetnije osmisliti, kako bi se izbjegle poteškoće u realizaciji konkretnih aktivnosti. Pokraj Skupštine Općine Sombor realizaciju maratona pomogla je i Mjesna zajednica Bački Monoštor, izrazivši spremnost da pomogne i realizaciju budućih aktivnosti, koje za cilj imaju promoviranje ekoloških i prirodnih potencijala Bačkog Monoštora.

Aleksandar Forgić

Obnavljanje sportskih tradicija

Rukomet se vraća

SONTA – U nedjelju, 19. lipnja, u maloj sali MZ Sonta, održana je osnivačka Skupština Rukometnog kluba »Sonta«. U Sonti je rukomet bio sport broj jedan, sve do početka ratnih zbivanja na prostorima bivše SFRJ, kad je postalo nepodnošljivo igranje utakmica, osobito na gostovanjima, gdje je Sončane redovito pratilo ozračje nacionalističkoga ludila. I ženska i muška ekipa prestale su s radom, a vremenom je došlo do gašenja kluba. Grupa entuzijasta, bivših igrača i igračica, poduzela je aktivnosti oko oživljavanja kluba, što je i rezultiralo osnivačkom Skupštinom. Svi nazočni su se suglasili da se, uz prikupljanje neophodne dokumentacije, obavi registracija RK »Sonta« u Ministarstvu za sport, a budući Upravni odbor da utvrdi mogućnost i način uključivanja muške i ženske ekipe u natjecanje. Osnivanje kluba najavila je i karate-sekcija O. Š. »Ivan Goran Kovačić«, čiji članovi aktivno vježbaju više godina, a starosno i organizacijski, kao i kvalitetom pojedinaca, prerasli su razinu školske sekcije. Najavljeno je i formiranje košarkaškoga kluba, tako da će Sončani spremni dočekati završetak gradnje sportske dvorane. U pozitivna kretanja sončanskoga sporta, uklopili su se i nogometaši »Dinama«, koji su u posljednjem kolu osigurali prelazak u

višu razinu natjecanja pobjedom nad direktnim rivalom N. K. »Šikara« iz Sombora s 2:0. Ukoliko toj informaciji dodamo i podatak da »Dinama« nogometna škola okuplja stotinjak pionira, raspoređenih u nekoliko starosnih kategorija, s pravom možemo očekivati bolje dane sončanskoga sportskoga života.

I. Andrašić

Osnivačka skupština RK »Sonta«

Ante Jakšić, književnik iz Bačkog Brega

U društvu velikana

Nedavno je izišla iz tiska monografija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Silvije Strahimir Kranjčević« u Bačkom Bregu. U njoj posebno poglavlje zauzima kraći tekst o hrvatskom književniku *Ante Jakšiću* (1912.-1987.) rođenom i sahranjenom u Bačkom Bregu.

Iz nekih razloga o njemu se u Bačkoj malo govori i piše a i sami Berežani nisu u dovoljnoj mjeri upoznati s njegovim književnim stvaralaštvom. Mjesno HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« nema snage, a ne pokazuje niti dovoljno volje, da se izbori za njegov bolji tretman i položaj koji kod nas on zaslužuje. U Državnoj Zajednici Srbiji i Crnoj Gori češće ističu književne stvaraoce koji su ponikli iz većih mjesta, nego one iz malih sredina, pogotovu ako je to pripadnik šokačkih Hrvata.

Međutim, jedan detalj o njemu u susjednoj nam državi ilustrira koliko se on u toj zemlji cijeni. Glavni grad Republike Hrvatske, Zagreb, ima ulicu koja nosi njegovo ime. Ovu značajnu činjenicu malo tko zna u Vojvodini ili se olako prelazi preko nje. Glavni gradovi država ne daju tako lako imena pojedinaca svojim ulicama, osim

Marin Dekić u ulici Ante Jakšića u Bačkom Bregu

ako to oni nisu u značajnoj mjeri zaslužili. Na priloženim fotografijama vidi se u Zagrebu Ulica Ante Jakšića i Zagrepčanin *Marin Dekić* podrijetlom iz Bačkog Brega. Taj dio Zagreba nalazi se u predjelu Volovčice, u dijelu grada koji pripada Općini Peščenica, a njegova ulica je duga oko 300 metara, u smjeru istok-zapad. Tu

se nalaze i ulice drugih hrvatskih književnih veličina: *Dinka Šimunovića*, *Milana Begovića*, *Vladimira Vidrića*, *Antuna Branka Šimića*, *Janka Leskovara*, *Ksavera Šandora Djalskog*, *Jure Kaštelana* i druge. Pokraj ulice, nadam se da će jednog dana u Zagrebu biti otkrivena i spomen-ploča na kući u Vlaškoj ulici, u sklopu stambenog bloka »Vatikan«, gdje je Ante Jakšić stanovao i stvarao. Bački Breg nema njegove ulice. Nema je ni Sombor, gdje je završio gimnaziju i tiskao prvu knjigu pjesama »Biserni đerdan«.

Čitatelj sam »Hrvatske riječi« od njenog ponovnog izlaska u 2003. godini. Pažljivo čuvam i prelistavam sve do sada izašle brojeve. Vidim da u njima niti jedne riječi o književniku Ante Jakšiću. Bio bih sretan kada bi on, zajedničkim snagama, ušao u nastavne programe osnovnih škola Srbije i Crne Gore, što je svojim književnim radom i zaslužio. Za početak trebali bi ga proučavati učenici osnovnih škola koji imaju nastavu na hrvatskome jeziku kao i oni koji se opredijele za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

Ivan Kovač

Ulica Ante Jakšića u Zagrebu

Osječki natječaj za kratku priču

Tvornice neradnicima

OSIJEK – Prošloga je tjedna u Osijeku završen natječaj »Osječkoga doma« za kratku priču i ujedno promoviran zbornik, ukoričen na stotinjak stranica u džepnom formatu, s 25 priča od 21 autora, koji su, prema mišljenju stručnoga žirija, posredno ili neposredno, propast osječkoga gospodarstva osjetili na vlastitoj koži i to pretočili u kvalitetne i pismene uratke, na radost i stručnoga žirija i probirljive osječke čitateljske publike.

Osobno sam vrlo zadovoljan, istaknuo je član žirija i osječki književnik *Davor Špišić*, jer građane smo već po drugi puta potaknuli da pišu iz terapijskih razloga, da iz sebe izbace godina-nataložene frustracije, i mada je tema bila zahtjevnija, javilo nam se 50-tak autora, od čega smo izabrali 25 priča od 21 autora, koji su zastupljeni u zborniku koji je pred vama.

Ma koliko je svaka priča moguća kao fikcija, a naši su maštoviti sugrađani izmišljali likove, iako je mjesto radnje ionako svima poznato, svi pristigli tekstovi odraz su jedne osobne sudbine kojoj je ovo zlo zasmetalo, a nas u žiriju obradovala je pismenost prije svega, a svakako i velik broj ženskih autora, što svjedoči o prestižu ženskoga pisma u nas, rekao je dr. *Goran Rem*, također član žirija. Što se teme tiče, moram priznati da je bila izuzetno zahtjevnija, pa je nekoliko autora i promašilo temu, no, te naše tvornice najprije su bile prepuštene granatama agresora, ali tek

Promoviranje zbornika

Čestitke nagrađenima

poslije Domovinskoga rata naše je tvornice pogodila jedna mnogo gora »granata«, nakaradne privatizacije, pogrešno tumačene prvobitne akumulacije, pljačke i otimačine.

SVI GRAĐANI PIŠU: Osijek je danas grad u kojemu je svima definitivno sve jasno, kazao je *Dario Topić*, glavni urednik »Osječkog doma«, čovjek koji je najzaslužniji za akciju »svi građani pišu«, jer, kako i sam kaže, bolje je da u ruke uzmu olov-

ku nego pušku, pištolj ili bombu, mada i toga danas ima na pretek i crne su kronike prepune takvoga štiva. Naši građani-pisci znaju da je sustav omogućio neradnicima da dobiju tvornice i ta je spoznaja već dugo, dugo opća istina. Dobili su ih oni koji i nisu željeli raditi, koji su po rođenju a i po uvjerenju neradnici, a onda su, uništavajući te iste tvornice, od zaposlenika, od radnika, preko noći, prisilno, činili neradnike. Tu i tamo, tupe bi i sive poglede građanskog malodušja i sirotinje, tek na tren razbistrila svjetla velikih lanaca trgovačkih kuća, nastalih na mjestima izbrisanih tvornica. U gradu danas svatko zna nekoga, tko je u toj i takvoj privatizaciji ostao bez posla, tko je otišao u prijevremenu mirovinu ili čami na burzi zapošljavanja. U svakoj osječkoj obitelji postoji barem jedna, ili nekoliko takvih priča.

Priče pristigle na natječaj za kratku priču pod nazivom »Tvornice neradnicima« ocjenjivao je stručni žiri u sastavu: dr. *Helena Sablić-Tomić*, književna znanstvenica i predsjednica žirija, dr. *Goran Rem*, književni znanstvenik i poznati hrvatski književnik i *Davor Špišić*, književnik, odlučili su da prva nagrada i 3000 kuna pripadnu mladoj profesorici *Aleksandri Zrinušić* za priču »Moć savjesti« druga nagrada i 1000 kn. pripali su *Tanji Žuni-Pfeiffer* za priču »Marijino jutro« i treća nagrada i 500 kn. studentici *Vanji Zanze* za priču »Očerupano pile«. Žiri je još posebno pohvalio dvije priče – »Špule« *Bernarde Lauš* i »Pandorinu kutiju« *Zvonka Horvata*, a Osječki je dom nagradio najstariju sudionicu natječaja *Ružicu Kotvas* ručnim satom za priču »I neradnicima će dosaditi...« i najmlađu sudionicu *Ivanu Medančić* biciklom, za priču »Zdravko«

Drugi je to, ali ne i posljednji natječaj »Osječkog doma« rekao je urednik *Dario Topić*, a dogodine idemo s nešto lakšom, primjericom, ljubavnom temom.

Slavko Žebić

Genetski modificirani kukuruz – obje strane medalje

Tko voli nek izvoli

OSIJEK – Osječki ogranak Matice hrvatske i Poljoprivredni institut u Osijeku, prošloga su vikenda organizirali predavanje za širi krug posjetitelja s vrlo zanimljivom temom – »Genetski modificirani kukuruz – obje strane medalje«.

Da medalje uvijek imaju i drugu stranu, pojasnio je mladi znanstvenik dr. sc. *Zvonimir Zdunić*, znanstveni suradnik na Poljoprivrednom institutu u Osijeku, koji je poslijediplomski studij završio u Zagrebu, a znanstvenu praksu obavljao u Americi »GMO – genetski modificirani organizmi, sve češće zaokupljaju našu pozornost, posebice kada je o medijima riječ, no, naši su ljudi, u velikom broju još uvijek neupućeni o čemu se tu radi. U svijetu se znanost dosta bavi ovim pitanjima, to ide u medije pa su i ljudi upućeniji, dok su kod nas, što zbog zakonske regulative, a ja bih rekao i zbog pomanjkanja sredstava, jer ta istraživanja i ti pokusi iznimno koštaju, ljudi slabije educirani. Govoreći o tome, ne smijem reći da je tu bilo što loše, jer znanstvenici žele doći do novih spoznaja, do što boljih svojstava biljnih

vrsta, koje bi na taj način bile i gospodarski isplativije, no, to odista zahtijeva puno sredstava i ne mogu reći kada će naša znanost to sebi moći priuštiti. U bogatijim zemljama, primjerice u Americi, Kanadi, pa i u nekim većim zemljama kao što su Argentina i Brazil, u tome su smislu već daleko odmakli, dok Europa još uvijek zaostaje, također zbog zakonske regulative, mada i tu ima izuzetaka, ali i američkoga angažiranja, kao primjerice u Španjolskoj i Rumunjskoj.«

Na primjeru genetski preinačenog kukuruza, dr. Zdunić je pokušao pojasniti interes velikih svjetskih kompanija za što veću proizvodnju na kojoj se temelji ishrana ljudskoga roda »naime, pretpostavke su da će se vrlo brzo čovječanstvo povećati za

još dvije milijarde, a kako znamo, još uvijek je cijela Afrika okrenuta kukuruzu kao osnovnoj ishrani, te je kukuruz danas najzastupljenija biljka u svijetu, što je za veli-

Dr. sc. Zvonimir Zdunić

ke kompanije imperativ. Što nudi GMO kukuruzu? Prije svega otpornost na korove i na štetnike, a znanstvenici su dokazali da tako modificiranom kukuruzu svi danas poznati korovi i dva najpoznatija štetnika, a to su kukuruzni moljac i kukuruzna zlatica, ne mogu ništa. To, svakako, nije za sva vremena, jer i te biljne vrste pa i nametnici se prilagođavaju, ali znanost ide dalje, tako da su tu bitku znanstvenici dobili.«

DUPLO SKUPLJE: »U svijetu danas, posebice u Americi«, kaže dr. Zdunić, »jer njihovi su farmeri pa i potrošači uopće, bolje informirani, i što se tiče sjemena i što se tiče hrane, ovo ne predstavlja problem. Isto tako, činjenica je da oni imaju puno više povjerenja u svoju znanost, u znanstvenike i poljoprivredne stručnjake pa i zakono-

davstvo. Niti u Americi nisu na policama prodavaonica i samoposluga označene GMO namirnice, ali na odjelima ekološke hrane, koja ne sadrži GMO, to je posebice označeno i takva je hrana po pravilu duplo skuplja, pa tko voli, neka izvoli.«

Što se deklariranja takve hrane u nas tiče, zakonska regulativa nalaže da se označi sve što sadrži više od 0,9 posto GMO, ali tu je dr. Zdunić izrazio sumnju, tko to prati i tko to provodi. »Imali smo prošle godine i pojavu sjetve GMO sjemena na poljima Slavonije i Baranje, pa je naređeno da se sve to ukloni s naših polja prije oprušivanja, da se ne proširi. I što se onda dogodilo? Neko odgovoran, tko je obilazio polja, naložio je uklanjanje svih tabli koje su bile slabije, ali ne zbog GMO već zbog primjene agrotehnike, a onda je to nadležno Ministarstvo platilo 75 tisuća kuna. Drugo, u nas i u Europi, postoji tzv. etički problem, pa kod nas takve namirnice nazivaju Terminator tehnologija ili Frankenstein food. Ma nije sve tako crno. Pa ne bi najveće svjetske kompanije izdvajale milijarde dolara, ne bi angažirali svoje ponajbolje znanstvenike i ne bi tu hranu konzumirali milijuni ljudi da to nije dobro.«

»U Americi namirnice, koje sadrže genetski preinačene organizme, znanstveno su ispitane i ako ne sadrže škodljive tvari po ljude i njihovo zdravlje ne kažu da je to zdrava hrana, već da je sigurna hrana, dakle, ako nešto nije štetno, onda je sigurno. Uostalom«, kaže dr. Zdunić, »mi s 30 do 40 tisuća hektara soje na godinu zadovoljavamo tek polovicu naših potreba za sojom, a ostatak uvozimo. Ako znamo da je 60 posto svjetske proizvodnje soje zasijano GMO sjemenom, tko će nam onda reći, što smo mi to uvezli, tko će sada reći, je li nje u nekim smjesama manje od 0,9 posto itd. Ispravno bi bilo na policama označiti koje namirnice sadrže GMO, pa tko voli, neka izvoli.«

Slavko Žebić

Vojvođanski Hrvati na smotri folkloru u Zagrebu

Prigorski dani

ZAGREB – SESVETSKI KRALJEVAC

»V prigorski dani«, međunarodna smotra folkloru, održana je tradicionalno i ove godine od 17. do 19. lipnja. Domaćin i organizator Kulturno-umjetničke udruge »Prigorec« iz Sesevetskog Kraljevca, dijela grada Zagreba na najistočnijem kraju, predsjednik *Siniša Škvorec* pozdravio je sudionike i goste u »Gradu mladih« (bivši »Pionirski grad«) u Dubravi, koji je promijenio ime ali zadržao namjenu. »Drago mi je vidjeti vas u ovolikom broju u našem Prigorju, kraju Lijepa naše od Vrbovca sa Zagrebom do Karlovca.

Ove godine »V prigorski dani« su međunarodna smotra folkloru. Iz inozemstva, iz Srbije i Crne Gore sudjeluju HKC »Srijem« iz Sremske Mitrovice, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora i ženska klapa »Bisernice Boke« iz Kotora, iz Mađarske zbor »Ladislav Matušek« iz Kuzinja i iz Austrije Folklorno društvo gradišćanskih Hrvata »Graničari« iz Fileža. Uz domaćine iz Hrvatske nastupaju i kulturno-umjetnička društva iz Stupnika, Petrinje i Varaždina.

Na Markovom trgu

U taverni »Kraljevec«, dvorani s eksponatima kao pravom muzeju Prigorja održan je prigodni domjenak za sve sudionike uz koncert tamburaških sastava. Sutradan, u suncem obasjanom Zagrebu, prošla je povorka svih sudionika u narod-

nim nošnjama uz izvedbu kratkog folklornog programa, uz dužnu pažnju i simpatije brojnih građana Zagreba. Povorka je od katedrale preko Trga bana Josipa Jelačića, Uspinjače i Markova trga na Gornjem gradu došla nazad pred katedralu gdje su sudionici bili nazočni na svetoj misi koju je služio kardinal *Josip Bozanić*.

Središnja manifestacija »Prigorski dani« održana je na ljetnoj bini u parku Osnovne škole Sesevski Kraljevec. Neprocjenjivo folklorno blago i narodne nošnje, što se kriju u starim škrinjama i ormarima, ljepota različitosti, ali i bliskosti običaja i tradicijske kulture, smjenjivali su se kroz izvedbe pjevača, tamburaša i plesača. Pred gledateljima na bini izvođene su pjesme i plesovi iz: Turopolja, Boke Kotorske, Baranje, plesovi gradišćanskih Hrvata, Srijema, Banovine, s otoka Krka... HKUD »Vladimir Nazor« izvelo je program »Somborske razglednice« recital na stihove *Nikole Maširevića* u obradi *Marije Šeremešić* uz pratnju kombiniranog orkestra »Bereški tamburaši« s pjesmama o Somboru i izvođenju bunjevačkih igara iz Sombora i okolice.

Zoran Čota

Bunjevački Hrvati u Zagrebu na međunarodnoj smotri folkloru

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Mir treba
htjeti, mir
treba moliti,
za mir treba
raspoloženje
koje započinje
onoga časa
kada u nama
sazrije
odluka: zlo
izbjegavati, a
dobro činiti.
Drugim
riječima, mir
počinje
»obrađiva-
njem vlastitog
srca«.*

Mir započinje u ljudskom srcu

Pravda i milosrđe

Ima težnji koje će nažalost uvijek ostati samo težnje. Već je starozavjetni prorok govorio »Mir, mir... a mira nema«. Jasno, kada govorimo i razmišljamo o miru, onda ponajprije čovjek, kao razumsko biće i moralno biće, shvaća da je problem mira problem koji započinje u ljudskom srcu i njegovoj savjesti. Pitanje mira i nije pitanje »mirovanja oružja«, nego je pitanje stanja sreće i blaženstva koje postoji u čovjekovoj savjesti i srcu. Biblija gledajući na taj i takav mir, jasno naučava da je mir jedan od darova i znakova prisutnosti Duha Božjega. Za taj mir za kojim čezne srce i savjest, jasni su uvjeti. Nema izvanjskih čimbenika koji bi mogli zamijeniti ono što taj mir daje i stvara potrebne uvjete, nego je jedini i prvi čimbenik sam čovjek. Mir treba htjeti, mir treba moliti, za mir treba raspoloženje koje započinje onoga časa kada u nama sazrije odluka: zlo izbjegavati, a dobro činiti. Drugim riječima, mir počinje »obrađivanjem vlastitog srca«. Za nje ga ne treba odgoditi, ne treba »prikladno vrijeme«, treba početi odmah. To je taj mir koji je temelj ispravne savjesti i dobrih djela. Bez toga mira nema blaženstva i sreće. Sjećam se jedne scene iz nekakve serije gdje gospodar govori svom nemirnom magarcu »Budi miran u sebi, pa ćeš imati mir i sa nebom i sa zemljom«. Dakle, mir počinje sa mirom u sebi.

BEZ PRAVEDNOSTI NEMA MIRA: Sada, ako pitanje postavimo drugim redom, onda je jasnija tvrdnja da je izvor nemira i svih sukoba začeti u ljudskom srcu i to onoga časa kada je učinjen prvi zao čin – zločin. Zao čin ili zločin se protivi po svojoj naravi pravednom poretку kojega je u stvaranju u svakom biću utisnuo stvoritelj. Zato će i biti jasno da je pretpostavka ostvarivanja mira među ljudima pravednost. Gdje nema pravednosti, ne može biti mira. Dakle, prva nepravednost je povreda one Božanske Pravednosti i prvi promašaj na putu blaženstva je silazak s puta pravednosti, a pravednost je vlastitost jedinoga Boga koji je i jedini pravedan. Dakle, prvo zlo je nanijeto toj Pravednosti i u času kada se od te

Pravednosti čovjek okrene, nužno pada u sjenu, srce počinje lutati, on postaje nesretan i njegova nutrina postaje uzburkano more. Iz takvih uzburkanosti »pošto se u mutnom najlakše lovi«, on postaje krivolovac i počinje serija zlih čina. Dakle, bez pravednosti nema mira. Međutim, ako sada gledamo pravednost ne samo kao Božju vlastitost nego kao i ljudsku krepost, onda je moramo definirati principom »svakom svoje«. Ono što mu po naravi pripada i što njegovu narav određuje, neotuđivo je njegovo pravo. Ostvariti pravednost u sebi je moguće ali vrlo teško, no još teže je ostvariti pravednost prema drugima jer moramo prvo biti svoji u sebi da bi mogli biti pravedni prema drugima. Stoga je Isusovo načelo »Što ne želiš da drugi čine tebi, nemoj činiti ti drugima«, moralno načelo. A svako moralno načelo iziskuje od nas izuzetan napor. Kada je Isus proglasio, u glasovitom govoru na gori osam blaženstava, onda je nevjerojatno spojio i ova blaženstva: Blago gladnima i žednima pravednosti, oni će se nasititi... Blago milosrdnima, oni će se sinovima Božjim zvati... Ovim Isusovim proglasom je zapravo dan odgovor na središnji problem: kako doći do mira pravednošću? Moramo ustvrditi da pravednosti, one iskonske i prave, nakon istočnoga grijeha među ljudima zapravo ne postoji. Nakon čovjekovoga pada pravednost kao temelj svega ljudskog ponašanja je postala eshatološka stvarnost, to jest, nada da će taj i takav svijet biti ostvaren tek u budućnosti. Čovjek je slomljen i stoga svojom snagom nesposoban stalno činiti djela pravde. Ali, čovjek otkupljen, koji je kako uči apostol Pavao »Obukao na sebe Krista« je sposoban činiti djela pravde i to snagom koja dolazi iznutra – milosrdnom snagom. Vanjski motivi nisu dovoljni. Snage nema. Potrebna je dimenzija milosnog djelovanja. I zato potpuno i sa sigurnošću tvrdimo da je pravednost u cijelosti u međuljudskim odnosima nemoguća bez ovog sudjelovanja u milosrdnom životu.

NISMO POZVANI SUDITI: Među nama pravednost može us-

postaviti Isus Krist. Kako? Dao je odgovor u blaženstvu o milosrdnima. Milosrđe je vlastitost Božja koja u samom Bogu »nadalazi« pravednost. To je ljubav koja je veća od same »ljubavi«. To je najjači izričaj božanske snage Ljubavi. Dakle, ako hoćemo početi putem pravednosti onda nužno moramo početi putem milosrđa. To znači bez vlastite zasluge početi izgrađivati milosrdnu ljubav prema sebi tako da se »obračunavamo sa vlastitim grijesima«. Obračunavati se sa drugima, tako da ih prihvaćamo i da im opraštamo njihove grijeha i pogreške. I konačno, tako pomireni u sebi i sa sobom, a pozitivno okrenuti prema bližnjemu, zračimo pozitivnošću, a ne osudom i to je najveći čin pravde: priznati sebi svoje granice, priznati bližnjemu njegove granice i nadići u sebi i u bližnjemu te granice milosrdjem. Tada je moguća među nama jedna osobita pravda i pravednost koja je utemeljena na ljubavi. Ako ta i takva pravednost zaživi, onda nužno slijedi posljedica takvoga odnosa prema sebi i bližnjima, a to je mir. Danas zemljom hoda i previše ljudi koji ne mogu prihvatiti vlastite granice. Vlastite slabosti, vlastite propuste jer ih u tom sprečava krivo samoljublje ili čak oholost. U moralnom smislu čovjek koji ne može prihvatiti svoje granice radi krivoga samoljublja je nemoralan. Jasno, da iz takvoga srca ne može izrasti krepost prihvaćanja drugih, drugačijih i slabijih, pa se stav takvoga čovjeka pretvara uvijek u sud i osudu. I zaboravljamo da je najveća nepravda koja se nanosi trajno na zemlju: krivi sud. Mi ne možemo i nismo sposobni i nismo pozvani suditi. Ako je Krist za sebe rekao da nije došao osuditi nego spasiti čovjeka, kako mislimo mi »djelima pravde« suditi bližnjega? Djelo pravde je dakle milosrđe. I takva pravda je onda temelj mira koji nam se daruje. Treba li čekati pogodni trenutak? Moja prošlost je prošla, budućnost još nije došla, sada je čas. Nema teorija i nema planiranja »kad će, bit će...«, treba početi danas jer danas je tvoje i moje. Ali zapamtimo, red je učiniti mir sa sobom, ne suditi, primiti Dar i zračiti pozitivno. Počnimo danas! ■

Od zemunice do salaša (XI. dio)

Sekulić o salašima

Sekulić je u život očo iz salaša, u se je upio salašarski život Bunjevaca i tim šta je uočio dopunio je pisanja ljudi koji su prija njeg pisali o salašima. On je nuz pisanje o životu Bunjevaca opiso izgled čeljadskog salaša i gospodarški zgrada i protumačio zašto njim je baš taki bio najpodesniji.

Piše: Alojzije Stantić

O salašima i životu salašara do sad su toliki pisali, ko na priliku: P. Pekić, I. Frankl, L. Stipić, L. Čurčić, I. Iványi, M. Erdeljanić, B. Čupurdija i drugi. Ante Sekulić je u knjigi: »Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca«, u poglavlju VII. Svagdašnji život, najtemeljnije opiso poljodilstvo i nastambe. Sekulić je u život očo iz salaša, u se je upio salašarski život Bunjevaca i tim šta je uočio dopunio je pisanja ljudi koji su prija njeg pisali o salašima. On je nuz pisanje o životu Bunjevaca opiso izgled čeljadskog salaša i gospodarški zgrada i protumačio zašto njim je baš taki bio najpodesniji.

U tom radu Sekulić piše da su u vrime ekstenzivnog poljodilstva zemljodilci istirali živinu na pašu u atove (zajedničke pašnjake) čim se otopio snig, vrimenom je to bilo na Đurdev (sv. Juraj 23. IV), a tamo je ostala do prid zimu, do Mijolja (Mihael, Gabriel i Rafael 29. IX), el dok je bilo podeno vrime za napasivanje živine (životinja). Za zimovanje živine onda još nisu pravili staje već su podizali krilo, koje su napravili od pletera (opčet) iz trske. Da ga živina ne pokvari nuz njegov su s unutrašnje strane iskopali jendek kojim su je spričili da se ne žulja o ogradu. Po Sekuliću rič krilo je od riči da su tako zakriljivali živinu od vitra i nevrimenta. Dok su živinu odranjivali u atovima nisu imali kuružne (kukuruzovina) i slame, pa živina priko zime nije pravila đubre (gnojiva), zato su ji napasivali na dilu zemlje koju ostavili pod ugar (neobrađenu), zaparložili je, a u napasivanju živina je potopila. Kad su živinu vratili sa ispaše iz atova višak su prodali, a za to je uvijek bilo kupaca iz varoši. Kupovali su je henteši (kasapi, mesari), cincari (henteš za ovčije meso), trgovci, a i druga čeljad da zapate više živine, el da svoju zamine boljom. Tako je bilo sve dok atove nisu počeli pritvarat u oranice.

Dio sačuvanog ata u našem ataru

ZVANIČNI PODACI: Iz tušta kojekaki godišnji izveštaja iz onog vrimenta, odabro sam izveštaj, iz kojeg po feli (vrsti) i broju živine mož vidit kaku su i koliko živine odranjivali zemljodilci našeg ataru:

Trgovinska i zanatska komora iz Budimpešte u godišnjem izveštaju 1870. g. spominje da je u Subatici bilo: 10.688 konja, 72 mule (križanac izmed magarca i kobile) i mazge (križanac izmed ždripca i magariće), 424 magarca, 8.844 rogate marve, od koji 8.567 podolaca (mađžararci, rasa goveda), a 276 švicarske rase, 82.195 ovaca i 64 koze, 18.935 svinja, 593 košnice čela (pčela).

U ovom popisu se vidi da su odranjivali tušta ovaca, a kako u to vrime ode još nije bilo gvozdeni putova (željeznički pruga), zato se nisu bavili naveliko gojenjem ranjenika (tovljenjem svinja). Naspram koja važna vučna snaga bili su podolci, a hasnirali su mule i mazge, dok su toliki magarci bili pridvodnici čopora ovaca, a i varoškim zanatlicima su vukli porteku (robu) na pecu (tržnicu.)

JOSIP RUDIĆ VRANIĆ: On je o salašima piso u separatu »Subotica i njeni salaši« kojeg je objavila Matica Srpska – Zbornik Matice Srpske, sveska 9, u 1955. g.

U ovom prikazu piše da je 1953. g. od 115.402 stanovnika Subotice oko 51.000 živila u gradu, a ostali oko 65.000 na sa-

lašima, po tom je oko 55 posto stanovnika radilo u poljoprivredi.

On je salaše podilio u četiri grupe: salaš – salašić koji pod jednim krovom ima stan za čeljad i staju za živinu;

salaš – obaško je zgrada za čeljad, a obaško zgrada za živinu;

salaš – salaški šorovi;

salaš – sela postala sa šorovanjem salaša: Mala Bosna; Stari i Novi Žednik; Tavankut; Bikovo; Šupljak; Ludaš; Masarikovo; Đurđin; Radanovac i Čikerija.

Poseban oblik salaša je majur, domazluk na većoj zemlji okružen je parkom el šumnjakom (đumicom), nalik je na mali dvorac s više nastambi, blizu su njim nastambe radnika, komencijaški sala-

laši (radnik koji živi u salašu gazde), gospodarke zgrade...

O NAJSTARIJEM BUNJEVAČKOM SALAŠU: U Subotičkim novinama od 23. IX 1988. g. objavljen je članak *Nastariji bunjevački salaš* u kojem se javlja da su direktor i stručnjaci Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture javili vridnu novost da su blizu Sombora otkrili da je »Strilić« salaš najstariji sačuvan salaš u Vojvodini, kako su napisali star – nekoliko vekova. Dalje piše: »Radi se o izvornom bunjevačkom salašu, koji, najverovatnije potiče iz perioda dolaska Bunjevaca u Vojvodinu.«

U tom napisu nema dokaza o njegovoj starosti, pripovida se o legendi kako su ga napravili za zadružnu obitelj.

Jedno je važno vezano za ovu vist da se sigurno radi o jednom zdravom starom salašu, pravljenom za zadružni način života, a spominio sam je rad želje čeljadi koji su bili zauzeti željom da koliko je moguće otkriju makar približnu starost salaša.

MILENA ČERNELIĆ O ZADRUŽNOM SALAŠU: Etnolog Milana Černelić se bavila i istraživanjem zadružnog života kod Bunjevaca, a od tog obimnog istraživanja izhasnirao sam podatke koje je skupila i obradila u opisu zadružnog života obitelji Balažević-Marinkić u Tavankutu. O tom će ode još bit riči. ■

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće

Nastup mladoga naraštaja

Grof Adam Oršić piše 1813. godine: »Jedino još misaonog čovjeka pridiže to, što se zbog sretnog vojevanja savezničkih vojski može nadati skorom miru, kad će trgovina opet procvjetati, kad će prestati prolijevanje ljudske krvi i dokončati se nepodnošljiva davanja.«

Piše: Zdenko Samaržija

Ljudevit Gaj

Želja Hrvata da žive u jednoj državi bila je u 16. i 17. stoljeću prisutna među višim staležima, no tek kada su se u 18. stoljeću trgovci i vlasnici manufaktura, uz rijetke plemiće koji su se bavili trgovinom, suočili s problemom političke rascjepkanosti hrvatskih zemalja, javila se u građanskome staležu ideja političkoga jedinstva Hrvata. Trgovina je izašla iz kruga vlastelinstva i trgovci luksuznom robom te manufakturnim i industrijskim proizvodima uočili su da korištenje različitih mjera za težinu, obujam i dužinu, obilje različitoga kovanoga novca i loše prometnice ne koriste razvoju trgovine.

PROMETNICE: Stanje se u Banskoj Hrvatskoj nešto poboljšalo kada je dovršena Karolinška cesta, a kada su za vrijeme *Marije Terezije* i *Josipa II.* ustanovljene županije te kasnije okruzi i kada su dovršene ceste u Slavoniji i Srijemu, u Vojnoj krajini i kada je dovršena Jozefinska cesta, stvoreni su barem temeljni uvjeti za

bogaćenje trgovačkoga staleža. Početkom 19. stoljeća na inicijativu hrvatskih intelektualaca i poduzetnika počela je gradnja Lujzjanske ceste.

Razvoj hrvatskoga građanskoga staleža otežavale su česte izmjene političkih sustava, prekomjerne porezne obveze i nebriga vlasti za razvoj gospodarstva.

IDI, SINE U ŠKOLU: Nakon *Napoleonovoga* kraha i uspostave stabilnijega političkoga sustava pod okriljem Svete alijanse, u građanskome se staležu isprva sramežljivo javila ideja o političkome jedinstvu Hrvata. Trgovci, odvjetnici, ljekarnici i liječnici te viši državni činovnici svoje su sinove slali na sveučilišta u Beč, Peštu, Graz, Prag i na talijanska sveučilišta, i oni su se za vrijeme studija upoznali s naprednim idejama.

Potpomognuti od nacionalno svjesnoga svećenstva i dijela plemstva, mladi su hrvatski intelektualci postali nositelji procesa nacionalnog ujedinjenja. Najistaknutiji predstavnik mladih intelektualaca bio je *Ljudevit Gaj*. Njemu je bilo jasno da će prvi korak ka ujedinjavanju hrvatskih zemalja biti stvaranje jedinstvenoga književnog jezika za sve Hrvate. Gaj je 1830. godine u Pešti objavio *Kratku osnovu hrvatsko-slavenskoga pravopisanja*, u kojoj je predložio da Hrvati za službeni jezik odaberu kajkavsko narječje – kasnije će Gaj predložiti da se za službeni jezik odabere štokavsko narječje.

Matija Petar Katančić

Franjevac *Matija Petar Katančić* bio je jedan od najvažnijih hrvatskih intelektualca s kraja 18. stoljeća i početka 19. stoljeća. Katančić je proučavao povijest hrvatskih zemalja u rimsko doba, a Hrvate je smatrao potomcima starih Ilira. Preveo je Stari i Novi zavjet na hrvatski jezik i to na štokavsko narječje, ono narječje koje će 1836. godine Gaj predložiti za službeni jezik Hrvata.

Katančićev prevod svetog pisma

Godišnja izložba radova dječje sekcije Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici

Vidljivi rezultati pedagoškog rada

Ovi radovi su odraz dječje mašte, njihove razigranosti koja je dana specifičnim koloritom, šarenilom boja – kazao je Lajčo Vojnić Zelić

Godišnja izložba stvaralaštva dječje sekcije Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« održana je u ponedjeljak 20. lipnja u prostorijama Centra u zgradi zadužbine Vinko Perčić u Subotici. Ovo je drugi puta da se organizirano predstavljaju dostignuća djece na polju likovnog izričaja tj. sve ono što su tijekom proteklih mjeseci vrijedno učila i stvarala pod vodstvom likovnog pedagoga Paje Kečenovića.

Ovom prilikom izloženi su radovi članova ove sekcije koju čini 12-ero djece uzrasta od 5 i pol do 13 godina. Zidove prostora u Bledskoj ulici broj 2 krase radovi koje su načinili: Filip Parag, Ivana Parčetić, Blanka Laszlo, Luka Bačić, Iva Bačić, Marko Matoš, Tatjana Ilić, Ana Ivanković, Jelena Ivanković, Ivana Križanović, Maja Šokčić i Ivo Šokčić.

Izložbu je otvorio potpredsjednik Likovnog odjela Lajčo Vojnić Zelić koji je pozdravio sve nazočne i zahvalio Paji Kečenoviću na, kako je istaknuo, desetak godina neumornog bavljenja pedagoškim radom u okviru ovog Odjela. »Pošto je kraj nastave u školi dovršen je i rad ove sekcije, a rezultati su vidljivi. Ovi radovi su odraz dječje mašte, njihove razigranosti koja je dana specifičnim koloritom, šarenilom boja«, kazao je Vojnić Zelić, napominjući kakao se nada da će među ovom djecom, ukoliko se ne posvete drugim ambicijama, jednoga dana biti i poznatih slikara.

»S radom smo počeli 1992. godine, a moja dužnost je bila da uvedem one najmlađe članove u svijet likovne umjetnosti. Kroz rad se ponajviše trudim da djecu odgajam, da im razvijem radne navike i smatram da će umjetnost doći sama po se-

bi jer ona je priča. Umjetnost je mašta, a bez mašte nema ni priče. Ja potenciram da djeca što više u radovima iskazuju svoj doživljaj određene teme, a da manje rade po šablonu« istaknuo je likovni pedagog Kečenović u razgovoru nakon otvorenja izložbe.

Kao bitno pedagoško načelo smatra i to da svako dijete treba raditi prema svojim mogućnostima. »Za mene je svatko talentiran tko zna slikovno pričati i ne očekujem od nekog, tko ima pet godina, da bude umjetnik. Trudim se da polaznike ne opteretim, već da slobodno stvaraju u skladu s talentom koji posjeduju«, napomenuo je Kečenović.

Izložba dječjih radova otvorena je do 27. lipnja a ukoliko je želite pogledati potrebno je zakazati posjet na telefon 524-938.

D. B. P.

»Ča Grgine huncutarije« večeras u Ljutovu

Večeras 25. lipnja s početkom u 20 i 30 sati u Domu kulture u Ljutovu nastupit će Dramska sekcija HKUD »Ljutovo« s kazališnom predstavom »Ča Grgine huncutarije«. Nakon predstave Društvo organizira i igranku s tombolom.

»Lira naiva 2005« u Golubincima

Pjesnička večer kojom završava treći susret hrvatskih pjesnika pod nazivom »Lira naiva 2005« održat će se u subotu 25. lipnja u holu osnovne škole u Golubincima s početkom u 18 sati. Na ovogodišnjem susretu sudjelovat će 32 pjesnika čiji će se stihovi naći u zbirci pjesama koja će ovom prigodom biti predstavljena.

Radovi inspirirani galerijom

Treća u nizu izložbi na temu, Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić viđena okom djece i mladih, otvorena je u prostoru istoimene galerije 15. lipnja. Ovom su prilikom svoje radove, inspirirane ambijentom, predmetima, slikama i arhitektonskom dekoracijom, prikazali učenici srednje Politehničke škole iz Subotice, koje su kroz rad vodili profesori *Zita Šuhajda* i *Željko Ražnatović*.

Izložbu je otvorio subotički kipar i profesor na Višoj školi za obrazbu odgajatelja *Sava Halugin*. On je naglasio značaj projekta kao i značaj suradnje Gradskog muzeja sa školama i drugim obrazovnim ustanovama. Istaknuo je kako je praktični rad učenika na ovu temu jedan novi i drugačiji oblik njihova ulaska u prostor galerije, ne samo fizički, već promatrački, analitički...

Cilj ovoga projekta Gradskog muzeja jest uključivanje djece i mladih u aktivno sagledavanje i upoznavanje kulturne baštine grada, u ovom konkretnom slučaju Zavičajne galerije dr. Vinka Perčića. Za najbolje su radove i ovoga puta učenici nagrađeni. Nagrade u vidu mini publikacija vezanih uz arhitektonsku baštinu Subotice osigurao je Međupćinski zavod za zaštitu spomenika kulture iz Subotice.

LJ. V.

Promocija trećeg sveska Leksikona u Somboru

Uorganizaciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice u subotu 25. lipnja u Velikoj dvorani HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru (Venac Radomira

Putnika 26) održat će se promocija trećeg sveska »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«. Na promociji čiji je početak zakazan za 20 sati govorit će filmski redatelj iz Zagreba *Ivo Škrabalo*, suradnica Leksikona *Antonija Čota* iz Lemeša te glavni urednik Leksikona, *Slaven Bačić* iz Subotice.

»Likovnjaci« u posjetu Martonošu

Prošlog vikenda u subotu 18. lipnja članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« sudjelovali su na prvom Likovnom Campu u Martonošu u organizaciji sportsko-ribolovačkog kluba »Šaran« iz istog mjesta. Organizatori su za cilj imali gostima prikazati život ribara na Tisi kao i fenomen 'cvjetanja' ove rijeke. Slikari su tijekom boravka prikupili motive s Tise koje će pretočiti u svoja djela.

Novi film Želimira Žilnika

Premijera novog filma Želimira Žilnika »Evropa preko plota« snimanog u Subotici i Mađarskoj održat će se u subotu 25. lipnja u Dječjem kazalištu u Subotici. Početak projekcije je zakazan za 20 sati.

Trinaesti Kazališni maraton u Somboru

Predstavom »Smrt«, koju su po tekstu slavnog američkog redatelja *Vudija Alena* izveli glumci Jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda, u Somboru je u petak 17. lipnja počeo tradicionalni, 13. po redu Kazališni maraton, koji je završen u nedjelju 19. lipnja rano ujutro. Na ovogodišnjem maratону izvedene su predstave kazališta iz Srbije i Crne Gore, ali i dvije predstave kazališta »Moje gledalište« iz Ljubljane. Ovogodišnji Kazališni maraton obilovao je i drugim sadržajima kao što su koncert akustičarskog benda »Gitar plus« i *Bobana Đorđevića*, i koncert Akademskog kulturno umjetničkog društva »Sonja Marinković« iz Novog Sada. Održana je i radionica u kojoj su sudjelovali glumci iz Švedske i Sombora, kao i tribina »Mjesto, uloga i perspektive kazališne institucije i kazališnih trupa u Švedskoj i Srbiji i Crnoj Gori.« Atraktivan nastup su imali i Somborski tamburaši. Nakon predstave »Noć ludaka u Gospodskoj ulici«, upravnik Somborskog narodnog kazališta *Srđan Aleksić*, proglasio je glumca i glumicu sezone. Za svoja izuzetna glumačka ostvarenja nagrađeni su *Saša Torlaković* i *Ivana Jovanović*.

Z. G.

U Zagrebu prikazane knjige Lazara Francišковиća

Književnost pripadanja zajedničkoj općehrvatskoj baštini

»Iako su sva Francišковиćeva djela tiskana u Subotici, tj. na teritoriju na kojem hrvatski standardni jezik nije bio službeni jezik, napisana su i objavljena upravo na tom jeziku«, istakla je Sanja Vulić i navela: »Ta činjenica svrstava Francišковиća jasno i neporecivo među hrvatske književnike koji žive i svoja djela stvaraju izvan hrvatskih državnih granica«

Matica hrvatska Zagreb i Udruga za potporu bačkim Hrvatima Zagreb upriličile su predstavljanje Lazara Francišковиća, pjesnika i prozaika bačkih Hrvata iz Subotice. O pjesniku i njegovim zbirkama govorili su: Sanja Vulić, Nevenka Nekić i Milovan Miković, u ponedjeljak, 20. lipnja 2005. u palači Matice hrvatske.

HRVATSKI KNJIŽEVNIK: Sanja Vulić je vrednujući pjesništvo i prozu Lazara Francišковиća, među ostalim istakla: »Iako su sva Francišковиćeva djela tiskana u Subotici, tj. na teritoriju na kojem hrvatski standardni jezik nije bio službeni jezik, napisana su i objavljena upravo na tom jeziku, počevši od prve samostalne pjesničke zbirke 'Utva bez krila' iz 1980. do najnovijih djela 'Hodočasnik' i 'Skaske o vatri'. Ta činjenica svrstava Francišковиća jasno i neporecivo među hrvatske književnike koji žive i svoja djela stvaraju izvan hrvatskih državnih granica, pa njegova djela jesu i bit će sastavnim dijelom hrvatske književnosti. Osim po jeziku kojim piše, književnikova pripadnost zajedničkoj općehrvatskoj baštini iščitava se i iz različitih vrlo diskretnih detalja. Tako npr. U 'Hodočasniku' spominje kako su redovnici ivanovci – hospitalci, nakon što su početkom 14. stoljeća preuzeli templarske samostane, imali sjedište 'kod nas u Vranu'. Tu autor misli na Vranu u Dalmaciji. Budući da je 'Hodočasnik' završen svibnja 1997., a tiskan 2004., to 'kod nas u Vranu' zapravo znači u matičnoj domovini Hrvatskoj«, kazala je Sanja Vulić.

IZREČENA TJESKOBA: »Vratimo li se prvoj zbirci pjesama 'Utva bez krila' zapljusnut će nas slike iz života na salsima oko krasnoga grada Subotice, snatrenja o nekadašnjem načinu života kojega više nema, o napuštenoj zemlji. S tim je u skladu i simboličan naslov pjesničke zbirke, jer je napuštena zemlja žalosna kao utva bez krila. U tom kontekstu zlokobno zvuče stihovi iz pjesme 'Iščekivanje':

Ništa/Dolazi sve bliže, ili pak iz pjesme 'Otkrovenje': zemlja/A nigdje je/ Nema. S tako malo riječi izrečena je golemo tjeskoba, jer puno toga vezanoga za Bunjevce i salaše postoji još samo u sjećanju, ali ne više i u zbilji«, kazala je Sanja Vulić govoreći o književnom djelu Francišковиća.

jući im kroz jezičnu sažetost semiotički novi znamen. Svaka je riječ kao isklesana, kao putokaz na raskršćima, dočekuje nas zvukovno i figurativno posve nova unatoč nastanka u prastarom vremenu. Sin ravnice prolazi uz salaše, a oni kao 'pokisli vrbici', 'na kapijama stoje majke', 'meke i

Nevenka Nekić, Lazar Francišковиć, Sanja Vulić, Milovan Miković i Naco Zelić

SAMOSVOJAN PJESNIK: Nevenka Nekić, kazala je kako je Lazar Francišковиć postao: »Od svoje prve zbirke pjesama 'Utva bez krila', hoteći se već u naslovu suprotstaviti očekivanom, samosvojni pjesnik černo-zjoma opsesivno nižući slike začudnih metafora: 'žuč prašine, kameni vjetar, gatov mora, pepeo sunca, vrt i magla dalekog pijeska zvjezdana' ... Pjesnički je to jezik sažet i sumantan, okomit u vremenu i pamćenju, bolan i ljekovit, sazdan od originalnih slika koje nemaju izravnog uzora u našoj suvremenoj literaturi. Kao da se boji izgubiti dio darovane energije kroz neku šuplinu nepotrebnosti, suviška, pa stoga steže, uomčava riječ u sasma uzak i nenadan semantički dodir da -

lomne kao kriške kruha, silne i tihe poput rijeka', 'a oko odjekuju krici naroda pretvoreni u suncokret'. Ovo je pjesnikovo viđenje koje nas vezuje kroz probranu usporedbu, metaforu, oksimoron, aliteraciju: srcu smrti smrtnik... Riječi su se iz pjesnikova svijeta zaumlja spustile do nas i odjeknule u čudesnim prostorima atmosfera koje smo slutili, ili proživjeli i sami se ganuti divili raspuklom srcu ravnice. Svaka je njegova lirski izreka nova metonimija, mi ju prepoznavamo na nov način i može postati paradigma: 'trnu panonski sprudovi', 'grlica u ruci rose'«.

POGLED PREMA ZVJEZDANOM NEBU: U daljnjem tijeku svoga izlaganja, Nevenka Nekić je kazala da: »Elementarni

Predstavljanje knjige Lazara Franciškovića u palači Matice hrvatske u Zagrebu

sudar veze s precima i živim svjedocima njegova postojanja postaje snovit i pun oniričkih zatamnjenja kad se pjesnik uputi u samoću i podigne pogled prema zvjezdanom nebu. Tada mu 'Ništa dolazi sve bliže' i prijanja uz njega 'nedodijla groblja', zvuci tambura i vranih konja se izgube u pustoši salaša, mnogo toga postaje 'samo sjena zaboravljena' ali iz sjećanja ne može izagnati ritove što šume kao harfa mora. On će do vijeka osjećati taj iskonski dodir zemlje: 'Sam/u soku klasja/tonem'. U tome je tajna njegove pjesničke riječi i ljepote izričaja naoko posve jednostavnih trenutaka. Neočekivanost pjesnikovih sintaktičkih i semantičkih konstrukcija čine umjetnički jezik doživljajem i poniranjem u sebe bez suvišnih naracija. Posebnu pitoresknost daju jezik tuđice, turcizmi poput ćilibara ili derma, ili pak prastare naše arhaične riječi kao što je mrginja, koja ima sestru na našoj obali gdje se jednako nazi-va kamen na međi. U drugoj zbirci pjesama trodjelnoga naslova 'Biblioteka/Gradska kuća/Fontana' pjesnik je odao zaljubljeničku počast gradu Subotici. U tome gradu Hrvati su starosjedioci i srce grada s tri najljepše građevine dio su i njihova srca... Ova zbirka posvećena gradu dijalog je sa samoćom, ljepotom i prošlošću ambijenta Subotice, koja je grad što 'udara u tarabe Karpata'.

SVRHA PUTOVANJA: Milovan Miković je ukazao kako je riječ zarobila Lazara Franciškovića: »Njoj se moli i klanja, bu-

dući da je medij i svrha putovanja. I protu-teža svemu podložnom smrti, dok nehotice razotkriva bigotnu grafomaniju koja vegetira na rubu svake umjetnosti, razdvajajući od pjesništva, među ostalim, i onu u suvremeno ruho preodjevenu pučko-varošku naviju. Pridodajući svome pjesništvu i poneku riječ iz govora bačke bunjevačke ikavice Francišković tka slike nježne, i one druge, kloneći se kolikogod je moguće grubih i hrapavih doticaja Subotice, i zebnje što se u srcu gnijezdi s pogledom na nizinu u izmaglici, na salaše i putove duž kojih se nižu – pjesnik će kazati: 'Isprazni grijesi, /Za bolje sutra' gdje 'Hir mnogih cesta pjeva' radi kojih i danas još, ili danas pogoto-

vu – pjesnik će reći: 'Ovaj je grad / Tajna, / Zaboravljenih oluja / I div-ubogara' kako navodi u spjevu 'Stara crkva'.

VRELO MNOGIH NAŠIH SPOZNAJA: »A Stara je crkva, stara još od razdoblja kada je postala crkvom, i kada je bila franjevačkom i bunjevačkom. Zato u njoj i danas, unatoč mnogih promjena, obitavaju duh mjesta, drevne i srednjovjekovne Subotice, i Crna Gospa, koju smo po predaji donijeli. Ondje vođeni 'Historia Domus' vrelo mnogih naših spoznaja, uz bogatu knjižnicu i galeriju od 27 ulja neposnatog majstora, što su ih plemstvo i imućni građani poklonili franjevcima, u znak podrške kada su im uzeli župu. A radi svega toga i pjesnik o njoj pjeva. Crkva, u kojoj je uvijek bio, a i danas je najlipči Betlem – dirljiva uprizorenost što djeci i kada odrastu, i sasvim već ostare, i dalje zrači jedinstvenim mirom, možda stoga jer je pomalo još obujmljena palisadom subotičke utvrde iz 1470, pa jedva koga čudi ako – pjesnik će reći: 'Ponekad neki fratar / Sa torbom na ramenu / Mine, / Uvratina -ma salaša'. A ti su salaši, jamačno, nastali ponad bunja, postupno se izdižući iz dubine. I doslovce su izrasli iznad tla, zemljom se podižući iz zemlje u koju su isprve bili ukopani. 'Život je / sva mudrost svijeta' zapisat će 'Putnik u avliji salaša', gdje je 'Kao dijete / Crtao krugove i linije', a kada pjesnikom osvane 'Pred kućom ljudske misli / Tiho se smiješi, / Čini mu se / Ona je samo / Zamisao majstora', makar u njoj, u Knjižnici, dakle, prepoznaje 'Glas / Svih hodočašća', kazao je Milovan Miković predstavljajući književno djelo Lazara Franciškovića.

H. R.

Subotičani u Zagrebu: Eva i Ivo Pandol, Ivo i Ankica Kujundžić, Lajčo i Ira Perušić

Susret dječjih župnih zborova

»Zlatna harfa« u Somboru

*Više od 550 dječjih glasova okupljenih u sedamnaest pristiglih zborova oglasilo se već dobro poznatom euharistijskom pjesmom »Veselo braćo kliknimo«, čime je manifestacija otpočela **

Za sudjelovanje na ovoj 19. »Zlatnoj harfi« domaćin o. Anđelko Jozić je zborovima uručio diplome

Ovogodišnja, 19. po redu »Zlatna harfa« održana je 18. lipnja u karmelićanskoj crkvi u Somboru. Sada već tradicionalni susret malih župnih zborova Subotičke biskupije, redovito se organizira od 1986. godine, a Sombor i karmelićanska crkva po drugi put su domaćini susreta.

Održavanje ove manifestacije u ovom izuzetno vrijednom sakralnom objektu, koji upravo ove godine obilježava stotinu godina djelovanja karmelićana u Somboru, ima i značajnu simboliku. Članovi dječjih zborova na ovome susretu dali su svoj doprinos proslavi zlatnog jubileja karme-

ličanskog samostana.

TEMA I MOTO SUSRETA: Tema ovogodišnjeg susreta je Euharistija, a moto »Isus, kruh života«. Više od 550 dječjih glasova okupljenih u sedamnaest pristiglih zborova oglasilo se već dobro poznatom euharistijskom pjesmom »Veselo braćo kliknimo«, čime je manifestacija otpočela. Novopostavljeni domaćin karmelićanske crkve i prior samostana o. Anđelko Jozić je pozdravio sudionike i poželio im prijatan boravak i uspješan nastup, a njihovim voditeljima i župnicima iskazao zahvalnost za uloženi trud i postignute rezultate. U znak zahvalnosti na lijepim riječima zbo-

rovi su skupa zapjevali poklik »Aleluja«. Uslijed prevelike zauzetosti subotički biskup msgr. dr. Ivan Penzeš nije bio u mogućnosti prisustvovati ovoj manifestaciji. Pročitano je i pismo koje je tim povodom biskup poslao organizatorici s. Mirjam Pandžić.

s. Mirjam prima prigodan dar

Susret je okupio veliki broj sudionika i posjetitelja

Dječji zbor župe Isusova uskrsnuća iz Subotice

ZBOROVI IZ MNOGIH ŽUPA: Od pri-
spjelih 17 zborova najviše ih je bilo iz Subotice i naselja u njenom okruženju. Iz grada su nastupili zborovi župa Isusova uskrsnuća, Svetog Roka, Marije Majke crkve, Svetog Jurja te katedrale sv. Terezije Avilske, a iz obližnjih mjesta zborovi župa s Palića, te iz Đurđina i Starog Žednika. Sombor je imao predstavnike obje župe: Presvetog Trojstva i Svetog križa. Nastupili su i zborovi župa iz Bačke Palanke, Vajske, Novog Sada (župa Imena Marijina), Svetozara Miletića, Selenče i Sonta. Posebno treba istaknuti i sudjelovanje zbora Dječjeg vrtića »Marija Petković« iz Subotice.

Broj nastupa zborova na dosadašnjim sazivima »Zlatne harfe« je različit. Šest najupornijih zborova redovito nastupa već po 19. put, tri zbora su zabilježila premijerna sudjelovanja (Novi Sad, Bačka Palanka i Sonta), dok je preostalih osam zborova neredovito sudjelovalo na ovoj manifestaciji.

Brojnost članova zborova je također različit. Kod nekih broj članova iznosi između 40 i 50 pa sve do 65, kakav je slučaj kod dječjeg vrtića. Najmanji je bio zbor iz Novog Sada sa svega 8 članova. S izuzetkom zbora iz Selenče, koji je pjevao na slovačkom, svi ostali su pjevali na hrvatskom jeziku.

REPERTOAR: Svaki zbor se predstavio s

po dvije pjesme. Prva je uvijek bila euharistijska (pričesna), jer je ova godina i proglašena godinom Euharistije, dok je druga pjesma bila po vlastitom izboru. Zborovi su nastupali sa svojim orkestrima od kojih su neki brojniji i veoma dobro uvježbani. Jedan član svake župe predstavlja svoj zbor, navodeći njegove osnovne odlike. Voditeljica programa *Bernadica Ivanković* veoma je uspješno obavila svoju zadaću, isticanjem osnovnih misli i poruka pjesama prije i poslije nastupa svakog zbora, te upućivanjem riječi pohvale i poziva za daljnji rad i buduće nastupe.

Djeca su bila sretna i zadovoljna što je baš njima pripala čast da predstavljaju svoje župe. Osmijesi na njihovim licima su to i potvrdili. Ovakve manifestacije su značajne jer razvijaju ljubav djece prema crkvenom pjevanju te vezanost za Crkvu i vjeru. Melodije i sadržaji obuhvaćeni pjesmama prilagođeni su uzrastu djece i njihovim glasovnim mogućnostima. Nazočni roditelji, djeca koja nisu nastupala i ostali posjetitelji su pažljivo pratili program, a ponekad i zapjevali s izvođačima, te je crkva često predstavljala jedinstven veliki zbor.

Nakon što su svi zborovi nastupili, bili srdačno prihvaćeni te nagrađeni burnim pljeskom, trebalo je odrediti i najbolje među njima. Na pitanje tko bi to mogao biti, odgovor je jednoglasno glasio: »Svi!«. Tako doista i jest. Svi su nastupali i pjevali od srca, tako da su svi oni veliki pobjednici. Za sudjelovanje na ovoj 19. »Zlatnoj harfi« domaćin o. *Andelko Jozić* je zborovima uručio diplome. Ipak, posebno priznanje za svih 19 proteklih godina svakako pripada organizatorici s. *Mirjam Pandžić*.

Na koncu, nakon tri puna sata programa, sudionici su skupno s publikom otpjevali crnačku duhovnu pjesmu »Ostani s nama«.

Matija Đanić

Dječji zbor župe Sveti Juraj iz Subotice

Dječji zbor župe Ime Marijino iz Novog Sada

Dječji doprinos jubileju Karmelićana u Somboru

Dječji zbor župe Svetog Marka iz Starog Žednika

Promocija monografije »Nastanak i razvoj predškolaštva u Subotici«

Subotica kao kolijevka predškolskog odgoja

*Monografija je obimna, tekst obuhvaća po 111 stranica na svim jezicima društvene sredine – srpskom, hrvatskom i mađarskom * Uz pisane izvore učinjen je pokušaj da se proširi krug saznanja i drugim izvorima, kao što su podaci o opremi, namještaju, igračkama i radnim materijalima, fotografijama, faksimilima i dnevnicima rada odgojitelja*

Monografija pod nazivom »Nastanak i razvoj predškolaštva u Subotici« predstavljena je 15. lipnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici kao uradak koji prati obilježavanje jubileja – 160 godina od osnutka prve predškolske ustanove na ovim prostorima ujedno i prve ustanove takvog tipa na Balkanu. Autori ove monografije su savjetnica za predškolski odgoj i obrazovanje pri republičkom Ministarstvu prosvjete i sporta, mr. Vesna Srdić, koja je ujedno i urednica izdanja, povjesničari Stevan Mačković i Géza Vass te pedagog Dujo Runje.

Izdavanje monografije pomogli su SO Subotica, Pokrajinsko tajništvo za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci i »Milenijum« osiguranje.

VODILJA ZA BUDUĆNOST: Na samom početku promocije veliki broj gostiju pozdravio je ravnatelj PU »Naša radost« Jaša Šimić-sve one koji su, prema njegovim riječima, u prethodnom vremenu savjesno i odgovorno uložili dio sebe da predškolaštvo u Subotici postoji i funkcionira na opće zadovoljstvo i korist.

Nazočnima se obratio i predsjednik SO Subotica Géza Kucsera koji je monografiju okarakterizirao kao mogućnost upoznavanja s tradicijom koja nam na neki način mora biti i vodilja za budućnost.

Vrijedna dopuna monografiji

Uz monografiju posjetitelji promocije mogli su dobiti i CD izdanje filma o Predškolskoj ustanovi »Naša radost« pod nazivom »Mala priča o velikim koracima«, čija je autorica psihologinja Dija-na Kopunović. Polusatni film donosi priču o historijatu vrtića na našem području, samom razvoju ove ustanove te suvremenim programima i metodama rada koje se danas koriste u ovoj ustanovi.

Stevan Mačković, Vesna Srdić, Géza Vass, Marija Biacsi i Jašo Šimić

Šefica odsjeka za zdravstvo, socijalnu zaštitu, boračko-invalidsku zaštitu i društvenu skrb o djeci Marija Biacsi je iz ugla sociologije dala prikaz monografije, koji u sebi njeguje historijsku i pedagošku komparaciju različitih društvenih ustrojava, propisa i normi unutar prosvjete, zdravstva te socijalne brige o djeci. Ona je kazala kako je 160 generacija prošlo kroz naša zabavišta, a da su među njima mnogi učenici i humani ljudi postali upravo pregoeci predškolskog odgoja i obrazovanja. »Kontinuum ove ustanove nije bio samo u rastućem trendu, bilo je znatnih uspona i padova poput kriza zbog centralističkog pristupa prvo Habsburške Monarhije, potom ugarske direktive, kriza kroz razna vremena centralizacija nastanka Kraljevine SHS te nastanka jedinstvene Jugoslavije. Dešavali su se ratovi i krize – ali i uspo-

ni«, kazala je Biacsi. Ona je, vodeći nas kroz sociološku pozadinu priče o predškolaštvu u Subotici, na kraju zaključila kako je monografija značajni poticaj za izučavanje prošlosti i budućnosti koje bi se trebalo temeljiti na jednoj kompleksnoj i kompletnoj metodologiji društvenih istraživanja.

ZAJEDNIČKA PRIČA SVIH AUTORA: O ideji stvaranja monografije govorila je urednica izdanja mr. Vesna Srdić. Ona je na početku iskazala čast što je u prilici promatrati temeljiti rad autora nanizani u zajedničku priču o predškolaštvu koju autori ostavljaju kao nedovršenu za sve one koji će se u budućnosti baviti daljnjim razvojem aktivnosti u predškolskom odgoju i naobrazbi. Kao jedan od razloga značaja ove monografije pokraj centralne teme – 160 godina trajanja predškolaštva koja sama po sebi nije bila dovoljna, Srdić je ukazala

na vrijednost trogodišnjeg rada na nedovoljno istraženim činjenicama o nastanku prve predškolske ustanove, a koje nisu pružale jasnu sliku razvoja, te čije je sagledavanje značajno sa stanovišta vremena u kome je ustanova nastala, ali i sa stanovišta suvremene predškolske pedagogije.

»Monografija je obimna, tekst obuhvaća po 111 stranica na svim jezicima društvene sredine – srpskom, hrvatskom i mađarskom. Uz pisane izvore učinjen je pokušaj da se proširi krug saznanja i drugim izvorima, kao što su podatci o opremi, namještaju, igračkama i radnim materijalima, fo-

tografijama, faksimilima i dnevnicima rada odgojitelja«, opisala je Srdić, ukazujući kako je knjiga strukturirana kroz tri historijska perioda – prvi koji se odnosi na razdoblje od Austro-Ugarske do I. svjetskog rata u kome se daje slika osnutka i razvoja prvih zabavišta u Subotici, zatim perioda između dva svjetska rata koji je najbolje dokumentiran podacima i historijskom građom, te na kraju perioda od 1945. godine do danas, perioda u kome je, kako urednica oobjašnjava, ustanova tražila i gradila svoju fizionomiju.

OTKLONJENE HISTORIOGRAFSKE GREŠKE: Povjesničar Géza Vass je ukazao na uspješno otklonjene historioграфске greške, a koje se tiču glavnog pitanja – tko je osnovao i gdje se nalazila prva predškolska ustanova u Subotici. »Osnivač prvog zabavišta bio je budimski trgovac *György Mack* koji se 14. kolovoza 1843. obratio slobodnom kraljevskom gradu Subotici molbom da ga primi u redove svojih građana, kako bi u gradu otvorio ovakvu ustanovu. Ona se nalazila na mjestu bivše kavane 'Spartak'«, objasnio je Vass.

Također jedan od sudionika u stvaranju ove monografije, povjesničar Stevan Mačković, ukazao je na pionirski značaj ove prve monografije o predškolstvu na samu u Subotici nego, kako je istaknuo, i na širim prostorima. Prema njegovim riječima ovo nije prvi puta da se pokušava, ali se prvi puta uspijeva završiti ovakva monografija, podsjećajući pritom na rukopise skupine autora koji su počeli pisati na ovu temu 1971.-72. godine, koji su njemu i ostalim autorima poslužili kao polazna osnova i bitan izvor značajnih podataka.

Davor Bašić Palković

Gosti promocije

Promociji monografije bili su nazočni predstavnici generalnih konzulata Republike Hrvatske i Republike Mađarske u Subotici, preškolske ustanove grada Szólnoka, Republičkog ministarstva za obrazovanje i sport Republike Srbije, izaslanstvo Pokrajinskog Izvšnog vijeća, predsjednik Općine i drugi predstavnici općinskih vlasti.

Film »Kraljevstvo nebesko« Ridleya Scotta

Hollywoodska majstorija

Nastavak lijepo ispričanih holivudskih ljubavnih priča utopljenih u povijesnu tematiku
Nemalu zaslugu u dizanju kvalitete filmske produkcije ima i Osječanin Branko Lustig,
koji je jedan od producenata filma »Kraljevstvo nebesko«*

Piše: Zdenko Samaržija

Nominiran za nekoliko Oscara film »Kraljevstvo nebesko« nastavak je lijepo ispričanih holivudskih ljubavnih priča utopljenih u povijesnu tematiku. Već nekoliko godina kinodvorane pune majstorije uspješnih producenta i režisera, koji ne stvaraju filmske spektakle zbog spektakla, niti rekonstruiraju zbilju nekog prošlog vremena. Naprotiv, rekonstrukciji zbilje u tim se filmovima može štošta prigovoriti, no ozbiljnosti poruke i savršenoj produkciji mogu se samo dijeliti priznanja. Maestralno su ispričane priče u »Gladijatoru«, »Schindlerovoj listi«, »Troji« te još nekim filmovima, poput, recimo, priče u filmu »Hitler: Konačni pad«. Nemalu zaslugu u dizanju kvalitete filmske produkcije ima i Osječanin Branko Lustig, koji je jedan od producenata filma »Kraljevstvo nebesko«.

Producent filma Branko Lustig

REKONSTRUKCIJA ZBILJE: Scenarist William Monahan, kojem je ovo scenarijski debi u »filmskoj prvotigaškoj ekipi«, napisao je pitku i toplu priču o ljubavi i siromaštvu za vrijeme Križarskih ratova. Ridley Scott je napomenuo da je njegov cilj bio ispričati istinitu priču, no to mu baš i nije uspjelo; ovaj je film odraz današnjice i nema baš puno veze sa svakidašnjicom u vrijeme Križarskih ratova. No, tko je to još i očekivao. Bivšem novinaru Williamu

Monahanu nisu sasvim jasni odnosi ivanovaca, hospitalaca, i templara, a osobito mu nije jasan etički pojam pljačke u turskih naroda, koji su tada ovladali arapskim svijetom. Zbog toga su, u konačnici, i počeli Križarski ratovi, a ne zbog, navodnog, sukoba kršćana i muslimana.

KOVITLANJE MAČEVIMA: Ukratko, mladi kovač Balian običan je čovjek koji se našao u stranoj zemlji u Jeruzalem je doputovao ne bi li sa sebe sprao grijeh ženina samoubojstva. Zaljubio se u egzotičnu (i zabranjenu mu) kraljicu, postao vitezom i branio narod Jeruzalema od osvajača. Dok jedni moćnici vjeruju u suživot Židova, kršćana i muslimana, drugi pak nastoje iskorijeniti muslimane iz Jeruzalema, što je povod svim konfliktima u filmu. »Obje strane surađuju«, komentira Monahan. »Ljudi koegzistiraju. Kraljevstvo do tog trenutka postoji već sto godina. Ono što ga tada počinje narušavati nije ništa drugo negoli puka pohlepa, ambicija i fanatičnost.«

Prizori bitaka su brutalni, krvavi i zanimljivi. Međutim, mlataranje mačevima i mudri razgovori kao da su se ispućali u »Gladijatoru« i o ovom pojednostavljenom prikazu Križarskih ratova, nema jasnoga određenja prema humanizmu te naklonosti prema nevinima, a osim nekoliko antologijskih scena nema puno spektakularnoga unatoč besprijekornoj kameri (snimatelj John Mathieson), scenografiji i kostimima (kostimograf Janty Yates) te zavidnoj glumačkoj ekipi (Orlando Bloom, Eva Green, Liam Neeson, Jeremy Irons, Brendan Gleeson, Edward Norton). Glumci se i nisu posebno istaknuli, ali su se zato iskazali statisti, koji su odlično glumili u masovka-

BUDŽET OD 130 MILIJUNA DOLARA: Redatelju Ridleyu Scottu povjerenje je ukazao producerski tim u kojem su Mark Albela, Bruce Devan, Lisa Ellzey, José Luis Escobar, Branko Lustig, Henning Molfenter, Terry Needham, Denise O'Dell, Ty Warren i sam Ridley Scott. Oni su osigurali budžet od 130 milijuna dolara. Scott je snimio Oscarima ovjenčanog »Gladijatora« i »Hannibala« – nastavak filma »Kada jaganjci utihnu«, kojeg su i kritika i publika primili mlako, a »Kraljevstvo ne-

besko«, ako ćemo realno, neće ponoviti uspjeh »Gladijatora«. To ne znači da je Scott snimio loš film. Naprotiv. Uz sve nedostatke »Kraljevstvo nebesko« je odličan film.

LUSTIG: Odličnu glazbu napravio je Harry Gregson-Williams što je pokazatelj producentima tko može biti u ekipi za naredni spektakl. To, jamačno, neće promaknuti Branku Lustigu, Osječaninu na radu u SAD-u. Lustig je preživio dvije godine u nacističkim koncentracijskim logorima, dio u zloglasnom Auschwitzu. Nakon rata dolazi s majkom u Zagreb, gdje je radio mnoge poslove kako bi preživio. Upisao je Akademiju dramskih umjetnosti, no počeo je raditi kao organizator i asistent redatelja u Jadran filmu. Kao menadžer produkcije u europskim filmovima, na primjer u »Vjetrovima rata« i »Ratu i sjećanju«, pobrao je umalo sve europske nagrade. Emmy i Zlatnu palmu dobio je za filmove »Sofijin izbor« i »Guslač na krovu«, a za »Limeni bubanj« nagrađen je i Oskarom i Zlatnom palmom. Odlikovan je visokim ordenjem Republike Hrvatske te je počasni građanin Osijeka.

Dobitnik je dvaju Oscara za najbolji film godine, 1995. za film »Schindlerova lista«, koji je radio sa Stevenom Spielbergom te 2002. godine za film »Gladijator«. Oskara je dobio i film »Pad Crnog jastreba« Ridleya Scotta kojeg je producirao Branko Lustig. Muzej Yad Vashem dodijelio mu je Everlasting Spirit Award kao čovjeku i humanistu koji se nakon što je preživio Auschwitz predao borbi za izgradnju boljeg i humanijeg svijeta. Često naglašava, san mu je na kraju karijere dovesti značajne projekte u Hrvatsku, ali i producirati veliki film na hrvatsku temu koji bi bio napravljen na moderan način i tako zaintrigirao svjetsku publiku. »Sve napore i teškoće snimanja i komplicirane organizacije oko 'Gladijatora' izdržao sam«, kaže Lustig, »zahvaljujući hrvatskom dijelu ekipe. Samo uz pomoć dvadeset i petoro vrijednih, stručnih i sposobnih Hrvata, osjećao sam se 'domaći', opušteno, sigurno i jednostavno. Ne mogu zamisliti da radim i jedan film, a da ne dovedem svoje ljude. Žao mi je što ih nisam mogao dovesti 25.« ■

Novi broj časopisa »Klasje naših ravni«

O književnom djelu Milivoja Prčića

Tematski blok o djelu Milivoja Prčića dragocjen je doprinos ispitivanja kontinuiteta književnosti Hrvata u Podunavlju * O romanima, pripovijestima i dramama Prčića u novom svesku »Klasja« pišu Petko Vojnić Purčar, Ive Prčić, Lazar Merković, Milovan Miković i Zvonko Sarić

Nedavno objavljen novi svezak časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, broj 1-2. za 2005. godinu posvećen je djelu subotičkog književnika Milivoja Prčića. Nakon tematskih blokova u prethodnim brojevima »Klasja« o djelu književnika Matije Poljakovića i Petka Vojnića Purčara i novi tematski blok o djelu Milivoja Prčića dragocjen je doprinos ispitivanja kontinuiteta književnosti Hrvata u Podunavlju.

Novi broj »Klasja« potpisuje uredništvo ovog časopisa u sastavu: Lazar Merković, Milovan Miković, Petko Vojnić Purčar i Stipan Stantić, a ovitak sveska je već prema ustaljenoj praksi efektno ilustriran slikarskim radovima, ovoga puta djelima slikarice Jasmine Vidaković.

Književno djelo Milivoja Prčića predstavljeno je ulomcima iz njegovog romana »Stari zid« (objavljen 1992., »Osvit« Subotica), pripovijetkama iz knjige »Zadnja pošta: Subotica« (objavljena 2001., HKC »Bunjevačko kolo« Subotica), monodramom »Salaš u porculanskom lampašu« (objavljena u knjizi monodrama »Salaš u lampašu« 2004., HKC »Bunjevačko kolo« Subotica), kao i s nekoliko novih pripovijetki i dnevniciškim zabilješkama koje je Prčić kao kolumne objavljivao u dvotjedniku »Žig«, a o književnom djelu Prčića pišu Petko Vojnić Purčar, Ive Prčić, Lazar Merković, Milovan Miković i Zvonko Sarić.

O ROMANU: U tekstu »Bunjevački triler« Petko Vojnić Purčar među ostalim piše da je »roman Stari zid Milivoja Prčića i žanrovski interesantno djelo, jer svojom jezgrovitošću i kratkoćom negira tradicionalni model i književno ustaljeno stajalište o romanu. Stari zid posjeduje sve potrebne romaneskne premise – razuđene junake, mozaičku fabulu, inovantnu formu – ali sve to dano u svedeno i čisto sugeriranim oblicima koji zaokružuju romanesknu cjelinu«. Vojnić Purčar zaključuje u svome tekstu da se Prčićeva knjiga čita u jednom dahu »i kao stanovit triler poovske zamisli: o ljubavi, neobuzdanoj strasti, zavisti, preljubi, razočarenju i zločinu, ali s mirnim raspletom«.

Ive Prčić u tekstu naslovljenom »Dopadljiva suvremena proza« piše također o Prčićevom romanu »Stari zid«, navodeći

da je Prčić radnju svog romana smjestio u jednu ravničarsku, vojvođansku, panonsku palanku, negdje na periferiji, u zapečku države, u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, u godinama kada se drma europski poredak pred naletima studentskih nemira, od Pariza, kulturnog središta svijeta, do zabačenih metropola i zaboravljenih provincijskih središta. »U romanu nailazimo na odjeke svih promjena, svih strujanja, koja su nas pratila od završetka rata. Provlači se vrijeme obveznog otkupa i stradanja ljudi, vrijeme nepopularnog Golog otoka i zatvora, vrijeme represije. Do-

lazi drukčije doba s pohlepnom željom za bogatstvom, pljačkanje, varanje, korupcija. Nestaju, utapaju se nekakvi sanjani ideali. Kako roman počinje odrom i sahronom, završava se letom i kruženjem grlica, završava se rađanjem. Da li je to simbolika nekakvog porušenog zida? Vrijeme je kada se zidovi ruše, kada zidovi padaju!«, piše Ive Prčić o ovome romanu.

MONODRAMA: O monodramama Milivoja Prčića piše Lazar Merković u tekstu »Četiri monodrame Milivoja Prčića« u kojemu napominje da je Prčić kao istaknuti akter u plemenitim pothvatima »hrvatskog proljeća« u sjevernoj Bački, sa još oko 120

intelektualaca podijelio gorku sudbinu »outiranja«, postao je »nepoželjna osoba u javnom i kulturnom životu Subotice i Vojvodine i zabranjeno mu je da u svom bližem i daljem okruženju djeluje, učestvuje u kreiranju, interpretiranju i popularizaciji jedne bolje, humanije kulture i stvaralaštva bez užtogljenih i armiranobetonских dogmi, sterilnih partijskih i inih aparatačika«. Merković u svome tekstu piše da su »intimne ispovijesti protagonista u sve četiri monodrame ispričane naizmjerno standardnim hrvatskim književnim jezikom ili u dijalektu, novoštokavskom ikavicom ovdašnjih Bunjevaca Hrvata, sukladno životnoj dobi, naobrazbi, profesiji i mentalnom sklopu pojedinih aktera« i ističe da je književno pismo Prčićevih monodrama stilski prikladno i dinamično, a naracija je nenametljiva, nepretenciozna, slikovita i s potrebnom intelektualnom dubinom i šironom.

PRIPOVJEDAČKI OPUS: O romanima, dramama i pripovijestima Prčića piše i Milovan Miković, bilježeći da Prčić započinje svoj književni hod sredinom šezdesetih godina 20. stoljeća, objavljujući veći broj priča u književnim i drugim glasilima, poput »Rukoveti«, »Večernjeg lista«, »Vjesnika«, »Starta«, »Žiga«, »Klasja naših ravni« i drugih. »Milovj Prčić je izatkao svoj pripovjedački opus (roman i drame, također!) mnoštvom osjećanja. Može se reći kako je svaka njegova rečenica napunjena, pače dupkom puna, čuvstvima. No, unatoč toga posezanja u prostor naglašene osjećajnosti, autor vještvo izbjegava sprudove plaćevne raznježenosti, patetičnoga stila ili moralizatorskoga tona, i te kako vodeći računa da ne sklizne u sentimentalizam«, piše Miković o književnom djelu Prčića.

Novi broj »Klasja« sadrži još i izbor iz hrvatske poezije Boke Kotorske, a donosi i poeziju Vojislava Sekelja i tekst Stevana Mačkovića »Političko djelovanje i učinak Josipa Vukovića Đide 1926. -1941.«, dok Olga Šram piše o stvaralaštvu subotičke slikarice Jasmine Vidaković. U novom svesku »Klasja« može se pročitati i proza Jasne Ivančić i deseti nastavak »Kulturne povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata« Matije Evetovića.

Z. Sarić

Koncert za orgulje održan u Subotici

Visoka razina interpretacije

Visoko koncentrirani i dobro pripremljeni glazbenici su prilikom izvedbe repertoara prikazali zavidnu razinu interpretacije, koja se ispoljavala kako u djelima klasičnih majstora tako i u suvremenoj skladbi Marijana Save

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u nedjelju 19. lipnja održan je koncert za orgulje na kome je nastupio *Pawel Chonacki* iz Poljske na orguljama a uz pratnju učenika trećeg razreda Muzičke škole *Józsefa Skofljaneca* na trubi. Koncert je organiziran uz podršku Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« – Subotica i SO Subotice.

József Skofljanec i Pawel Chonacki

Dvojica glazbenika izveli su raznovrstan program na kome su se našle skladbe *J. S. Bacha* »Concerto u d-molu« (BWV 596) i *passacaglia* u c-molu, »Glas za trubu« *Johna Stanleya*, Sonata kompozitora *Henry Purcella*, »Bartholdy« (6. sonata u d-molu) *Felixa Mendelsohna* od 4 različite varijacije, Albinonijev koncert za trubu u g-molu (Grave, Allegro, Adagio, Allegro) te fuga »Bolero« suvremenog poljskog kompozitora *Marijana Save*.

Visoko koncentrirani i dobro pripremljeni glazbenici su prilikom izvedbe repertoara prikazali zavidnu razinu interpretacije, koja se ispoljavala kako u djelima klasičnih majstora tako i u suvremenoj skladbi Marijana Save. Više od sat vremena subotička publika je uživala u sazvučju melodija orgulja i trube, a svoje zadovoljstvo iskazala dugim pljeskom kojim je na kraju koncerta nagradila glazbenike.

D. B. P.

Ante Sekulić

Bjelina iznad oranica

Prosula se negdje bjelina iznad mojih oranica.

Prijatelj mi govori u tišini bolničke sobe, da za me često moli, Krist da mu vazda prima boli.

Sa njegovim riječima suton je pohodio našu samoću: i ja sam zaželio da nađem mladost, svoje srce, sebe; u bolničkoj sobi da zasja radost.

Vani je u sutonu nestašno padao snijeg.

Od nekud putuje duga noć, zimska bijela noć, snena. U meni jeca čežnja, bol za oranicama i salašom, kojeg više nema.

Prosula se bjelina na daleko...

Iznad uspomena.

The Kills – »No Wow«

Domino, 2005.

Nakon debitantske ploče »Keep On The Mean Side« američansko-britanska skupina »The Kills« predstavila se i drugim studijskim izdanjem jednostavno naslovljenim »No Wow«. Pod okriljem imena »The Kills« krije se mješoviti duo – ženska polovica *Alison Mosshart* te njegova muška strana *Jamie Hince*.

Uz provokativnost, koja nije originalna (niti se ijednog trenutka nameće kao takva), »The Kills« istražuju osobne nagone i strasti što čini osnovicu njihovog postmodernog bluesa, koji glazbeno promatrano čini niz kombinacija bez posebnih inovatorskih težnji. Uzbudljivi glas Mosshartove zajedno s Hinceovom gitarom kontinuirano egzistira u prvom planu, dok pozadinu čine jednostavni programirani ritmovi. Ovakva raspodjela osigurava izravnost svih zamišljenih namjera, a njih najbolje razotkrivaju svjedocanstva samih autora: »Cijelu smo ploču napravili u samo dva i pol tjedna, ulovili smo vlak za Chicago, nakon toga smo sjeli u avion za New York. Dva dana kasnije počeli smo snimati album, dva tjedna danonoćno! Bilo je fantastično! Nismo imali vremena sjediti i razmišljati što radimo! Ljudi zaborave što su zapravo htjeli, kada previše razmišljaju, bit je dobiti prirodne

pjesme i to smo se potrudili napraviti«. Tko zna, možda je ova formula doista ispravna, a finale proklamirane metode tj. 11 pjesama s »No Wow« jednostavno nam sugeriraju da im povjerujemo.

Nakon naslovne numere »No Wow«, koja nas uvodi u ploču, otvaraju se sve karte te nastupa trenutno aktualni singl, ekstatična

»Love Is A Deserter«. Pjesma »Dead Road 7« bi se lako mogla pripisati PJ Harvey, čiji je utjecaj nemoguće opovrgnuti, a slično važi i za prvi singl s ploče »The Good Ones«. Slijede »I Hate The Way You Love« i drugi dio istoimene pjesme u službi repetitivnog epiloga te »At The Back Of The Shell« i »Sweet Cloud« preko kojih stižemo do jedine pjesme, koja svojim country zvucima remeti žanrovsku uravnoteženost ploče, »Rodeo Town«. Album zatvaraju »Murdermile« te klavirom potpomognuta refleksivna balada »Ticket Man«.

»No Wow« je ploča koju nije potrebno previše analizirati, ona je solidno izdanje kojim »The Kills«, kao jedno od imena u nizu predstavnika trash-estetike i minimali-

stičkog izričaja, traži odgovarajuće mjesto na suvremenoj glazbenoj sceni.

D. B. P.

Ivan Duknović (1440.-?, poslije 1509.)

Ivan Duknović, hrvatski kipar, je rođen oko 1440. u Trogiru dok su točna godina i mjesto njegove smrti nepoznati (poslije 1509.). Sin protomagistra trogirskih kamenara, vjerojatno je kod kuće izučio klesarski zanat, a u Italiji nastavio umjetničku izobrazbu. Kao rana njegova ostvarenja prepoznaju se dva monumentalna portala na Palazzo Venezia i razvijene skulpture završnoga dijela pročelja hrama Sv. Jakova u Vicovaru kraj Tivolija. Sa *A. Bregnom* izrađuje oko 1466. u crkvi Santa Maria sopra Minerva grobnicu kardinala *G. Tebaldija*, oblikujući lik pokojnika na sarkofagu i veći dio dekora s puttima. Oko 1485. Duknović odlazi na dvor *Matije Korvina* u Ugarsku i tu proširuje tematiku rada – figuralna fontana Herakla s lernejskom hidrom i kruna zdenca iz kraljevske vile u Višegradu te reljefna pala oltara iz pavlinske crkve u Diosgyoru potvrđuju njegovu visoku vrsnoću. Zaslužan za prenošenje likovnih spoznaja talijanske renesanse na Dunav, Duknović je dobio plemićki naslov i feud s dvorcem Majkovec u Hrvatskoj. Smatra se da je portretirao uglednike iz humanističkoga kruga, te mu pripisuju niz plitkoreljefnih portreta po europskim muzejima, uključujući fragmente nadgrobne ploče biskupa Baratina, čuvane u Zagrebu. Održavajući trajne veze sa zavičajem, Duknović se čvršće potvrdio u Trogiru. Osim kipova u renesansnoj kapeli gradskoga zaštitnika Sv. Ivana kao remek-djela iz zenita stvaralaštva i Sv. Tome – opus mu je dopunjen kipom Sv. Magdalene iz franjevačkog samostana, portalom palače Cipiko, lunetom s grbom obitelji Cega, te grbom s klesarskim priborom. U Veneciji je 1498. prihvatio izvedbu monumentalnoga oltara Sv. Marka (sa 17 figura), ali ga nije završio, a ono što je učinio nije očuvano. Zadnji svoj rad, grobnicu Blaženoga *G. Gianellija*, Duknović je 1509. ostavio u katedrali u Anconi.

Mladi, neželjene trudnoće i kontracepcija

Razgovori o seksu »pod tepihom«

*Stid i sram nastaju kao posljedica odgoja, a kod nas je pitanje seksualnosti još uvijek tabu tema
Neplanirana trudnoća predstavlja rizik za zdravlje mlade djevojke,
ali i veliki emocionalni i psihički problem za mladi par*

Kontracepcija je primjena različitih metoda i postupaka koji imaju za cilj sprečavanje začeća

Piše: Dragana Popov

Kako smo već pisali u prošlim brojevima »Hrvatske riječi«, Vojvodina se suočava s ozbiljnim problemom bijele kuge, nastalim s jedne strane zbog starenja stanovništva, s druge zbog nedovoljnog rađanja i odlaganja prvorodenog djeteta, a kao treće, za sada, granica stupanja u seksualne odnose mladih se snižava, što ima dalekosežne posljedice na budućnost opstanka populacije Vojvodine. Kao što smo i pisali, a na temelju podataka dobivenih od Pokrajinskog tajništva za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci, mladi su vrlo neinformirani o samom činu seksualnog odnosa, o kontracepciji, spolno prenosivim bolestima, o neželjenoj trudnoći, o posljedicama ranog stupanja u seksualne odnose... Stoga ne treba biti stručnjak, da bi se dalo zaključiti da će neinformiranost i neznanje mladih u vezi ovih pitanja ostaviti posljedice na njihovo reproduktivno zdravlje, što će se dalje odraziti na populaciju u cjelini.

NIJE SRAMOTA PITATI: U sklopu Zdravstvene zaštite žena u Novom Sadu postoji Ambulanta za juvenilnu i adolescentnu ginekologiju koja je i arhitektonski odvojena od Službe za zdravstvenu

zaštitu žena, što je, kako je rekla naša sugovornica, doktorica *Ljiljana Stanišić*, ginekologinja pri Ambulanti za juvenilnu i adolescentnu ginekologiju, veoma značajno zbog psihološkog aspekta mlade djevojke »Djevojke ne žele da ih vide mame, te, susjede, rođake... Stid nastaje kao posljedica odgoja, a kod nas je pitanje seksualnosti još uvijek tabu tema. Putem seminara i radionica mi učimo djevojke da razbiju tabu, da je odlazak kod ginekologa normalna stvar i da je isti kao i posjet nekom drugom liječniku«, rekla je doktorica Stanišić i objasnila da se mali broj djevojkica može informirati u obitelji, od roditelja, jer se ili stide i djeca i roditelji, ili roditelji smatraju da su im djeca suviše mlada da bi ih seksualnost zanimala, ili pak da nisu dovoljno zreli da stupe u seksualne odnose, pa se tema seksualnosti »gura pod tepih«. Ono što ostaje djevojkama je da se informiraju kroz tisak i medije, što često nije adekvatna informacija, ili da razgovaraju s vršnjakinjama i prijateljicama, kazala je dr. Stanišić. Posljedica »guranja pod tepih« važnih i značajnih informacija u vezi prvog seksualnog odnosa, kontracepcije, spolno prenosivih bolesti (SPB) je da je 90

posto adolescentnih trudnoća neplanirano, što pokazuju i podaci Pokrajinskog tajništva za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci.

Neplanirana trudnoća predstavlja rizik za zdravlje mlade djevojke, ali i veliki emocionalni i psihički problem za mladi

par. Trudnoća kod mladih od 17 godina nosi rizik i za majku i za dijete, odnosno plod. Kada je majka još uvijek fizički nezrela, psihološki i emocionalno nesprema, dvostruko češće se rađaju djeca male tjelesne težine (ispod 2500 grama), neonatalni mortalitet je trostruko veći nego kod trudnica preko 20 godina, a sama trudnoća je često praćena povišenim krvnim tlakom, anemijom (malokrvnost), urinarnim infekcijama, pobačajima i porođaji su prije vremena. U sociološko-društvenom smislu porođaj adolescentkinji prekida školovanje iz čega često proistječe lošiji socio-ekonomski status, te nemogućnost profesionalnog napredovanja i ekonomskog osamostaljivanja, češći raskidi s ocem djeteta i razvodi, ako do braka uopće i dođe. Nisu samo adolescentkinje-majke ugrožene već i njihova djeca koja češće imaju povećan rizik za sporiji mentalni razvoj i sazrijevanje, slabije intelektualno funkcioniranje, podložniji su razvoju devijantnih oblika ponašanja, kao što su alkoholizam, droga, kriminalitet, te i sami postaju roditelji u adolescentnom dobu.

Zato, ali i zbog drugih važnih čimbenika, u Ambulanti za juvenilnu i adolescentnu ginekologiju doktorice savjetuju djevojke da odlože prvo stupanje u spolne odnose. »Važno je razgovarati s djevojkama i dati im pravu informaciju da bi shvatile koliko je važno preuzeti odgovornost za svoje

zdravlje. Mi im savjetujemo da odlože prvo seksualno iskustvo, da koriste druge metode, kao što su ljubljenje, maženje, peting, jer ženski spolni organ imunološki nije zreo te djevojka lakše dobije SPB, a s druge strane ona sama treba biti sposobna da zrelo procijeni je li taj partner odgovarajući za nju ili ne. Trend je i kod nas i u svijetu, da mladi ranije stupaju u seksualne odnose, djevojčice već s 16 godina u prosjeku, s tendencijom snižavanja ove granice, što svakako djevojkama povećava broj partnera do konačnog uspostavljanje stabilne veze, odnosno braka, a ta je pak granica pomjerena na gore. Stoga su dugi niz godina djevojke seksualno aktivne s različitim partnerima, što povećava rizik od SPB, neželjene trudnoće i ostalog«, kazala je dr. Stanišić na temelju dugogodišnjeg iskustva i rada.

Po riječima doktorice, mlade djevojke ne bi trebale bar 6 mjeseci stupati u spolne odnose s partnerom jer je to period kada su zaljubljene, partnera ne poznaju dovoljno, često ne mogu sagledati realno i zrelo čitavu situaciju. Poseban je problem, kako je doktorica istaknula, ako je partner stariji više od dvije godine od djevojke, što se smatra »rizičnom vezom«, u svakom smislu, pa i zbog spolno prenosivih bolesti.

Na osnovi svakodnevnog rada s djevojkama dr. Stanišić kaže da često nailazi kod djevojkama u dobi od šesnaest ili sedamnaest godina promjene na genitalnim organima, kondilome, herpes, spolne bradavice, razne ranice što kasnije može prouzročiti sterilitet ili su predkancerogene, te će za dvadesetak godina dovesti do pojave kancera grlića materice.

REČI – DA KONTRACENCIJI: Uporaba kontraceptiva pri svakom spolnom odnosu u mnogome može spriječiti pojavu spolno prenosivih bolesti i trudnoće, odnosno nasilnog prekida trudnoće (abortusa), koji, kao i neželjena trudnoća, ostavlja ozbiljne negativne posljedice na cjelokupno zdravlje djevojke, te umanjuje strah, stres, strepnju, brigu i ostale psihološke i emocionalne posljedice koje djevojka

može preživljavati nakon spolnog odnosa bez kontraceptiva. U današnje vrijeme ponuda kontracepcijskih sredstava je velika i lako dostupna svima, a primjena jednostavna uz obvezno konzultiranje s ginekologom. A što je ustvari kontracepcija? Kontracepcija je primjena različitih metoda i postupaka koji imaju za cilj sprečavanje začeća u bilo kom trenutku prije nego što se oplođena jajna stanica »ugniježdi« (implementira) u sluzokožu maternice.

Kontracepcijska sredstva se dijele na: mehanička (kondomi, dijafragma i spermicidi), hormonska sredstva, maternični uložak – spirala, kontracepcija »jutro poslije« i od prirodnih metoda »kalendar« i »prekinut snošaj«.

Mehanička sredstva sprečavaju spajanje spermatozoida i jajne stanice bez utjecaja na tjelesne procese oba partnera.

Kondomi su vjerojatno najjednostavniji za primjenu adolescentima, a zbog raznorodnog zaštitnog djelovanja smatraju se idealnim sredstvom zaštite mladih. Pokraj toga što efikasno štite od trudnoće kondo-

mi štite i od spolno prenosivih bolesti. Najčešće su izrađeni od lateksa i prekriveni slojem lubrificirajuće supstancije zbog koje je smanjeno trenje te samim tim rizik od mehaničkog oštećenja. U slučaju mehaničkog oštećenja može se koristiti neko od sredstava »jutro poslije«.

Dijafragma je gumena membrana na elastičnom obruču kružnog oblika. Da bi se koristila, liječnik mora odrediti odgovarajuću veličinu i korisnicu podučiti

kako da je postavi na grlić maternice čime sprečava prolazak spermatozoida do jajne stanice. Nakon spolnog odnosa trebala bi ostati još 8 sati u vagini, a ako se pravilno postavi veoma je efikasna u sprečavanju začeća i SPB.

Ženski kondomi oblika vreće stavljaju se prije snošaja na vanjske genitalije. Također je efikasna u zaštiti od SPB i začeća, ali je zbog visoke cijene i teže nabavke rijetko kod nas u primjeni.

Spermicidi su u obliku tableta, kreme ili pjene i stavljaju se u vaginu prije odnosa. Kemijski djeluju na milijune spermatozoida i onemogućuju ih da prodru do maternice, ali zbog velike količine spermija spermicid ih ne može sve deaktivirati pa nije dovoljno efikasna metoda.

Hormonska kontracepcija su tablete sintetiziranih ženskih hormona, estrogena i progesterona koji sprečavaju ovulaciju tj. sazrijevanje jajne stanice što svakako onemogućava oplodnju. Hormonske tablete, popularno anti – baby pilule treba uzimati samo i jedino uz konzultiranje s liječnikom, koji će točno znati koje treba kome prepisati i pokazati način primjene.

Materični uložak – spirala je napravljena od plastične mase s dodacima iona bakra ili srebra oblika T ili spirale. Stavljaju se u šupljinu maternice, a njen konac ostaje vidljiv u donjem dijelu vagine da bi se mogla izvaditi i da bi liječnik mogao provjeriti njen položaj u maternici. Spirala sprečava trudnoću tako što mijenja sluzokožu maternice te se jajna stanica ne može ugniježiti u njenom zidu. Ona efikasno sprečava trudnoću, ali djevojke koje je koriste imaju 5 – 6 puta češće zapaljenja genitalnih organa što povećava vjerojatnost steriliteta, a spirala ne sprečava prijenos spolnih bolesti.

»Jutro poslije« je postkontraceptivna metoda koja se primjenjuje u prvim satima nakon nezaštićenog spolnog odnosa, najčešće nakon mehaničkog oštećenja kondoma, silovanja, plodnih dana... Ova metoda se ne može uvijek koristiti i ne može biti zamjena za redovitu kontraceptivna sredstva zbog velike koncentracije hormona.

»Prekinut snošaj« je kada mladić prekida spolni odnos neposredno prije ejakulacije tj. izbacivanja sjemene tečnosti te se spermiji izlijevaju izvan vagine. S obzirom da se neki broj spermija nalazi u mokraćovodu i izlučevinama prostate, moguće je da prije ejakulacije neki broj spermija dospje u vaginu, što je dovoljno za oplodnju jajne stanice te se smatra nepouzdanom metodom.

Metoda »kalendar« pretpostavlja da se u periodu »plodnih dana« izbjegavaju odnosi, a s obzirom da je dužina menstrualnog ciklusa promjenjiva, kao i raspon plodnih dana i ova metoda nije potpuno pouzdana. Obje metode nikako ne sprečavaju prijenos spolnih bolesti.

Tenisko-mondenska fešta

»NOVI Classics 2005«

Iz Novog Vinodolskog: Dražen Prčić

O pće je poznata glamuroznost vrhunskog profesionalnog tenisa i njegova privlačnost članovima planetarnog jet seta, koji velika natjecanja redovito prate iz svojih VIP loža, uživajući da »vide i budu viđeni«. Godinama smo, istina putem televizijskih ekrana, svjedoci brojnim popularnim i poznatim licima koja sa zanimanjem prate Grand Slamove i velike ATP turnire, »budreći« najjača imena teniske sadašnjice uz jagode i pjenušac. Pokraj ATP turnira u Umagu, tijekom kojeg se redovito okuplja »domaća krema«, Hrvatska je, zahvaljujući poduzetnim organizatorima veteranskog turnira »NOVI Classics 2005«, u veoma atraktivnom lipanjskom terminu (tjedan prije Wimbledonu), dobila jedan vrhunski tenisko-mondenski sportski događaj. Kao dio »Delta ATP tour of Champions«, Novi Vinodolski je uključen u redoviti kalendar natjecanja koje okuplja bivše šampione bijelog sporta koji, poslije završetka profesionalne igračke karijere nastavljaju, još uvijek jako dobro i kvalitetno, igrati natjecateljski tenis. Za zadovoljstvo, dušu, ali i solidan novac. Vaš reporter je boravio dva dana na ovom iznimnom događaju i pred vama su pisane impresije onoga što se jednostavno moralo vidjeti.

UTORAK 14. lipnja: Službeni početak »NOVI Classicsa« zbio se na svečanoj gala večeri, upriličenoj za brojne sponzore i goste turnira koje su svojim vrhunskim glazbenim umijećem zabavili glasovita violinistkinja *Vanessa Mae* (Singapur) i u svijetu sve priznatiji hrvatski pijanist *Maksim Mrvica*.

SRIJEDA 15. lipnja: Od 13 sati je, prema programu, počeo teniski turnir veterana, okosnica cijelog petodnevnog događanja, a u susretima prvog kola igre po skupina sastali su se: *Gilad Bloom* (Izrael) – *Cedric Pioline* (Francuska), *Thomas Muster* (Austrija) – *Andrea Gaudenzi* (Italija), *Goran Ivanišević* (Hrvatska) – *Emilio Sanchez*

Branko Horvat, direktor turnira »NOVI Classics«

Okupili velika teniska imena

M islim da smo uradili veliki posao organiziranjem jednog ovakvog izuzetnog sportsko-glamurnog događaja, koji je, iznad svega, iznimno značajan za turističku promidžbu hrvatske obale. Uspjeli smo okupiti velika teniska imena, a dogodine ćemo nastojati učiniti turnir još jačim i atraktivnijim, kako u vezi igrača, tako i po dovođenju još atraktivnijih gostiju.

Bruno Orešar i Boba Živojinović

(Španjolska) i *John MC Enroe* (SAD) i *Andres Gomez* (Ekvador). Unatoč iznimno zanimljivoj ponudi odličnih poteza, kojima su obilovali susreti nekadašnjih šampiona tenisa, publika je željno iščekivala glavni događaj dana. Humanitarni malonogometni susret na kojemu je trebao nastupiti, uz hrvatske nogometne kneževe *Zvonu Bobana* i *Davora Šukera*, nitko drugi do, okrunjeni kralj nogometa *Diego Armando Maradona*. Po završetku posljednjeg teniskog susreta zemljani teren je u rekordnom roku pretvoren u zelenu poljanu vještačke travnate podloge i negdje oko 22 sata navečer na nju su istrčali nogometaši (Boban,

Šuker, *Giovanni Rosso*), tenisači (*Ivan Ljubičić*, *Muster*, *Pioline*, *Gaudenzi*), lokalni političari, sponzori odjeveni u zelenu i narančastu boju majica dviju suprotstavljenih momčadi. Na centar ih je izveo sudac *Boris Becker*. Rezultat susreta unaprijed je bio poznat, prikupljeni prihod za Dječji dom u Novom Vinodolskom važniji je od bilo kojeg odnosa u golovima, ali, tek da se zna – bilo je neriješeno poslije dva poluvremena od po 20 minuta. Na koncu su se, na veliko zadovoljstvo gledališta, izvodili penali, a jedan je šutirao i najveći hrvatski trener svih vremena *Miroslav Ćiro Blažević*. Kakav spektakl na obali Jadrana! Konac večeri donio je još jedan, ali modni, spektakl upriličen modnom revijom glasovitog talijanskog kreatora *Roberta Cavalli* - ja, na kojoj su prezentirani modeli za iduće ljeto. Uz vrhunsku talijansku garderobu poslužena je i gala večera u izvedbi catering studija iz Milana.

Boris Becker, teniska zvijezda

Izostao zbog operacije kolena

N ažalost, nisam mogao nastupiti u natjecateljskom dijelu turnira uslijed nedovoljne oporavljenosti od skorašnje operacije koljena, ali sam ipak želio doći u Novi i biti dijelom ovog sportskog-mondenskog spektakla. Na godinu sigurno dolazim i igrati.

Tarik Filipović, glumac i voditelj »Milijunaša«

U ulozi promatrača

Ovdje sam u ulozi promotora cijelog događaja koji predstavlja veliku promidžbu za ovaj dio Jadrana. Osobno uživam u svim sportskim događanjima, a poseban doživljaj je bila humanitarna nogometna utakmica i nastup velikih nogometaša – Maradone, Bobana i Šukera.

John Mc Enroe

ČETVRTAK 16. lipnja: Kao specifično i, na više načina, jedinstveni tenisko-modenski događaj, ovaj turnir je imao neke svoje, svakodnevne, standardne programe u kojima su bili, zajednički, involvirani aktivni i »pasivni« sudionici cijele ove fešte. Tako su svakog prijepodneva obvezno igrani tzv. Pro Am susreti na kojima su rekete na terenu »ukrštale« velike teniske zvijezde i sponzori, te neka od popularnih lica nazočna na turniru. Tako su u paru, na primjer, zaigrali *Bruno Orešar* (nekadašnji Davis cup reprezentativac i vlasnik licencije za ovaj turnir) i *Zvone Boban* (proslavljeni kapetan hrvatske reprezentacije) s jedne i *Slobodan Boba Živojinović* (legenda jugoslovenskog tenisa) skupa s jednim od sponzora turnira, s druge strane mreže. U neformalnom prijepodnevnom terminu (oko 11 sati), vaš reporter i desetak gledatelja su mogli uživati u majstorijama dvojice, nekad velikih tenisača, koji su svojim pojedinim potezima često znali podsjetiti na velike Davis cup pobjede izvojevane zajedničkim nastupima. Opet na drugom, susjednom, terenu sličan meč je igrao veliki »Mac« (McEnroe), pa je bilo moguće pogledati jednog od najvećih tenisača u povijesti kako se i u neformalnom susretu bori i nervira za svaku loptu. drugi natjecateljski dan teniskog turnira donio je duele: Gaudenzi – Bloom, Muster – Pioline, Mc

Enroe – Sanchez i Ivanišević – Gomez. Večernji program je ponovno imao na meniju svečanu večeru iza koje je počeo No Limit Party, uz sudjelovanje glasovitih DJ *Ericka Morilla* i *Tommy Lee-a*.

PETAK i SUBOTA 17. – 18. lipnja: Posljednji dan (petak) igre po skupinama donio je odlučujuće duele u kojima su se sastali: Gomez – Sanchez, Ivanišević – McEnroe, Muster – Bloom, Pioline – Gaudenzi. Pobjedom u izravnom duelu za plasman u subotnje finale »Zec« Ivanišević je »pobjegao« ljutom »Macu«, dok je u drugoj skupini Piolin već bio unaprijed plasi-

ran u borbu za Vinodolski naslov. U večernjem program ponovno je uslijedila svečana večera poslije koje je upriličena igračka večer (Players party) na kojoj je na gitari briljirao, kada mu to nije uspjelo na terenu, John McEnroe, dok ga je na bubnjevima pratio Thomas Muster, nekadašnji kralj teniske šljake.

Subota je donijela posljednja dva teniska susreta. U borbi za utješno treće mjesto našao se upravo spomenuti glazbenički duo, ali je podignutih ruku s njega sišao bolji igrač zemljane podloge, Thomas Muster. Veliko finale, kojim se turnir završio, odigrali su Goran Ivanišević i Cedric Pioline, a pobjednikom prvog »NOVI Classicsa« postao je simpatični Francuz, koji će zauvijek ostati upamćen po devet zaredom izgubljenih ATP finala (dva od Gorana), uključujući poraze u završnim susretima Wimbledona i US Opena. Prelaskom u svijet veteranskog tenisa, eto, počeo je osvajati turnire bez problema! ■

Nikola Pilić, izbornik hrvatske Davis Cup vrste

U ulozi sukomentatora

Drago mi je da je Novi Vinodolski ugostio nekadašnje teniske šampione i da gledateljstvo ima priliku vidjeti uživo majstorije igrača kojima su se mogli diviti jedino preko televizijskih ekrana. Što se tiče tenisa, on je još uvijek na zavidnom nivou, a svoj doprinos cijeloj manifestaciji pružio sam kao sukomentator tijekom televizijskih prijenosa.

Vip loža i salon za svečane večere

Thomas Muster, teniska zvijezda

Rado se odazvao pozivu

Rado sam se odazvao pozivu organizatora i došao igrati u Novi Vinodolski, koji mi se izuzetno dopada i postoji mogućnost da sebi kupim jednu kuću u okolici. Do Austrije ima samo četiri sata vožnje, i možda u budućnosti budem ovdje i češće. Igra na turniru mi je predstavljala veliko zadovoljstvo, s obzirom da u posljednje vrijeme, zbog poslovnih obveza, nemam toliko vremena za igru.

Fuži s tartufima

Specijalitet istarske kuhinje

Sastojci:

400 g brašna

2 jaja

20 g soli

voda

2 žlice ulja

za umak:

100 g tartufa bijelih i crnih

120 g maslaca

5 g soli

3 g papra

ribani parmezan

Opis:

Brašno prosijamo na dasku, utisnemo udubinu u koju stavimo sol, jaje i toliko vode da umijesimo glatko tijesto, podijelimo ga na nekoliko dijelova i dalje mijesimo svaki komad posebno. Razvaljamo u što tanju plohu, a zatim izrežemo u rombove sa stranicom oko 4 cm. Od tih rombova rade se fuži tako da se dva suprotna ugla svinu prema sredini i pritisnu da se zalijepe. Tako pripremljene fuže kuhat ćemo oko 10-ak minuta u vreloj slanoj vodi, ocijediti i preliti s umakom od tartufa, koje smo priredili na slijedeći način:

Na rastopljeni maslac staviti ćemo i malo popržiti naribane bijele tartufe, dodat ćemo i sasvim malo vrhnja za kuhanje. U tu smjesu dodat ćemo kuhane fuže, promiješati i servirati tako, da ćemo po vrhu još naribati crnih tartufa. Po želji može se još po fužima dodati i ribani sir za posipavanje.

Torta od dunja (kunje)

Specijalitet istarske kuhinje

Sastojci:

8 dunja (oko 1,2 kg)

1 kg šećera

biskvit

Opis:

Skuhati cijele dunje, nakon kuhanja oguliti ih, izrezati na komadiće i izmiksati te smjesu kuhati na laganoj vatri 1,5 sat. Na kilogram smjese dodati kilogram šećera uz povremeno miješanje. Dobivenu smjesu staviti u kalup od torte. Pustiti da se ohladi i ohlađenu rezati na kriške te položiti na priređeni biskvit, koji je napravljen u obliku kriške i namočen sokom od dunja.

Posuti šećerom u prahu.

V I J E S T I

Tenis

**Prva ATP titula
za Marija Ančića**

Mladi hrvatski tenisač *Mario Ančić* osvojio je u nedjelju, 19. lipnja, svoju prvu titulu na ATP touru pobjedom protiv Francuza *Llodre* (7:5, 6:4), inače branitelja naslova na turniru u nizozemskom Hertogenboschu. Poslije dva izgubljena finala u trećem, »sretnom«, Splitskanin je na svojoj omiljenoj podlozi, travi, uspio upisati ime na listu pobjednika turnira.

Košarka

Zadar prvak Hrvatske

Prvi puta od osamostaljenja Hrvatske Zadar je dobio svoje košarkaške prvake zahvaljujući pobjedi KK »Zadra« nad Cibonom (87:82) u posljednjoj, petoj i odlučujućoj utakmici doigravanja. U sjajnom navijačkom ozračju blizu četiri tisuće navijača u »Boriku« domaća momčad je dokazala da je ove sezone bila najbolja u Hrvatskoj i posve zaslužno uzela svoju prvu titulu.

Tenis

Piolinu »NOVI Classics 2005«

Francuski veteran *Cedric Pioline* pobjednik je seniorskog tenis turnira »NOVI Classics 2005«, koji je igran prošlog tjedna u Novom Vinodolskom. U finalnom susretu pobjedom 7:6, 6:3 bio je bolji od *Gorana Ivaniševića*, dok je u borbi za treće mjesto Austrijanac *Muster* svladao Amerikanca *McEnroe*.

Rukomet

Hrvatska na SP

Ženska rukometna reprezentacija Hrvatske izborila je, nakon dva susreta razigravanja protiv Švedske, plasman na Svjetsko prvenstvo, koje će se igrati u prosincu u Rusiji. Poslije poraza u prvom susretu (26:30) u uzvratu odigranom u Kutini izborna je odlučujuća pobjeda (33:26), i zahvaljujući boljem omjeru izborna je »ruska viza«.

Nogomet

**Pobjeda Slavena,
poraz Varteksa**

Dva hrvatska predstavnika u ovosezonskom izdanju Intertoto kupa koprivnički Slaven Belupo i varaždinski Varteks polovično su startali u prvim susretima ovog natjecanja, koje nudi mogućnost plasmana u izravni ždrijeb kupa UEFA. Slaven je, kao domaćin, svladao slovensku Dravu (1:0), dok su »krojači« poraženi na gostovanju kod Dinama iz Tirane (1:2). Ipak, realno je za očekivati da će obje hrvatske momčadi izboriti prolaz u nastavak natjecanja.

Formula 1

**Sramotna utrka
u Indianapolisu**

Usljed konflikta između FIA (Automobilske međunarodne asocijacije) i tvrtke za proizvodnju automobilskih pneumatika »Michelin«, proizvođač je iritiran odbijanjem zahtjeva za

montažu novih guma povukao sve bolide koji voze s njegovim pneumaticima, te je trku, na užas brojnog gledateljstva, vozilo samo nekoliko bolida. U utrci Formula koje ne rabe gume ovog proizvođača pobijedio je aktualni svjetski prvak Nijemac *Michael Schumacher*.

Jedan i jedini kralj nogometa

Maradona u Hrvatskoj

Pitao i bilježio: Dražen Prčić

Na nedavno održanom teniskom turniru bivših šampiona bijelog sporta »NOVI Classics 2005«, na kojemu su udio uzeli nekadašnji velikani poput *McEnroe*, *Mustera* i hrvatskog vječitog broja jedan, *Gorana Ivaniševića*, specijalni gost agilnih organizatora bio je, po mnogima, jedini pravi kralj nogometa, *Diego Armando Maradona*. Povod za njegov dolazak je bilo sudjelovanje u specijalnom humanitarnom nogometnom susretu (na kojemu su još igrali i *Boban*, *Šuker*, *Goran Ivanišević* i ostali tenisači) velike tenisko-mondenske fešte. Kada je stigao u ovaj lijepi sportski resort i sve vrijeme njegovog boravka, od pressice, na kojoj je ovaj kraći razgovor i upriličen, pa sve do nogometnog susreta na kojemu je briljirao svojim genijalnim potezima, Maradona je bio apsolutno u centru pozornosti svih svojih obožavatelja.

► **Vaš dolazak na ovaj turnir, uz sudjelovanje na humanitarnom nogometnom susretu, povezuje se i s Vašim hrvatskim korijenima.**

Jedan moj djed potječe upravo iz ovih krajeva, neposredno u blizini Novog Vinodolskog, 20-tak kilometara odavde. Došao sam vidjeti je li mi je što »ostavio« (smijeh).

► **Mnogi se još uvijek živo sjećaju Vašeg gostovanja u Hrvatskoj 1994. godine, kada ste, u sklopu priprema za odlazak na Svjetsko prvenstvo u Americi, odigrali posljednju utakmicu u Zagrebu upravo protiv najbolje selekcije domaćina. Čega se**

sjećate u svezi tog povijesnog susreta za Hrvatsku?

Vrlo dobro se sjećam tog susreta u Zagrebu. Bilo je 0:0, a mi (Argentina) smo igrali vrlo oprezno, jer nismo željeli da se netko ozbiljnije ozljedi, s obzirom da nam je to bila posljednja provjera prije odlaska na SP u Americi. Bila jer to jedna lijepa i prava prijateljska nogometna utakmica

► **Koje biste hrvatske nogometaše mogli izdvojiti?**

Prije svih to su Boban i Šuker s kojim sam i igrao skupa u Sevilji, ali znam još dosta dobrih i kvalitetnih nogometaša iz ove zemlje protiv kojih sam igrao tijekom svoje aktivne igračke karijere.

► **A, Tomislav Ivković, vratar, koji Vam je »uhvatio« dva penala?**

Sjećam se i Tome (smijeh), pogotovo onog susreta na Svjetskom prvenstvu, kada smo prošli Jugoslaviju nakon boljeg izvođenja penala.

Karijera

Tijekom svoje grandiozne nogometne karijere Diego Armando Maradona je igrao za nekoliko klubova u Argentini (prije svih njegov omiljeni klub Boca Juniors) i Europi, prije svih za Barcelonu i Sevilu u Španjolskoj, te Napoli u Italiji, s kojim je osvojio scudetto i kup UEFA. S reprezentacijom Argentine bio je omladinski i seniorski prvak svijeta.

► **Po završetku aktivnog bavljenja nogometom ostali ste u bliskoj svezi s Vašim sportom. Postoji li mogućnost da u bliskoj budućnosti preuzmete neki klub kao trener?**

Mogu samo reći da postoje neke naznake i razgovori u svezi s tim, ali ne mogu ništa više od toga reći.

► **Kakvi su Vam planovi i želje, neovisno od nogometa, za bližu budućnost?**

Jedino bih želio da me služi zdravlje, jer ono je važnije od svega na ovom svijetu. A što se tiče svega ostalog, vidjet ćemo.

► **Poznato je da u Vašem domu u Buenos Airesu igrate tzv. obiteljske nogometne susrete na kojima igraju članovi Vaše uže i šire obitelji. O kakvim je susretima zapravo riječ?**

U sklopu moje kuće nalazi se nogometno igralište na kojemu igra-mo »obiteljske« susrete i mogu vam reći da su u pitanju vrlo »tvrdi« i teški mečevi na kojima nema popuštanja, igra se poprilično »muški«. Maradone ne vole gubiti...

Na koncu ove kratke press-konferencije, koja je protekla u bezbrojnom fotografiranju »malog zelenog« i nastojanjima svih okupljenih da se dočepaju njegovog autograma, Maradona se zahvalio organizatorima ove lijepe sportsko-mondenske manifestacije koji su ga doveli u Hrvatsku, te je naznačio da je čin igranja humanitarne nogometne utakmice velika stvar zbog svog plemenitog cilja.

Goran Ivanišević, teniski veteran

Igram iz zadovoljstva

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Poslije briljantne profesionalne teniske karijere i trijumfalnog »oproštaja« u Wimbledonu 2001. godine, *Goran Ivanišević* je sport svoga života počeo shvaćati više kao zabavu nego svakodnevnu obvezu. Osvojivši svoj životni san, »pokosivši englesku travu«, popularni »Zec« se polagano rastajao od ATP toura, da bi danas, u svojoj 34. godini, ponovno započeo jednu novu tenisku karijeru. Veteransku. Na »Delta touru šampiona«, čijeg je jednog turnira »Novi classics 2005« bio domaćin od 15. do 18. lipnja i Novi Vinodolski. Ovaj kraći razgovor je vođen poslije Goranovog neočekivanog poraza od Španjolca *Emilija Sancheza* (7:6, 5:7, 8:10) u prvom kolu natjecanja u skupini.

► **Veteranski tour često puta donosi i neočekivane rezultate, pa i poraze od protivnika od kojih to najmanje očekujete. Što je bio glavni razlog kiksa protiv Sancheza?**

Umor i netreniranje, u prvom redu, a potom i sunce i toplina koji su vladali tijekom cijelog susreta (meč se igrao na 30 stupnjeva od 16-18 h op. a). Za kvalitetniji i bolji tenis se mora mnogo više trenirati, nego što to ja trenutačno radim. Neki igrači veteranskog toura i dalje marljivo treniraju, baš kao i Španjolac Sanchez, dok ja u teretani, na primjer, provedem maksimalno pet minuta. I pokraj svega, još uvijek igram tenis iz zadovoljstva.

► **Tijekom ove godine ste odigrali već nekoliko sličnih turnira (Dubai, Hong**

Kong, Eindhoven). Kako vam se oni čine u usporedbi s »Novi Classicsom«?

Na svim tim turnirima nije bilo ukupno ovoliko fotoreportera kao što je u Novom bilo u prva dva dana turnira. Medijski je ovaj turnir izuzetno ispraćen i spada u red boljih na ovom touru. Organizacija je na visokom nivou o čemu svjedoče i brojni dodatni sadržaji koji prate cijeli sportski događaj. Igrački gledano obiluje kvalitetnim igračima poput legendarnog *McEnroe*-a, *Mustera*, *Piolina*...

► **Jedna od bitnijih karakteristika »veteranskih voda« je i neumitno podsjećanje na velike igračke dane i uspjehe u bogatoj igračkoj karijeri. Za sve Vaše uspjehe gotovo svi znaju, ali kada ste i sami spoznali da ste blizu teniskom vrhu?**

Ja sam veoma brzo ušao u vrhunski seniorski tenis, praktički preskočivši juniorsku konkurenciju. Kod mene je to išlo veoma brzo i u vrlo kratkom vremenu sam se »spustio« od 800. mjesta do prvih 100

igrača svijeta. Osobno, mislim da sam igrački počeo sazrijevati poslije Australian Opena 1989. godine kada sam izbio plasman u četvrtfinale ovog Grand Slam turnira.

► **Sada ste u svijetu veteranskog tenisa u kojemu je igra sustavni dio zabave koju prate ovakvi turniri, pa ipak i ovdje postoje neizbježni i teški susreti. Tko su Vam najneizbježniji protivnici na senior touru?**

Iako više nismo u profesionalnom trenažnom procesu, i dalje umijemo zaigrati kvalitetan i dobar meč. Na senior touru ima priličan broj, još uvijek, jako neizbježnih igrača, a odlične i neizbježne susrete sam igrao protiv *Cedrica Piolina* i *Johna McEnroe*-a.

► **U posljednje vrijeme ste počeli igrati i golf. Kakav ste igrač i koliko iznosi Vaš golferski handycap?**

Golf me je poprilično zainteresirao kao novi sport, a što se tiče mog handycapa, on je negdje oko 20. Ovog ljeta se ozbiljno spremam »trenirati« tjedan dana u jednoj aka-

demiji u Francuskoj i nadam se da ću poslije ovog stručnog usavršavanja još bolje ovladati golferskom palicom.

► **Vaša kćer Amber Marija je sve prisutnija s Vama, u pratnji, na teniskim terenima. Hoće li i ona krenuti očevim teniskim stopama?**

Iskreno ne bih baš volio da zaigra tenis za ozbiljno, ali bih volio da se bavi nekim sportom. Odbojkom, na primjer.

Finale u Novom

Na prvom Novi Classicsu *Goran Ivanišević* je u nastavku turnira zaigrao mnogo bolje nego što je to bila predstava u prvom kolu i poraz od Španjolca *Sancheza*. Pobjedama protiv Ekvadorca *Gomez*a i američke teniske legende *Johna McEnroe*a uspio se plasirati u finale, u kojemu je od njega bio bolji Francuz *Pioline*.

Hici u hrvatske zastupnike

Priredio: Zdenko Samaržija

18. lipnja 1918. godine izvedena je u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu »Grička vještica«, *Marije Jurić Zagorke*.

19. lipnja 1908. godine umro je u Parizu *Josip Račić*, hrvatski slikar. Rođen je 22. ožujka 1885. godine u Zagrebu. Studirao je u Münchenu. Najvažnija djela su mu »Majka i dijete«, »Djevojka pred ogledalom«, »Portret gospođe u crnom« i »Autoportret«. U Parizu je proučavao *Goya* i njegovo slikarstvo.

19. lipnja 1949. godine umro je u Zagrebu *Vladimir Nazor*, hrvatski književnik i političar. Rođen je 30. svibnja 1876. godine u Postirama na otoku Braču. Gimnaziju je polazio u Splitu, a prirodne je znanosti studirao u Grazu i Zagrebu. Nakon svršetka školovanja je učiteljevao u Istri i Hrvatskom primorju. Pisao je pjesme, priče, legende i romane. Najvažnija djela su mu »Slavenske legende«, »Živana«, »Dionizijevske pjesme«, »Knjiga o hrvatskim kraljevima«, »Pjesme ljuvene«, »Intima«, »Veli Jože«, »Utva zlatokrila«, »Medvjed Brundo« i »Stojmena«. Godine 1942. godine prebjegao je partizanima. Odigrao je važnu

političku ulogu u antifašističkom pokretu i uspostavi Hrvatske u socijalističkoj Jugoslaviji.

19. lipnja 1992. godine srbijanske su i crnogorske snage napale Dubrovnik topovima iz istočne Hercegovine. Usred dana granatama, neke su bile s fosfornim punjenjem, zasule su Stradun, no dubrovačke su zidine spasile stanovnike grada pa je ranjen samo jedan civil. Međutim, oštećeni su mnogi povijesni spomenici, na primjer, palača Sponza, u kojoj je smješten povijesni arhiv; franjevački i dominikanski samostan, sinagoga, džamija, pravoslavna crkva, biskupsko sjemenište, Crkva svetoga Vlaha, gradske zidine, tvrđava Bokar, gradska kanalizacija iz 14. stoljeća i još mnogo toga. Hrvatska je voska odgovorila pa je udar, na sreću, ubrzo prekinut. Iz grada je poslana poruka: Zapamtiti će vam to Dubrovnik i izdržati! U povijesti Dubrovnik je prije ili poslije, na ovaj ili onaj način, uvijek pobjeđivao.

20. lipnja 1928. godine zastupnik Radikalne stranke *Puniša Račić* iz pištolja je ubio hrvatske zastupnike *Pavla Radića* i *Duru Basaričeka*, a rano *Stjepana Radića*, *Ivana Pernara* i *Ivana Grandu*. Taj je čin izveo iz neposredne blizine, neometan od ostalih zastupnika. Stjepan Radić preminuo je od posljedica ranjavanja 8. kolovoza iste godine u Zagrebu. Zastupnici Koalicije na skupštinskim su zasjedanjima napadali režimska nasilja te državni unitarizam i centralizam. Opća je napetost u skupštini rasla, kao i političke i socijalne suprotnosti u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca dosegle su godine 1928. vrhunac. Atentat u Skupštini bio je jedinstven čin političkog nasilja, nezapamćen u parlamentarnoj povijesti svjetskih država. Bio je usmjeren ne

samo protiv hrvatskih zastupnika, već i protiv hrvatskog otpora neravnopravnom položaju u jugoslavenskoj državi. Hrvatski je narod masovnim protusrpskim demonstracijama iskazao svoju gorčinu prema tom činu, a vodstvo HSS nakon Radićeve smrti preuzeo je *Vladko Maček*.

21. lipnja 1942. godine ubijen je u koncentracijskom logoru Jasenovac *Mihovil Pavlek Miškina*, hrvatski književnik. Rođen je 24. rujna 1887. godine u Đelekovcu. Završio je samo osnovnu školu, a u književnost je ušao u zreloj životnoj dobi. Najvažnija djela su mu »Za svojom zvijezdom«, »Trakavica« i »Krik« sela te političko-teorijska rasprava »Zašto hrvatski seljak nije komunist«. Odveden je u logor i tamo je, pretpostavlja se, ubijen.

22. lipnja 1941. godine osnovan je Sisački partizanski odred, prva antifašistička vojna formacija u porobljenoj Europi. Ustaški teror i progon političkih neistomišljenika, Roma, Srba i Židova bilo je povod otporu Hrvata ustaškoj vlasti. Prvi partizanski odred u Hrvatskoj osnovan je u okolici Siska 22. lipnja 1941. godine. *Vlado Janić Capo*, sisački komunist, organizirao je 22. lipnja 1941. godine partizanski odred, na dan napada *Hitlerove* Njemačke na SSSR, diverziju na sisačkoj željezničkoj pruzi. Tog je dana osnovan Danas taj dan obilježavamo kao Dan antifašističke borbe.

23. lipnja 1899. godine rođen je u Udbini kraj Karlovca *Gustav Krklec*, hrvatski književnik i novinar. U literaturu ulazi sa 16 godina. Bio je loš učenik, nepovjerljiv prema profesorima te je česte mijenjao gimnazije. Studirao je filozofiju u Zagrebu. Uređivao je nekoliko glasila, bavio se novinarstvom – dvadesetak je godina bio dopisnik hrvatskih glasila iz Beograda. Najvažnija su mu djela »Lirika«, »Srebrna cesta«, »San pod

brezom«, »Darovi za bezimenu«, »Pisma Martina Lipnjaka« iz provincije. Umro je 30. listopada 1977. godine u Zagrebu.

24. lipnja 1872. godine umro je *Dimitrije Demetar*, hrvatski književnik i ilirac. Najvažnija su mu djela, pokraj teorijskoga oglada o važnosti kazališta na narodnome jeziku, drame »Teuta« i »Grobničko polje«, a pisao je i libreta za opere *Vatroslava Lisinskog*.

24. lipnja 1897. godine rođen je u Lumbardi na otoku Korčuli *Frano Kršinić*, hrvatski kipar. Školovao se u Češkoj. Najvažnija djela, većinom ženski aktovi i lirske kompozicije, su »Kupačice«, »Dijana«, »Sputana«, »Majka i dijete«, »Češljanje« i »Buđenje«. Izradio je mnogobrojne portrete, autoportrete i poprsja u sadri, bronci, drvetu i terakoti. Memorijalni spomenici su u Sisku, Grubišnom polju, Dubrovniku, Bakru i Zagrebu. Umro je 1. siječnja 1982. godine u Zagrebu.

SI AVNI ARGENTINSKI NOSOMETIŠ (NA SL.) PROŠLOŠ TJEDNA JE BORAVIO U NOVOM VINJULSKOM	UKLJUČE- NJE U SUSTAV (TEHNO- JE NI)	UKO KRETLER	KOŽNA HELI SI	ODBOJ- KASI VJEŠTI PILOKO- RANJU	NAPRT NUJACA RUKSAK	GLUMICA (GABRIELI)	ZBOG TOKA							
BOOLJE- KAVO (TIGASE)														
IMENIČKA KINJA NOVINARA BESKERA														
U/LI/ŠE NI PRIMJIT- RAK														
STIL U UMJET- NOSTI 12. STOL- JEČA						"OPSEC" DIRIGENT BJELINSKI								
"TIII GON"			PJEVNIČA VELJ- KOVIC MATERIJ											RUSKA PRIČA
KUKAC KELJI NIT I ETI						"LOCUS SIBIET" STARINSKI NOMALC								
ZAKLON NA POLJEŠNIO				USPRIKOS SVEMU GOLEMA ZGRADA										
7/MSKA OPREMA					GLUMICA KARIĆ ILIJU NIKOLAJA TOLSTOJA									
KANTON U ŠVICAR- SKELI (SI GRAD MRAU)						"SUMPOR" BOL OSTENE KISI I I NI		"ŠVETSKA"	I IJ I I A IZVAN IGRALIŠTA	AMERIČKA PUFVAČICA I GLUMICA	"ZVRŠNI ODBOR"	"JOD"	7/NAME NITOT PULE	SASTAVIO MICA SUBAT
"NORTH CAROLINA"			DOMOR OPUŠTANJE KRVAVI PODLJEVI											MESTO III I I I I DUBROV- NIKA
QUEV ZA DISANJE REZINICA									OKRAN SLUŠA				REKALU SIBIET DAR I I MILOSRDA	
RANE OD OJEDANJA														
						PLEŠNA FIGURA U KALIMELI ZAGONE TAČ								
VELIKI IZUMRLI SLON						KATKAN STIRP- NASTI SLAPOVI				RUŠEVINA FRANC FILOZOF PIERRE				
SUPROTNI VI/NIK		DUGOREPA PAPIGA GLUMAC LUPINO												
REKALI					GLAZBENIK SOSS PRITOKA GLINAVA U AUSTRALI				LEH I I GLUMICA 77 I I I I I GER				4. VOKAL GLUMAC ALLIGER	
I I I I I I MI ANIČ IZ GRČKE MIT.							KARIPSKA OTOČNA DRŽAVA KLUB IZ SOLUNA							POLITIČAR KOVANJE VIC
ROMAN A. DUMASA														
"KOSIK"		"ITAI I I A" OSOBNA ZAMJENICA		SLUTKA U J. AMERICI (3.300 km) "MAZURU"							BUŠKO ISTOČNA DRŽAVA "PLATO"			
"NODRI I I"			SREDO ZEMLJE "TEMPUS"										"NITON" "RUMUNJ- SKA"	
NAJSJAJ- NJA ZVJEZDA U SKOK- PITELI														NOGOMER- TAŠ DE SILVA

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

BANGKOK, ITALIJA, JUPITER, ELENA, C, LATI, JI, O, OCEAN, DOSADNO, UPT, GEM, GT, MAZ, MIŠAR, ZAPOVIJED, EMISARI, AKO, STO, INKLINACIJA, IL, OSTALO, NIT, KEKA, KTE, ALOIN, SUPER, L, RANIK, OPAZITI, OG, UPTON, OKATA, PROSO, LONGETA, U, NANTES, LEA, ILIR, INDI, ISTR?AVANJE, KEANU REEVES, MED.

PETAK 24. 6. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.15 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Lijiang – rijeka u
 bajkovitu kineskom
 krajobrazu
 11.25 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja: Putovanja,
 talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora For, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Neobični peruanski svijet
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Znanstvena petica
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Modni Oscar, prijenos
 21.50 – Drugi format,
 emisija iz kulture
 23.00 – Dnevnik
 23.10 – Vijesti iz kulture
 23.15 – Bioproгноza
 23.20 – The Stretch, mini-serija
 00.50 – Zlikavci, zabavni program
 01.00 – Večernja škola –
 povratak upisanih
 01.30 – Whoopi, humoristična
 serija
 01.50 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 02.15 – Jesam te!,
 humoristična serija
 02.40 – Ruby Wax s Lizom Minelli
 03.10 – Gospođica Marple, serija
 04.00 – Ed 3., serija
 04.45 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Lijiang – rijeka u
 bajkovitu kineskom
 krajobrazu
 05.50 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 06.20 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar

08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – Hej Kitty, crtani film
 09.30 – Zdravo maleni – kronika
 45. međunarodnog dječjeg
 festivala Šibenik
 09.45 – Conan, crtana serija
 10.10 – Dječak koji je prestao
 razgovarati, serija
 za djecu
 10.35 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 11.25 – Renesansa u Dalmaciji,
 dokumentarna serija
 12.00 – Zvezdane staze:
 Enterprise 1., serija
 12.45 – Res publica: Među nama
 13.20 – Res publica: Iz jezične
 riznice – Vrag, 6. dio
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Program za djecu i mlade
 14.45 – Kinoteka: Dama s
 kamelijama, američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Mlade jahačice,
 serija za djecu i mlade
 17.05 – Berlin, Berlin – serija za
 mlade
 17.30 – Gospođica Marple, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Savršeni svijet
 19.20 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 19.35 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 20.10 – Bitange i princeze, serija
 20.40 – Jesam te!,
 humoristična serija
 21.15 – Večernja škola –
 povratak upisanih
 21.50 – Vijesti na Drugom
 22.00 – Promet danas
 22.05 – Zlikavci, zabavni program
 22.20 – Ruby Wax s Lizom Minelli
 22.55 – Almeria: Mediteranske
 igre – pregled dana
 23.55 – Razneseni, američki film
 01.55 – Los pasos perdidos,
 španjolski film
 03.40 – Savršeni svijet

nova

06.45 TV prodaja
 07.00 DJEČJI PROGRAM
 Pokemoni
 Sonic X
 Pokemoni
 08.35 TV prodaja
 08.45 Izlog strasti, serija
 09.15 Rubi, serija
 10.15 Zatočenica, serija
 11.15 Ciganke, serija
 12.15 Jedan na jedan, talk
 show Alke Vuice
 13.25 Šaljivi kućni video

13.55 Dream Team, serija
 14.25 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 15.55 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Zatočenica, serija
 18.05 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Dvostruki zavodnik,
 igrani film
 23.05 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 00.05 Pripravnici, reality show
 01.00 Buffy, ubojica vampire, serija
 01.50 Vrijeme sutra

RITL

06.30 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 07.20 Anastasia, sapunica (R)
 08.05 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 08.55 Simpsoni
 09.20 Sabrina, mala vještica
 09.45 Roseanne
 10.10 Bračne vode
 10.35 Dadilja
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.45 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini
 15.35 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična
 serija
 16.55 Bračne vode
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Stigla je sama s
 ljetom, prišla i rekla »Hello!«,
 talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Neprijateljske vode,
 igrani film, triler
 21.50 Alien: Uskrnuće, igrani film,
 znanstveno-fantastični horor
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Bliski susret treće vrste,
 igrani film
 02.10 Kontrola leta, igrani film,
 akcijski (R)
 04.20 Lovator, kviz show (R)

SUBOTA

HRT 1

07.15 – TV kalendar
 07.25 – Vijesti
 07.30 – Grad vještica,
 američki film za djecu
 09.00 – Zagreb: Sveta misa,
 prijenos
 10.25 – Vijesti
 10.35 – Promet danas
 10.40 – Kad zvoni?, serija
 za mlade
 11.15 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Tjelesni čuvar,
 američki film
 15.00 – Vijesti
 15.05 – Alpe-Dunav-Jadran
 15.35 – Reporteri
 16.35 – Vijesti
 16.45 – Promet danas
 16.50 – Inspektor Rex 7., serija
 17.35 – Živi zmajevi,
 dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Lančana reakcija,
 američki film
 22.05 – Dnevnik
 22.15 – Vijesti iz kulture
 22.25 – House on the Hounted
 Hill, američki film
 23.55 – Firetrap, američki film

01.30 – Newyorški plavci 11.,
 serija
 02.15 – Bez oduševljenja, molim 3.
 – humoristična serija
 02.45 – Inspektor Rex 7., serija
 03.35 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 05.45 – Crno-bijelo u boji
 06.15 – Alpe-Dunav-Jadran
 06.45 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 07.15 – Zrela ljubav, serija

25. 6. 2005.

- 08.00 – TV vodič
 08.45 – Knjiga o džungli, crtani film
 09.35 – Hey Kitty, crtani film
 09.45 – Kućni ljubimci
 10.15 – Bitka za Britaniju, britanski film
 12.25 – Glas domovine
 12.55 – Duhovni izazovi
 13.10 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.10 – Zabavni program
 16.25 – Automagazin
 17.00 – Crno-bijelo u boji
 17.30 – Vijesti iz kulture
 17.40 – Filmska klasika: Žandar u mirovini, francusko-talijanski film
 19.15 – Bez oduševljenja, molim 3., humoristična serija
 19.45 – Simpsoni 13., humoristična serija
 20.15 – Newyorški plavci 11., serija
 21.00 – Passer By, serija
 22.00 – Vijesti na Drugom
 22.15 – Sport danas
 22.30 – Buđenje mrtvih 3., serija
 00.00 – Almeria: Mediteranske igre – pregled dana
 01.00 – Reporteri
 02.00 – Živi zmajevi, dokumentarna serija
 02.50 – National Geographic: Aleksandar Veliki – čovjek iz legende

- 07.15 Dječji program
 Vaš prvi jutarnji crtić: Pokémoni

- Kralj šamana
 09.30 Mr. Bean, crtana serija
 10.00 Futurama, crtana serija
 10.40 Kraljica mača, serija
 11.30 Basket Jam – Zagreb
 11.45 Andy Richter, serija
 12.15 Moja slavna sestra, serija

- 12.45 VIP propusnica, glazbeno-dokumentarna emisija
 13.35 VIP DJ – glazbena emisija
 14.45 Čarobnice, serija
 15.35 Bumerang, serija
 16.30 Vijesti
 16.40 Jay I Silent Bob uzvračaju udarac, igrani film
 18.30 Automotiv, auto-moto magazin

- 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Ona ili on – kviz
 21.00 Ubiti je lako, igrani film
 23.10 Na rubu zakona, serija
 00.05 Izvještaj Matrix, serija
 01.00 Angel, serija

- 07.05 Beyblade, crtana serija
 08.35 Lud za tobom, humoristična serija
 09.25 Kako su me oženili, humoristična serija
 09.45 Zabranjena ljubav, sapunica – maraton
 12.10 Katarina Velika, povijesna mini serija
 13.50 Everwood, dramska serija
 14.35 Cijena savjesti, dramska serija
 15.25 Dodir s neba, dramska/ fantastična serija
 16.15 Posljednja opsada igrani film, akcijski triler
 17.50 Nogomet: Konfederacijski kup polufinale, izravni prijenos
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.00 Nogomet: Konfederacijski kup – polufinale, izravni prijenos
 20.15 Bolji način za smrt, igrani film, triler
 22.00 Brzina zvuka, igrani film, akcijski
 23.35 Playboy: Tajnovite potrebe, igrani film, erotski
 01.15 Svjetsko prvenstvo u odbojki na pijesku, žensko finale, snimka

NEDJELJA 26. 6. 2005.

- 08.05 – TV kalendar
 08.15 – Vijesti
 08.20 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.45 – Vikendica
 09.40 – Aladdin, crtana serija
 10.00 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.30 – Ciklus Columbo: Make Me a Perfect Murder, američki film
 11.45 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.25 – Plodovi zemlje
 13.15 – Split: More
 13.45 – Program povodom otvaranja autoceste Zagreb-Split - prijenos iz Zagreba
 14.05 – Nedjeljom u dva
 15.00 – Kulturni info
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Program povodom otvaranja autoceste Zagreb-Split - prijenos iz Male Kapele

- 15.40 – Domovnica: Pjesme Podravine i Podravlja - Pitomača 2005.
 16.30 – Kad zvoni?, serija za mlade
 16.55 – Fluke, američki film
 18.30 – Program povodom otvaranja autoceste Zagreb-Split - prijenos iz Skradina
 19.05 – Fotografija u Hrvatskoj
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Program povodom otvaranja autoceste Zagreb-Split - doček u Splitu
 20.20 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.20 – Program povodom otvaranja autoceste Zagreb-Split: Zagreb Splitu –

- Split Zagrebu, prijenos koncerta
 23.55 – Dnevnik
 00.05 – Vijesti iz kulture
 00.15 – Shpitz, zabavna emisija
 01.05 – Nedjeljom u dva
 02.05 – Hornblower 3., mini-serija
 03.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.55 – Fluke, američki film
 05.30 – Domovnica: Pjesme Podravine i Podravlja

- 08.00 – TV vodič
 09.50 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija
 10.15 – Mali gradski vrtovi 2., dokumentarna serija
 10.50 – Biblija
 11.00 – Zagreb: Sveta misa, prijenos
 12.05 – National Geographic: Krokodili ubojice iz Ugande
 13.05 – Mir i dobro
 13.35 – Studio F1
 14.10 – The Stretch, mini-serija
 15.40 – Opera Box
 16.10 – Vijesti iz kulture
 16.15 – Hornblower 3., mini-serija
 17.55 – Opera pod zvijezdama, snimka
 19.25 – Simpsoni 13., humoristična serija
 19.55 – Košarka: Hrvatska – Europa, prijenos
 21.55 – Vijesti na Drugom
 22.05 – Promet danas
 22.10 – Sport danas
 22.20 – Zvezdane staze: Enterprise 1., serija
 23.05 – Zvezdane staze: Enterprise 1., serija
 23.50 – Almeria: Mediteranske igre – pregled dana
 01.00 – Zvezdane staze: Enterprise 1., serija
 01.45 – Zvezdane staze: Enterprise 1., serija
 02.30 – Zvezdane staze: Enterprise 1., serija

- 07.00 Dječji program
 Pokémoni
 Kralj šamana
 08.50 Pipi ne želi odrasti, igrani film

NEDJELJA

10.10 U sedmom nebu, serija
 11.00 Filmski klasici:
 Poslužitelj na golf igralištu,
 igrani film
 13.00 Pride: Filipović-Magomedov
 – prijenos
 13.35 VIP DJ – Glazbena emisija
 14.45 Kralj Queensa, serija
 15.15 Ona ili on – kviz
 16.10 Vijesti
 16.20 Veće od života, igrani film
 18.00 Red Carpet, zabavna emisija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Lude 70-e, serija
 20.00 Pride: Filipović-Magomedov,
 snimka
 20.30 Od glave do pete,
 zabavna emisija
 21.30 Obećanje, igrani film
 23.40 Zona smrti, serija
 00.35 Čovjek bez prošlosti, serija
 06.20 Beyblade, crtana serija

07.25 2 glupa pasa, crtana serija
 07.50 Dexterov laboratorij,
 crtana serija
 08.15 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 08.35 Johnny Bravo, crtana serija
 09.00 Objekt moje naklonosti,
 igrani film, romantična
 komedija
 10.55 Katarina Velika,
 povijesna mini serija
 12.30 Brzina zvuka, igrani film,
 akcijski (R)
 14.05 Mjenjačnica, zabavna
 emisija (R)
 15.00 Mijenjam ženu,
 dokumentarna sapunica (R)
 16.10 Salto, zabavna emisija
 17.15 Ekkluziv, magazin
 17.50 Nogomet: Konfederacijski
 kup– polufinale,
 izravni prijenos
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.00 Nogomet: Konfederacijski
 kup– polufinale,
 izravni prijenos
 20.15 Lice straha, igrani film,
 drama/ triler
 22.20 FBI: Istraga,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 23.15 Novi forenzičari,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 00.10 Autopsija,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 00.40 Svjetsko prvenstvo u odbojci
 na pijesku, muško finale,
 snimka
 01.40 Playboy: Tajnovite potrebe,
 igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 27. 6. 2005.

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.20 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Angkor – kameno srce
 Kmera
 11.10 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja: Sunce, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Filipinski susreti
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica:
 Najbolje iz Latinice u
 TV sezoni
 21.50 – Himalaja s Michaelom
 Palinom,
 dokumentarna serija
 22.45 – Bioproгноza
 22.55 – Otvoreno
 23.50 – Dnevnik
 00.00 – Vijesti iz kulture
 00.10 – Vrijeme je za jazz
 01.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Angkor – kameno srce
 Kmera
 02.05 – Latinica: Najbolje iz
 Latinice U TV sezoni
 03.35 – Papa Greenwich Villagea,
 američki film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – Klement i Klementina
 09.30 – Kratki spoj
 09.45 – Ružno pače, crtana serija
 10.10 – Vitez potepuh,
 serija za djecu
 10.35 – Tintinove pustolovine,

crtana serija
 11.00 – Direkt
 11.25 – Split: More
 12.00 – Zvezdane staze:
 Enterprise 1., serija
 12.45 – Res publica: Ekumena,
 religijski kontakt-program
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Tarzan, crtani film
 15.00 – Ciklus Columbo: Make
 Me a Perfect Murder,
 američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Mlade jahačice,
 serija za djecu i mlade
 17.05 – Berlin, Berlin –
 serija za mlade
 17.30 – Gospođica Marple, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Internacional,
 vanjskopolitički magazin
 19.35 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 20.05 – Bez traga 2., serija
 20.50 – Survivor – Odisejev otok
 21.55 – Vijesti na Drugom
 22.05 – Promet danas
 22.10 – Whoopi, humoristična
 serija
 22.35 – Tko živ, tko mrtav – serija
 23.20 – Almeria: Mediteranske
 igre – pregled dana
 00.20 – Posljednja dolina,
 britansko-američki film
 02.20 – Gospođica Marple,
 serija
 03.10 – Ed 3., serija
 03.55 – Whoopi, humoristična
 serija
 04.15 – Bez traga 2., serija

08.10 Taxi free
 08.35 Jedan na jedan,
 talk show Alke Vuice
 09.45 Izlog strasti, serija
 10.15 Rubi, serija
 11.15 Zatočenica, serija
 12.15 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.55 Izlog strasti, serija
 14.20 Šaljivi kućni video
 15.00 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Prvi u tjednu:
 Zgodna žena, igrani film

23.10 JAG, serija
 00.00 Nova noć: Kate I Leopold,
 igrani film
 02.00 Kraj programa
 06.40 Voljeni doktor Martini, humo-
 ristična serija (R)

07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.15 Luna– sirena s kariba,
 telenovela (R)
 09.00 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 09.30 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija (R)
 09.55 Roseanne,
 humoristična serija (R)
 10.20 Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 10.50 Dadilja

11.15 Ekkluziv, magazin (R)
 11.45 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Luna– sirena s kariba,
 telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 15.35 Simpsoni,
 16.00 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.55 Bračne vode
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja., Počeli su od nule.
 A vidi ih sad!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Super nanny,
 dokumentarna sapunica
 21.10 CSI: New York,
 kriminalistička serija
 22.00 Grijež iz prošlosti,
 igrani film, dramski
 23.35 Vijesti, informativna emisija
 23.50 FBI: Istraga,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija (R)
 00.45 Novi forenzičari,
 dokumentarno–
 kriminalistička serija
 01.45 Lovator, kviz show (R)

UTORAK 28. 6. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Čarolija 6., serija
 10.05 – Vijesti 5!
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Morska svjetla -
 putovanje do škotskih
 svjetionika
 11.10 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija (12)
 13.20 – Maja: Gubitak roditelja,
 talk-show (37'46«)
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Fiesta u Riju
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija (zadnja)
 21.40 – Tko je bio Mate Brničević,
 dokumentarna emisija
 22.05 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Zemlje-ljudi-pustolovine
 00.30 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 00.55 – Globalno sijelo
 01.25 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija
 02.15 – Tko je bio Mate Brničević,
 dokumentarna emisija
 02.45 – Maja: Gubitak roditelja,
 talk-show
 03.30 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 03.45 – Apple Dumpling Gang
 Rides Again, američki film
 05.15 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar

08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – Navrh jezika
 09.30 – Zdravo maleni – kronika
 45. međunarodnog dječjeg
 festivala Šibenik
 09.45 – Obiteljski pas, crtana serija
 10.10 – Vitez potepuh,
 serija za djecu
 10.35 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 11.00 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 11.15 – Internacional,
 vanjskopolitički magazin
 12.00 – Zvezdane staze:
 Enterprise 1., serija
 12.45 – Res publica: Normalan
 život, emisija o osobama
 s invaliditetom
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – 20.000 milja pod morem,
 crtani film
 15.00 – Apple Dumpling Gang
 Rides Again, američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Mlade jahačice,
 serija za djecu i mlade
 17.05 – Berlin, Berlin –
 serija za mlade
 17.30 – Gospođica Marple, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Odlučili su Hitler i Tito,
 dokumentarna emisija
 19.20 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 19.35 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.45 – Čuvar plaže u zimskom
 periodu, film
 22.15 – Vijesti na Drugom
 22.25 – Promet danas
 22.30 – Tko živ, tko mrtav –
 serija (12)
 23.20 – Almeria: Mediteranske
 igre – pregled dana
 00.30 – Kad sam imao 5 godina,
 ubio sam se –
 francuski film
 02.05 – Gospođica Marple, serija
 02.55 – Ed 3., serija

nova

08.10 Taxi free
 08.35 Jedan na jedan
 09.45 Izlog strasti, serija
 10.15 Rubi, serija
 11.15 Zatočenica, serija
 12.15 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija,
 13.55 Izlog strasti, serija
 14.20 Šaljivi kućni video
 15.00 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija

16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture,
 zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 JAG, serija
 23.50 Nova noć: Glavni frajer,
 igrani film
 01.30 Kraj programa

RTL

06.30 Voljeni doktor Martini
 07.20 Anastasia, sapunica (R)
 08.05 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 08.50 Simpsoni
 humoristična serija
 09.15 Sabrina, mala vještica
 09.45 Roseanne
 humoristična serija
 10.10 Bračne vode
 10.35 Dadilja
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav,
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.45 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 15.35 Simpsoni
 humoristična serija
 16.00 Sabrina, mala vještica
 16.25 Roseanne
 16.55 Bračne vode
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Ljubav, analiza i
 bračna kriza!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mjenjačnica,
 zabavna emisija
 21.10 Prave stvari, igrani film,
 dramski
 23.00 Cobra 11,
 specijalci s autoputa,
 kriminalistička serija
 23.55 Vijesti, informativna emisija
 00.10 CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 00.55 Super nanny,
 dokumentarna sapunica
 01.45 Lovator, kviz show (R)
 01.50 Grih iz prošlosti,
 igrani film, dramski

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.20 – Priča o čimpanzama,
 dokumentarni film
 11.10 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja: Što je ostalo
 od mladenačkih ideala 68,
 talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Ritam Senegala
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.45 – Vijesti
 17.55 – Život uživo – tema dana
 18.30 – Promet danas
 18.35 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Poslovni klub
 21.50 – Plavo nebo,
 dokumentarna emisija
 22.20 – Bioproгноza
 22.30 – Otvoreno
 23.25 – Dnevnik
 23.35 – Vijesti iz kulture
 23.40 – Kulturni info
 23.45 – Direkt
 00.15 – Priča o čimpanzama,
 dokumentarni film
 01.05 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 01.30 – Plavo nebo,
 dokumentarna emisija
 02.00 – Poslovni klub
 02.30 – Direkt
 03.00 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 03.15 – Ride With the Devil,
 američki film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – Teta Klara na putu

SRIJEDA 29. 6. 2005.

oko svijeta
 09.30 – Čemu služi knjiga?
 09.45 – Denis, crtana serija
 10.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
 14.45 – Res publica: Heureka
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Mlade jahačice, serija za djecu i mlade
 17.05 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 17.30 – Gospođica Marple, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Odlučili su Hitler i Tito, dokumentarna emisija
 19.20 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 19.35 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.45 – Zajahati s vragom, američki film
 23.05 – Vijesti na Drugom
 23.15 – Promet danas
 23.20 – Tko živ, tko mrtav, serija
 00.10 – Almeria: Mediteranske igre – pregled dana
 01.20 – Romy and Michelle's High School Reunion, američki film
 02.50 – Gospođica Marple, serija
 03.40 – Ed 3., serija

08.10 Taxi free
 08.35 Jedan na jedan
 09.45 Izlog strasti, serija
 10.15 Rubi, serija
 11.15 Zatočenica, serija
 12.15 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.55 Izlog strasti, serija
 14.20 Šaljivi kućni video
 15.00 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Bumerang, serija
 22.00 Otimači tijela, dok. Film
 23.00 JAG, serija
 23.50 Nova noć: Tanka linija istine,

igrani film
 01.40 Kraj programa
 06.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 06.55 Anastasia, sapunica (R)

07.40 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 08.30 Simpsoni
 08.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.20 Roseanne, humoristična serija (R)
 09.45 Bračne vode
 10.10 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.40 Eksploziv, magazin (R)
 11.20 Sanja, talk show (R)
 12.10 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.40 Brodolomci, avanturistička mini serija
 13.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija (R)
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Toliko keša za tako malo donjeg veša!, talk show

18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Nogomet: Konfederacijski kup polufinale, izravni prijenos
 22.50 Cobra 11– specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Prave stvari, igrani film, dramski (R)
 01.45 Lovator, kviz show (R)
 01.50 Cobra 11– specijalci s autoputa, kriminalistička serija

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.15 – Zemlje-ljudi-pustolovine: Otisci južnih mora na koži – tetoviranje na Tahitiju
 11.00 – Mali gradski vrtovi 2., dokumentarna serija
 11.30 – dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprognosa
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja: Životni put, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Sveti obredi Šrilanke
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 22.05 – Biennale Venecija
 22.45 – Otvoreno
 23.40 – Dnevnik
 23.50 – Vijesti iz kulture
 00.00 – Lilja 4-ever, švedsko-danski film
 01.45 – Zemlje-ljudi-pustolovine: Otisci južnih mora na koži – tetoviranje na Tahitiju
 02.30 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 02.55 – Brisani prostor
 03.45 – Beznačajnost, britanski film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – Platno, boje, kist
 09.30 – Športerica
 09.45 – Ružno pače, crtana serija

10.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Meta, emisija za branitelje
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Mlade jahačice, serija za djecu i mlade
 17.05 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 17.30 – Gospođica Marple, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Nemati-imati Vukovar, dokumentarna emisija
 19.20 – Europa i mi
 19.35 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 20.05 – George Wallace, serija
 20.55 – Survivor – Odisejev otok
 22.00 – Vijesti na Drugom
 22.10 – Promet danas
 22.15 – Tko živ, tko mrtav – serija
 23.05 – Na rubu znanosti: Konferencija NEXUS

01.10 – Gospođica Marple, serija
 02.00 – Ed 3., serija

08.10 Taxi free
 08.35 Jedan na jedan
 09.45 Izlog strasti, serija
 10.15 Rubi, serija
 11.15 Zatočenica, serija
 12.15 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.55 Izlog strasti, serija
 14.20 Šaljivi kućni video
 15.00 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija

30. 6. 2005.

21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 JAG, serija
 23.50 Nova noć: Studio 54, igrani film
 01.30 Kraj programa

06.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 06.40 Brodolomci, avanturistička mini serija (R)
 07.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 08.35 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.25 Roseanne, humoristična serija (R)
 09.50 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.20 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.45 Eksploziv, magazin (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.15 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Brodolomci, avanturistička mini serija
 13.45 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Što je muškarac bez žene?, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.25 Zločeste djevojke, igrani film, western
 23.15 Cobra 11– specijalci a autoputa, kriminalistička serija

00.10 Vijesti, informativna emisija
 00.25 Nogomet: Konfederacijski kup_ polufinale
 01.55 Cobra 11– specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 02.45 Lovator, kviz show (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 24. lipnja u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj ćete emisiji moći pogledati opširniji izvještaj s održane »Zlatne harfe« u Somboru. Repriza ove emisije je u subotu 25. lipnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

TV NOVA, PONEDJELJAK, 27. 6. 2005. 21.00

ZGODNA ŽENA

Film je nominiran za Oscara, četiri BAFTA-e, Cesar, te trostruko za Zlatni globus, koji je osvojila Julia Roberts kao najbolja glumica.

(Pretty Woman), 1990., SAD, romantična komedija

Redatelj: Garry Marshall

Glume: Richard Gere, Julia Roberts, Ralph Belamy, Jason Alexander, Hector Elizondo, Laura San Giacomo
 Edward Lewis (Richard Gere) nemilosrdni je i silno bogat biznismen specijaliziran za kupovinu kompanija u poslovnim poteškoćama, koje potom dijeli na manje dijelove i dobro prodaje, ne brinući se za sudbinu zaposlenih. Lewis poslom dolazi u Los Angeles, gdje mu mlada i privlačna ulična prostitutka Vivian Ward (Julia Roberts) pokaže put do Beverly Hillsa. On ju pozove da provede noć s njim u luksuznom hotelu, a sutradan joj predloži da za tri tisuće dolara s njim ostane cijeli poslovni tjedan u Los Angelesu. Budući da joj se Lewis svidio, Vivian prihvaća, a on joj kupuje novu vrlo skupu garderobu. Vivianina neposrednost i dobrota počinju pozitivno djelovati na tvrdokornog biznismena.

Jedan od najvećih hitova devedesetih, film o kojem su se pisali eseji i stidje kao primjeru ondašnjeg američkog duha vremena. 'Zgodna žena' bio je dobrodošli poticaj u blago zamrloj karijeri Richarda Gere, te promocija nadolazeće megazvijezde Julije Roberts koja je bila nominirana za Oscara, dok je Zlatni globus i osvojila. Ova filmska bajka, spoj »Pepeljuge« i »Traviate«, u svjetskoj je kino distribuciji zaradila više od 450 milijuna dolara.

Međusobna optuživanja u hrvatskoj zajednici

Zavadi pa vladaj!

Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu »Gaudium et spes«, donesena na Drugom vatikanskom saboru, započinje riječima: »Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena... jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu.« Dosta, čitajući prošli broj Vašega cijenjenog lista (br. 123, od 17. lipnja 2005.), nadoh mnogo toga što je našlo odjeka i u mojem srcu kao svećenika, Hrvata i kao čovjeka. Na žalost, kraj toliko lijepih događaja, u pamet i srce se preduboko urezuju oni ružni, bolni i sramotni. Stoga osjećam potrebu podijeliti s Vama i Vašim čitateljima moje razmišljanje.

Vrlo me se neugodno dojmio članak o grafitima na fasadi Medicinske škole u Subotici sa porukama mržnje prema Hrvatima. Za šest godina moga službovanja u Slankamenu i sâm sam imao priliku osjetiti neugodnosti nacionalne nesnošljivosti (ispisavanje »Srbija« na automobilu, krađa tablica i lijepljenje »dvoqlavog orla«, u više navrata razbijanje reflektora ispred crkve i prozora na župnom stanu...), i

premda sam svjestan da su to tek sitnice u odnosu na ono što su mnogi propatili ranih godina, mogu se samo zapitati: »Dokle?«

No, po onome što čujem i čitam, izgleda da to nije najveće zlo koje pogađa naš narod u SiCG. Budući da živim i radim u Slankamenu, osobito me boli sukob srijemskih Hrvata, koji bi trebali biti perjanica ostvarenja našeg kulturnog i nacionalnog identiteta u Srijemu, a svoje snage troše u međusobnom optuživanju. Djeluje mi kao da se ostvaruje ona drevna: »Divide et impera – Zavadi pa vladaj!« Našoj neslozi, međusobnim podmetanjima i vrijeđanjima, a osobito isticanjem takvih stavova u javnosti mogu se radovati samo oni koji nam žele zlo. Ne želim biti sudac, ne želim nikome povlađivati niti koga osuđivati, ali bih bio istinski sretan kada bismo svi uvidjeli kuda nas to vodi. Moramo svoje pojedinačne interese i želje podrediti zajedničkom dobru ili smo osuđeni na propast. Izbor je na nama.

Uz srdačan pozdrav,

Dinko Kalmar,

župnik u Novom Slankamenu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PREDUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PREVOZ I CEREMONIJAL
 SAHRANE
Tel.: 024/558-011
 Cvećara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
 - Subotica, Karadorđev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
 - Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202
 Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja cijene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
 24000 Subotica
 Put Jovana Mikića 12
 Tel: 024/55-22-00
 Fax: 024/55-19-02
 email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH
 - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
 - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
 - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
 - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
 - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
 - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
 - »Putokazi« (srijedom)
 - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
 - Pripovijetka Balinta Vujkova
 - Hitovi hrvatskih izvođača
 - Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

